



interuniversitaire interfaculteit bedrijfskunde - delft
graduate school of management - delft - the netherlands

MARKETINGONDERZOEK T.B.V.

TWEEDE FASE OPLEIDING ALGEMEEN MANAGEMENT

Drs. E. Waarts

Prof.dr.ir. B. Wierenga

Rapport nr. 62.

januari 1984

VOORWOORD

Dit rapport bevat de eindverslaggeving van het gehouden marketingonderzoek ten behoeve van de nieuw op te richten Tweede Fase opleiding Algemeen Management aan de (Inter-)Faculteit Bedrijfskunde van de Erasmus Universiteit Rotterdam. De uitvoering van het onderzoek lag in de handen van prof.dr.ir. B. Wierenga en drs. E. Waarts, als hoogleraar resp. wetenschappelijk medewerker, verbonden aan de Marketing Sectie van de Interfaculteit Bedrijfskunde te Delft. Het onderzoek is uitgevoerd op verzoek van het Faculteitsbestuur van de Interfaculteit Bedrijfskunde. Opzet, uitvoering en eindrapportage van het onderzoek zijn tot stand gekomen in overleg met een voor dit onderzoek samengestelde stuurgroep*. Wij willen bij deze al degenen bedanken die hebben bijgedragen aan de voltooiing van het onderzoek, in het bijzonder de Decanen van de Economische Faculteit van de EUR, Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de RUL en de afdelingen Civiele Techniek, Electrotechniek en Werktuigbouwkunde van de TH-Delft voor het ter beschikking stellen van een adressenbestand. Ook aan alle studenten die de moeite hebben genomen om de vragenlijst in te vullen en aan ons te retourneren zijn wij veel dank verschuldigd.

Voor reacties op dit rapport houden wij ons aanbevolen.

de auteurs

* Zie voor de samenstelling van de stuurgroep bijlage III

Executive Summary

Hfst. 1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding tot onderzoek	1
1.2	Doelstelling en onderzoeksmodel	2
1.3	Opbouw verslaglegging	6
Hfst. 2	Steekproeven, vragenlijsten en respons	7
2.1	Steekproefkaders en -trekking	7
2.2	Vragenlijsten	10
2.3	Representativiteit	12
Hfst. 3	Resultaten en analyses	14
3.1	Probleemherkenning	14
3.2	Zoekproces	22
3.3	Evaluatie van alternatieven	23
3.3.1	Perceptie van respondenten omtrent een aantal specifieke management opleidingen	23
3.3.2	Belangstelling voor A.M. zonder specificaties	29
3.3.3	Voorkeuren voor A.M. met verschillende specificaties	30
3.4	Deelname-intenties	38
3.5	Beslissingsproces bij de keuze van de studie aan het IIB	41
Hfst. 4	Deelnameramingen	47
4.1	Indicatie van de vraag naar A.M.	47
4.2	Gevoeligheid deelnameramingen voor een aantal factoren	54
Hfst. 5	Conclusies en aanbevelingen	62

Literatuur

Bijlage 1	Vragenlijst EUR/RUL/THD (frequenties)
Bijlage 2	Vragenlijst IIB (frequenties)
Bijlage 3	Samenstelling Stuurgroep

MARKETINGONDERZOEK T.B.V. DE TWEEDE FASE-OPLEIDING ALGEMEEN MANAGEMENT

(Executive Summary)

Dataverzameling - Conclusies - Aanbevelingen

Dataverzameling

In de periode september 1983 - januari 1984 is er een marketingonderzoek gehouden t.b.v. de op te zetten Tweede Fase Opleiding Algemeen Management (AM) binnen de nieuwe (Inter-)faculteit Bedrijfskunde van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Doel van dit onderzoek was om de belangstelling voor een dergelijke opleiding onder studenten te bepalen en de invloed te meten van het al dan niet verlenen van een beschermde titel; het inhoudsaccent van het programma en de hoogte van het jaarlijkse collegegeld op de belangstelling voor A.M. In het kader van dit onderzoek is een schriftelijke enquête gehouden onder een aantal groepen studenten, die een goede benadering vormen van de toekomstige doelgroep van de Tweede Fase Opleiding Algemeen Management. Dit betreft studenten in de doctoraalfase van hun studie aan de economische faculteit van de Erasmus Universiteit Rotterdam, de juridische faculteit van de Rijksuniversiteit Leiden en de afdelingen civiele techniek, electrotechniek en werktuigbouwkunde van de Technische Hogeschool Delft, alsmede de groep studenten die zich in 1983 had ingeschreven voor de post-kandidaatsopleiding aan de IIB.

De enquête leverde een response op van 746 bruikbare formulieren, wat neerkomt op een percentage van 31% van de uitgestuurde enquêtes. Dit responsepercentage kan voor een dergelijke schriftelijke enquête als 'hoog' worden aangemerkt. Er bestaat geen reden om aan te nemen dat de niet-respondenten qua kenmerken, voorkeuren of opinies, voor zover relevant voor de probleemstelling van dit onderzoek, afwijken van degenen die wel hun formulier instuurden.

Aan de respondenten is expliciet gevraagd zich bij het invullen van de enquête te verplaatsen in de situatie dat "U binnen afzienbare tijd afstudeert in de Eerste Fase van dezelfde studierichting die U thans studeert (c.q. waarin U studeerde voordat U naar de IIB kwam)". (In werkelijkheid studeren de respondenten uiteraard nog in de oude studiestructuur.)

In de enquête werd een beknopte schets van de toekomstige opleiding AM gegeven. O.a. werden genoemd het interdisciplinair en probleemgericht karakter en de belangrijkste programma-onderdelen: basisdisciplines, kernvakken, probleemgebie-

den en een afgerond projekt. Gemeld werd dat de opleiding twee jaar duurt en vergelijkbaar is met opleidingen aan buitenlandse business schools waaraan een MBA-degree is verbonden.

Conclusies

1. Belangstelling

Er is tamelijk veel belangstelling om zich na het afstuderen te specialiseren op het terrein van het management: 24% van de respondenten denkt dit 'zeker wel' of 'waarschijnlijk wel' te gaan doen (alleen gevraagd aan niet-IIB'ers).

Gevraagd naar de mate van belangstelling voor de geschetste opleiding AM geeft 31% van de respondenten een score van 6 of 7 op een 7-punts schaal (lopend van 'helemaal geen belangstelling' tot 'zeer veel belangstelling').

Gekonfronteerd met de verschillende alternatieven die men heeft na het afsluiten van de eerste fase-studie (o.a. direkt gaan werken, onderzoekersopleiding, leraaropleiding, etc.), sprak (van de niet-IIB-respondenten) 12% een voorkeur uit voor de opleiding AM^{*}. Opmerkelijk is dat bijna een even groot percentage (10%) een voorkeur uitsprak voor een MBA-studie in het buitenland. Daarnaast kan worden vermeld dat niet minder dan 15% voorkeur had voor direkt werken + avondkursus op het gebied van de bedrijfskunde.

De deelnemers aan AM bestaan uit twee groepen. In de eerste plaats degenen die AM als eerste keus hebben, waarbij deze keus niet wordt gestuurd door arbeidsmarktoverwegingen. Integendeel: het blijkt dat degenen die veel belangstelling voor AM hebben, hun kans op een baan (direkt na de eerste fase) hoger inschatten dan degenen met minder belangstelling voor AM.

De tweede kategorie deelnemers aan AM wordt gevormd door degenen die voorkeur hebben voor direkt werken, maar geen baan kunnen vinden. Door dit verschijnsel kan de keuze voor AM toenemen van de eerdergenoemde 12% naar 19% van de eerste fase-afstudeerders.

Bij de IIB-respondenten is de voorkeur voor AM aanmerkelijk groter: 37% heeft AM als meest geprefereerde alternatief na het afstuderen. Door een slechte arbeidsmarkt kan bij deze respondenten het percentage AM-kiezers zelfs oplopen tot 47%.

* TH-studenten hebben een relatief grote voorkeur voor direkt werken. Bedrijfs-economen hebben een relatief grote voorkeur voor AM.

2. AM en andere management-opleidingen

T.o.v. avondopleidingen management in Nederland wordt AM interessanter gevonden, een betere aanvulling op de eerdere studie, een beter middel om de kans op een baan te verbeteren (en de salarisvooruitzichten), hoger gewaardeerd in het bedrijfsleven, sterker praktijkgericht en niet moeilijker te voltooien.

De vergelijking met buitenlandse opleidingen (LBS, INSEAD, HARVARD) kon wegens de onbekendheid slechts door een deel van de respondenten worden gemaakt. AM komt uit deze vergelijking als: iets minder interessant, een even goede aanvulling op de eerdere studie, een even goed middel om de kans op een baan te vergroten, minder moeilijk te voltooien, iets minder gewaardeerd in het bedrijfsleven, meer praktijkgericht, iets minder belangrijk voor latere functies en minder uit het oogpunt van verbetering van salarisvooruitzichten.

3. Specifieke aspecten van AM

Bij het onderzoek is specifiek ingegaan op een drietal aspecten van de opleiding: inhoudsaccent, het wel of niet verlenen van een titel en de hoogte van het collegegeld.

Met betrekking tot het inhoudsaccent is er voorkeur (62%) voor nadruk op praktische gereedschappen, directe inzetbaarheid- concrete managementfuncties en een instrumenteel/operationeel gerichte opleiding. (In tegenstelling tot het geformuleerde alternatief met nadruk op visies, management in algemene zin en een meer generalistisch gerichte opleiding).

In grote meerderheid heeft men voorkeur voor wel een titel. Uiteraard wil de meerderheid het collegegeld zo laag mogelijk houden, zij het dat 5% voorkeur heeft voor een hoog collegegeld (uit overwegingen van exclusiviteit).

Van genoemde drie aspecten is collegegeld verreweg het belangrijkste. Een collegegeldverhoging van f 1.000,-- naar f 6.000,-- per jaar doet het aantal deelnemers verminderen met 36%. Bij een verhoging tot f 12.000,-- vermindert de deelname zelfs met 63%. Ter vergelijking: een ander inhoudsaccent vermindert de deelname met 8%, het achterwege laten van een titel veroorzaakt een daling van 9%.

Overigens blijkt de deelname van respondenten uit hogere maatschappelijke milieus minder gevoelig te zijn voor een hoger collegegeld dan de deelname van respondenten uit lagere sociale milieus.

4. Deelnameramingen

Het is onmogelijk zeer betrouwbare ramingen te maken van de deelname aan een opleiding die nu nog niet bestaat. Toch is een poging gedaan, waarbij gebruik gemaakt is van WORS-schattingen van de output van alle in aanmerking komende eerste fase-opleidingen (niet alleen de vijf in het onderzoek betrokken studierichtingen) en van de in de enquête geuite voorkeuren en (subjektieve) deelnamekansen. Afhankelijk van de gehanteerde uitgangspunten komt men dan tot een inschatting van aantallen personen die willen deelnemen in 1985 (wanneer de eerste 'output' van de Eerste Fase verwacht wordt) dat varieert van 93 tot 327. Voor 1988 (wanneer de output van de eerste fase op volle sterke is) varieert dit aantal van 450 tot 1610.

Hoewel men voor de bovengrens van deze schattingen zijn twijfels kan hebben, lijkt de ondergrens vrij 'hard' te zijn. Wel moet bij de interpretatie van deze getallen worden bedacht dat ze gebaseerd zijn op een volledige bekendheid ('awareness') van de nieuwe opleiding bij de deelnemers. (In de enquête werd deze 'awareness' automatisch gekreëerd.)

5. Relaties met IIB: beslissingsproces bij keuze van een management-opleiding

Van universitaire management-opleidingen in Nederland bleek die van de IIB bij de respondenten veruit het bekendst te zijn: 86% (alleen niet-IIB-respondenten). Ter vergelijking: Nijenrode scoorde 70%, Twente 39%, Eindhoven 31% en Groningen 15%.

Qua profiel verwacht men dat AM veel overeenkomst zal vertonen met de huidige post-kandidaatsopleiding. Men vindt dat er meer aanleiding is om in de nieuwe studiekonstellatie AM te gaan studeren, dan er in de oude situatie aanleiding was om IIB te gaan doen (veelal met het argument: de eerste fase-studie is te beperkt). Gevraagd naar redenen om aan het IIB te gaan studeren werden door de desbetreffende respondenten als belangrijkste redenen aangemerkt: interessante studie, goede aanvulling, goede vooruitzichten op een baan en: in korte tijd te voltooien. Van degenen die het IIB kozen, is 68% daarover al langer dan een jaar van tevoren gaan nadenken (54% zelfs langer dan 2 jaar). Medestudenten blijken de belangrijkste bron van informatie over de IIB te zijn geweest en ook de belangrijkste beïnvloeders bij de keuze.

Aanbevelingen

1. Er blijkt een grote potentiële belangstelling voor de opleiding AM te bestaan. Er is dan ook alle reden de voorbereidingen met voortvarendheid te continueren.
2. Wegens de te verwachten grote belangstelling moet in een vroeg stadium aandacht worden geschonken aan de grootte van de gewenste instroom en eventueel te hanteren selectiecriteria.
3. Met een hoog collegegeld dient men zeer voorzichtig te zijn. Weliswaar remt dit de toeloop sterk af, maar er is een ongewenst neveneffect van een selectie ten gunste van studenten uit hogere maatschappelijke milieus. Dit klemt te meer daar de belangstelling voor management-opleidingen (en AM) bij studenten uit 'lagere' maatschappelijke milieus in het algemeen relatief geringer is.
4. Het is gewenst aan de nieuwe opleiding een titel te verbinden.
5. Bij de nadere bepaling van de inhoud van AM dient de gesignaleerde voorkeur voor: praktische gereedschappen, directe inzetbaarheid, concrete managementfuncties en een instrumenteel/operationeel gerichte opleiding te worden overwogen. Gegeven de profilering t.o.v. de Eerste Fase opleiding bedrijfskunde bestaat juist de neiging de Tweede Fase opleiding meer generalistisch te maken. In ieder geval dient deze opleiding het nodige praktische instrumentarium te bevatten.
6. Aangezien er een tamelijk groot aantal respondenten is dat een buitenlandse MBA prefereert boven AM (maar die waarschijnlijk in werkelijkheid deze keus niet zullen effectueren om financiële redenen) en AM als minder wordt gezien dan buitenlandse MBA's op het punt van waardering bij het bedrijfsleven en salarisvooruitzichten, is er alle reden een zodanige positionering te kiezen voor AM, dat zowel in de ogen van het bedrijfsleven als bij de studenten AM als minstens even goed wordt gepercipieerd. Middelen hiertoe zijn o.a. hoge kwaliteitseisen (ook bij instroom) van studenten en staf, uitwisseling met andere business schools, een als kwalitatief hoogstaand bekend onderzoeksprogramma, voertaal (Engels?), etc.
7. Veel aandacht moet worden besteed aan de communicatie over de opleiding naar buiten (toekomstige studenten, bedrijfsleven, etc.). Gegeven de geconstateerde lange beslissingsperiode bij studenten moet op korte termijn een definitieve naam + titel worden vastgesteld, zodat vanaf het begin een duidelijk 'merkbeeld' wordt gekreëerd. Informatie naar huidige eerste fase-studenten dient uiterlijk september 1984 te starten. Bij deze publiciteit moet gebruik worden gemaakt van de grote bekendheid en de gunstige beoordeling van de

huidige IIB-post-kandidaatsopleiding. Hierdoor kan worden aangesloten op de blijkbaar aanwezige goodwill in het zo belangrijke informele studentencircuit.

8. Gesignaleerd dient te worden de grote belangstelling voor een bedrijfskundige opleiding naast een baan. In de toekomst kan dit mogelijkheden bieden voor een part-time opleiding AM, die het grote voordeel heeft van de aanwezigheid van werkervaring bij studenten.

9. Het aan deze aanbevelingen ten grondslag liggende onderzoek is uitgevoerd onder de directe doelgroep: studenten. Uiteindelijk zal het succes van de opleiding worden bepaald door de acceptatie en waardering van de afgestudeerden in het bedrijfsleven. Het is daarom van groot belang vertegenwoordigers van het bedrijfsleven bij de voorbereidingen te betrekken. Ook kan worden overwogen ter ondersteuning van verdere beslissingen een systematisch onderzoek (d.m.v. interviews) te houden in het bedrijfsleven. Dit met name om meer licht te werpen op de problematiek van de gewenste inhoud van de opleiding, de positionering van de Tweede Fase t.o.v. de Eerste Fase, etc.

Hfst.1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

Aan de nieuwe faculteit Bedrijfskunde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR), welke ontstaat na het samengaan van het Interuniversitair Instituut Bedrijfskunde met de EUR, wordt in het kader van de nieuwe universitaire Tweefasen Structuur een zgn. Tweede Fase opleiding Algemeen Management (A.M.) opgezet. Deze opleiding is bedoeld voor afgestudeerden van Eerste Fase opleidingen, zoals economie, rechten, technische wetenschappen, sociologie, wiskunde, en diverse andere studierichtingen. De duur van deze dagopleiding is twee jaren en de opleiding wordt vanaf september 1985 gegeven in Rotterdam (Woudenstein-complex). De studie A.M. leidt op voor het uitoefenen van managementfuncties bij bedrijven, non-profit organisaties en overheid en is sterk interdisciplinair en probleemgericht. De structuur van het nieuwe onderwijsprogramma ligt in grote trekken vast; het programma zal o.a. omvatten:

- grondslagen van een aantal basisdisciplines, zoals economie, sociale wetenschappen, technologie, kwantitatieve methoden (het pakket hiervan verschilt al naar gelang de vooropleiding).
- kernvakken betreffende verschillende functionele gebieden van management (b.v. financiering, administratie, marketing, productie, sociaal management) en ondersteunende vakken zoals informatie management, operations research, enz.
- probleemgebieden (waarbij benaderingen uit diverse disciplinaire gebieden worden geïntegreerd): verwerving en verwerking van informatie, interne besturing van organisaties, maatschappij-analyse/interorganisatieprocessen, organisatiestrategie/businesspolicy.
- een afrondend project, waarbij gewerkt wordt aan een actueel managementprobleem binnen een organisatie.

Over een aantal aspecten van de nieuwe opleidingen moeten nog beslissingen worden genomen, o.m. betreffende de nadere bepaling van de inhoud van het programma en het al dan niet verlenen van een beschermde titel aan degenen die A.M. met succes hebben gevolgd. Ook moet nog een beslissing genomen worden over de hoogte van het te vragen collegegeld. Deze en andere te nemen beslissingen hangen samen met de belangstelling van de zijde van studenten voor een opleiding A.M. Deze belangstelling kan worden beïnvloed door omgevingsfactoren, zoals de toekomstige arbeidsmarktsituatie en het niveau van afgestudeerden aan Eerste Fase opleidingen. Tevens kan de belangstelling verschillen tussen (groepen) studenten met verschillende kenmerken (b.v. studierichting, financiële situatie, etc.) hetgeen van belang kan zijn voor de positionering van de nieuwe opleiding. Dit brengt ons bij de doelstelling van dit onderzoek.

1.2 Doelstelling en onderzoeksmodel

Doel van dit onderzoek is om, met behulp van een onderzoek onder studenten, ondersteuning te bieden voor te nemen beslissingen m.b.t. A.M., door vast te stellen:

- a. De belangstelling van studenten voor managementopleidingen in het algemeen en A.M. in het bijzonder, een en ander in samenhang met de omgevingsfactoren: 'arbeidsmarktsituatie' en 'het niveau afgestudeerden aan Eerste Fase opleidingen' en tevens in samenhang met enige kenmerken van studenten (o.m. 'vooropleiding', 'leeftijd', etc.).
- b. De perceptie en preferenties van studenten met betrekking tot A.M., in vergelijking met alternatieve mogelijkheden voor het volgen van een postacademische management-opleiding.
- c. De specifieke belangstelling voor A.M., bij verschillende invulling van de opleiding voor wat betreft de aspecten:
 - inhoud van het programma;
 - al dan niet een beschermde titel;
 - niveau van het te vragen collegegeld.

Onderzoeksmodel

De situatie betreft in wezen een vraagstuk van het introduceren van een nieuw product (de nieuwe Tweede Fase opleiding A.M.) op een nieuwe afnemersmarkt (afgestudeerden aan Eerste Fase opleidingen). Als onderzoeksmodel kan bij dergelijke vraagstukken nuttig gebruik gemaakt worden van het in de marketing literatuur bekende consumentengedragmodel van Engel, Blackwell and Kollat (1982). In figuur 1 wordt het in dit onderzoek gebruikte model van de keuze van een management-opleiding geschetst, dat ontleend is aan het algemene E.B.K.-model. Het is hier aangepast aan de specifieke onderzoekssituatie en uitgebreid met een blok 'omgevingsfactoren'.

Het model is erop gebaseerd dat kopers (studenten) een aantal fasen doorlopen in het beslissingsproces alvorens de werkelijk koop (deelname) tot stand komt:

- I Probleemherkenning. Hier speelt de vraag of een (afgestudeerde) student überhaupt belangstelling heeft voor postacademische management-opleidingen.
- II Zoekproces. Heeft een student (enige mate) belangstelling voor een management-opleiding dan zal zich een zoekproces afspelen, waarna percepties worden gevormd over alternatieve mogelijkheden om een dergelijke opleiding te gaan volgen. In de eerste fasen van het beslissingsproces zal een student zich baseren op (selectieve) informatie die hem heeft bereikt.
- III Evaluatie van alternatieven. Vanuit de gevormde percepties en op basis van een aantal beslissingscriteria bepaalt de student vervolgens zijn voorkeur voor een of meer mogelijkheden. In deze fase is een specifieke invulling van A.M. voor de aspecten 'inhoud', 'titel' en 'collegegeld' van grote betekenis.
- IV Deelname-intenties. Nadat de voorkeuren bepaald zijn, zal de student zich in bepaalde mate voornemen om daadwerkelijk aan een bepaalde opleiding deel te gaan nemen. Tot aan deze fase kan marktonderzoek op dit moment informatie bieden.

- V Keuze/deelname. Werkelijke deelname aan een opleiding hoeft niet overeen te komen met de intentie om aan een opleiding deel te nemen. Situaties kunnen zich wijzigen (b.v. student heeft een baan aangeboden gekregen) en er kunnen de potentiële deelnemer restricties worden opgelegd (b.v. toelatingseisen, numerus fixus, etc.).
- VI Evaluatie. De deelnemer zal zijn keuze naderhand gaan herbeoordelen; er kunnen gevoelens van (on-)tevredenheid ontstaan. De evaluatiefase is van groot belang voor de producent van het product (de opleiding), die hieraan informatie kan onttelen om het product bij te stellen.

In het model wordt het geschetste beslissingsproces van studenten in samenhang gezien met twee groepen factoren, die mogelijk van invloed zijn op de keuze van studenten:

A Omgevingsfactoren

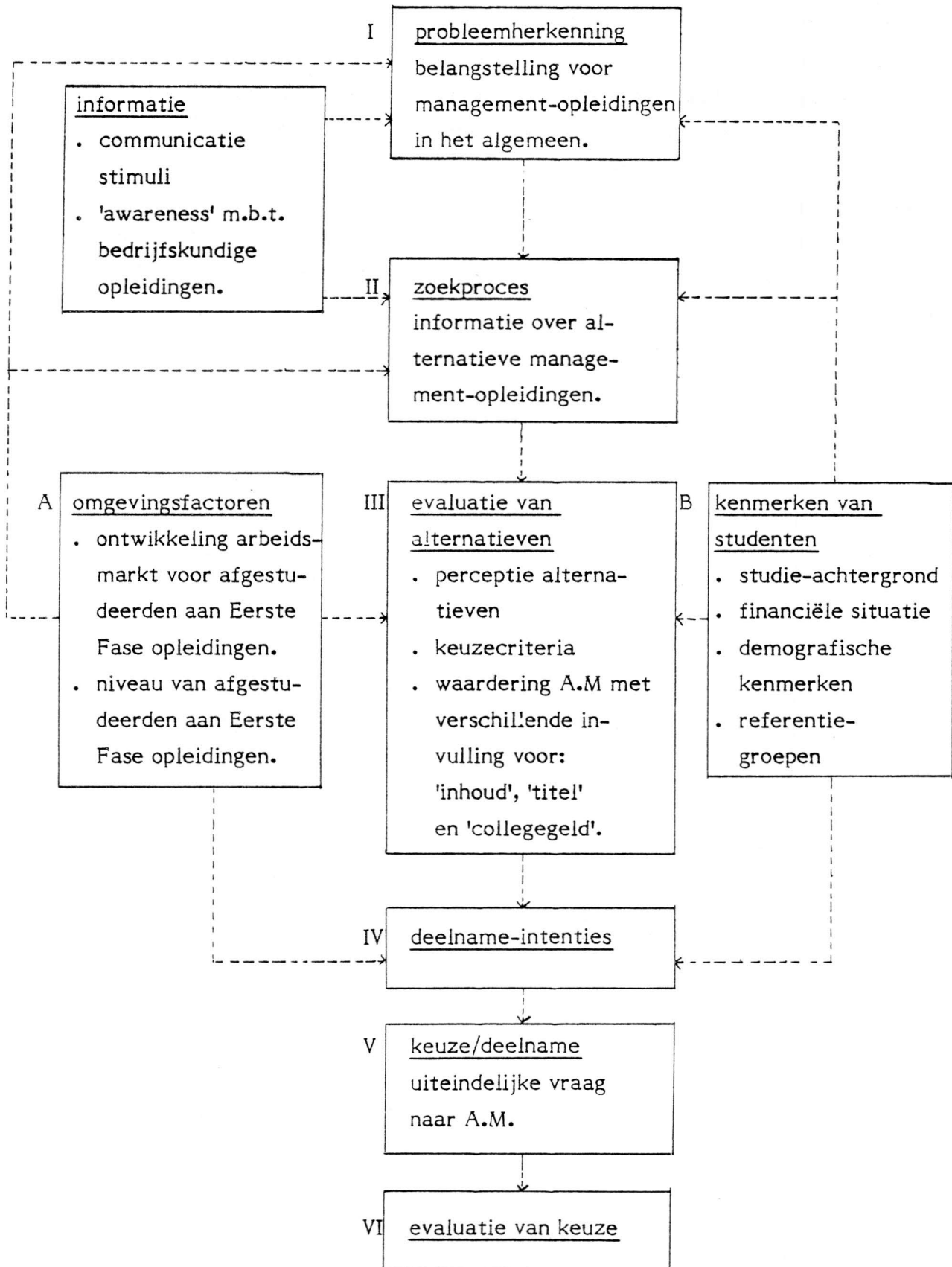
- arbeidsmarkt: men kan veronderstellen dat het al dan niet aantrekken van de arbeidsmarkt voor afgestudeerden de keuze van studenten zal beïnvloeden.
- niveau van afgestudeerden Eerste Fase: het karakter van Eerste Fase opleidingen en het niveau van afgestudeerden daaraan kan van invloed zijn op de keuze al dan niet een vervolgopleiding te gaan volgen (A.M.).

B Kenmerken van studenten

- studie-achtergrond (Eerste Fase);
- socio-demografische kenmerken;
- ingeschatte kans op een baan;
- financiële situatie.

Zowel de gebruikte vragenlijsten bij de enquête als de structuur van verslaglegging in dit rapport zijn direct gebaseerd op het hier geschetste onderzoeksmodel.

Figuur 1.1
Model van de keuze van een management-opleiding.
(aangepaste versie van E.B.K.-model)



1.3 Opbouw vastlegging

In dit hoofdstuk is de plaats, de doelstellingen en het model van het onderzoek beschreven. In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de methode van gegevensverzameling, de respons bij het veldonderzoek en de karakteristieken (representativiteit) van respondenten. Voorts wordt in Hfst. 3 verslaglegging gedaan van resultaten en analyses van het veldonderzoek, waarbij de structuur van het onderzoeksmodel wordt gevolgd. Hfst. 4 is gewijd aan deelnameramingen betreffende A.M. onder verschillende aannamen en bij verschillende invulling naar de aspecten 'inhoudsaccent'; 'titel' en 'collegegeldniveau'. In het laatste hoofdstuk worden conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan voor het marketingbeleid met betrekking tot de nieuwe opleiding.

Hfst. 2 Steekproeven, vragenlijsten en respons

2.1 Steekproefkaders en -trekking

Het onderzoek betreft een studie onder studenten. Het beste zou een studie verricht kunnen worden onder personen die tot de doelgroep van A.M., afgestudeerden van Eerste Fase opleidingen, behoren. Daar Eerste Fase opleidingen pas in 1982 van start zijn gegaan, en het weinig zin heeft studenten na één jaar studie te vragen naar hun wensen en voorkeuren over minimaal 3 jaar, moest het onderzoek worden uitgevoerd onder studenten die een doelgroep het dichtst benaderen. Twee mogelijkheden zijn benut:

1. Studenten uit de oude structuur, in de doctoraal fase van hun studie. Deze studenten studeren binnen afzienbare tijd af en hebben daarmee een titel, echter hebben doorgaans langer gestudeerd dan toekomstige afgestudeerden van Eerste Fase opleidingen.
2. Studenten die recentelijk een soortgelijk beslissingsproces hebben doorlopen, doordat zij, na het behalen van het kandidaatsexamen, de huidige post-kandidaatsopleiding Bedrijfskunde aan het IIB zijn gaan volgen.

Besloten is om doctoraalstudenten te benaderen bij een drietal, traditioneel aan de huidige post-kandidaatsopleiding aan de IB toeleverende, faculteiten/instellingen, te weten:

- Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR), Faculteit der Economische Wetenschappen;
- Rijksuniversiteit Leiden (RUL), Faculteit der Rechtsgeleerdheid;
- Technische Hogeschool Delft, (THD), de afdelingen: Civiele Techniek (C.T.), Electro Techniek (E.T.) en Werktuigbouwkunde (W.T.B.).

Daarnaast zijn studenten bij het onderzoek betrokken die zich in 1983 hadden ingeschreven voor de opleiding aan de IIB (lichting '83). Gewerkt is met een postale enquête onder studenten van bovengenoemde instellingen.

In tabel 2.1. staan respectievelijk vermeld: de specificatie van de steekproefkaders; de steekproefgrootte; de data van verzending en de respons in aantallen en percentages.

De steekproefgrootte van 600-700 per instelling is gebaseerd op een gewenst aantal van ruim 100 verwerkbare vragenlijsten per instelling en een verwachte respons van $\pm 20\%$. Het kolomtotaal van de respons, $n = 746$, betreft de netto, verwerkte, respons. In totaal zijn 829 vragenlijsten geretourneerd, waarvan:

- bruikbaar voor analyses:	746
- onbestelbaar retour:	8
- retour van ingeschrevenen aan twee faculteiten, waaronder het IIB:	21
- onjuist/onvolledig ingevuld:	6
- te laat retour gekomen:	48

Tabel 2.1
Steekproeven en respons

Steekproefkader	steekproef grootte	datum van verzending	verwerkbaar aantal retour	respons percentage
<u>Economie, EUR:</u> doctoraal-studenten, minimaal één jaar kan- didataatsdiploma; niet vóór 1976 aan die studie begonnen.	700	12/15-09-'83	224	32%
<u>Rechten, RUL:</u> doctoraal-studenten, aan hun studie begon- nen in 1980 of 1981.	600	28/30-09-'83	171	29%
<u>Civiele Techniek, THD:</u> minimaal één jaar kandidaatsdiploma, niet vóór 1976 aan die studie begonnen.	260	15-09-'83	103	40%
<u>Electro Techniek, THD:</u> doctoraal studenten	200	16-09-'83	59	30%
<u>Werktuigbouwkunde, THD:</u> doctoraal studenten	200	16-09-'83	66	33%
<u>Bedrijfskunde, IIB:</u> studenten in 1983 aan de 'adaptatiefase' zijn begonnen.	<u>433</u>	16-09-'83	<u>123</u>	<u>28%</u>
totaal	2393		746	31%

2.2 Vragenlijsten

Voor de enquête zijn vragenlijsten samengesteld, op basis van het onderzoeksmodel. In de bijlagen zijn de vragenlijsten opgenomen voor:

- Economie, Rechten en Technische Wetenschappen (Bijlage I);
- Bedrijfskunde, IIB (Bijlage II).

De vragenlijsten zijn uitgetest middels 17 proefenquêtes. Elk van de betrokken instellingen/afdelingen heeft toestemming verleend en meewerking gegeven aan het ter beschikking stellen van adressen van de te benaderen studenten. Door de RUL en de afdeling Werktuigbouwkunde van de THD is de verzending van de vragenlijsten, uit oogpunt van privacybescherming, zelf verzorgd. Laatstgenoemde afdeling heeft aan de enquête een brief toegevoegd, waarin de ondersteuning van de enquête door het afdelingsbestuur wordt benadrukt en enige informatie wordt gegeven over de aard van de Eerste en Tweede Fase opleidingen binnen de afdeling Werktuigbouwkunde. Alle overige vragenlijsten zijn verzonden vanuit het IIB; retournering geschiedde met behulp van een voorgefrankeerde antwoordvelop rechtstreeks aan het IIB, alwaar verdere verwerking heeft plaatsgevonden.

De structuur van de vragenlijsten volgt in grote lijnen hetgeen weergegeven is in het onderzoeksmodel (zie figuur 1.1). De vragenlijsten zijn opgebouwd uit een aantal onderdelen, waarover nu een korte bespreking volgt.

Onderdeel A betreft de studie-achtergrond van respondenten ('kenmerken van studenten') en een vraag over 'probleemherkenning'.

Degene die 'geen enkele belangstelling heeft voor management en zeker weet dat hij zich nooit op dit terrein zal gaan specialiseren' (d.w.z. er is bij de respondent geen sprake van 'probleemherkenning') werd verzocht verder te volstaan met het beantwoorden van vragen over 'kenmerken van studenten' (onderdeel G). 141 respondenten hebben dientengevolge de onderdelen C tot en met F niet beantwoord.

* Onderdeel B: referentiekader. Respondenten werden verzocht zich bij het invullen van de vragenlijst voor te stellen dat hij/zij studeert binnen de Twee fasen Structuur, in de Eerste Fase van dezelfde studierichting die respondent thans studeert. Alle overige omstandigheden werden verondersteld overeen te komen met de actuele situatie.

Eén van de 'omgevingsfactoren' in het onderzoeksmodel betreft de uitwerking van de Twee fasen Structuur op het niveau van en de vraag naar afgestudeerden aan Eerste Fase opleidingen. Om de invloed van deze factor te kunnen meten is gewerkt met twee versies van de vragenlijst. In de eerste versie wordt gesteld dat de respondent ervan uit dient te gaan dat het niveau van de nieuwe Eerste Fase opleiding praktisch hetzelfde zal zijn als die van de opleiding in de 'oude' structuur ('visie i'). In de tweede versie dat het niveau van de nieuwe Eerste Fase opleiding aanmerkelijk lager zal zijn dan het niveau van dezelfde opleiding uit de oude structuur ('visie ii'). Op deze wijze wordt de invloed van 'niveau van afgestudeerden Eerste Fase' op elk van de fasen uit het onderzoeksmodel gemeten. Van beide versies is een gelijk aantal vragenlijsten verzonden, uitgezonderd naar studenten rechten. Hier is niet gewerkt met twee versies daar de RUL reeds enige jaren een vierjarige cursus rechten heeft aangeboden, welke niet afweek van de thans aangeboden Eerste Fase opleiding.

- * Onderdeel C beoogt de respondent een perceptie te doen vormen over de nieuwe opleiding A.M. en bevat vragen betreffende 'evaluatie van alternatieven'.
- * Onderdeel D bevat vragen in het kader van 'probleemherkenning' en 'evaluatie van alternatieven' (i.e. de keuze tussen verschillende alternatieven na afstuderen in de Eerste Fase), in samenhang met de 'omgevingsfactor' arbeidsmarkt.
- * Onderdeel E gaat in op 'evaluatie van alternatieven', bij de keuze tussen verschillende invullingen van A.M. t.a.v. de attributen 'inhoud', 'titel' en 'collegegeld'. Waardering van de verschillende A.M. opleidingen en de belangrijkheid van de genoemde attributen is gemeten met behulp van de 'conjunct-meetmethode', waarop in paragraaf 3.3 nader wordt ingegaan. Voorts worden in dit onderdeel vragen gesteld over 'deelname-intenties' van respondenten, wederom in samenhang met de 'omgevingsfactor' arbeidsmarkt.
- * Onderdeel F betreft het 'zoekproces' (o.a. vraag F16) en percepties over verschillende bedrijfskundige opleidingen in het kader van 'evaluatie van alternatieven'. Bij IIB-respondenten zijn bovendien vragen gesteld (onderdeel F2) over kenmerken van het 'beslissingsproces' bij de keuze van de IIB-studie.
- * Onderdeel G bevat vragen betreffende 'kenmerken van respondenten'.
- * Onderdeel H tenslotte, stelt de respondent in de gelegenheid opmerkingen te plaatsen en suggesties te doen betreffende A.M.

2.3 Representativiteit

De vragenlijsten zijn verzonden naar een representatieve groep uit de steekproefkaders. De enquête was echter anoniem, om die reden zijn degenen die niet hebben gerepondeerd niet opnieuw benaderd. Enige gegevens om te toetsen of de groep respondenten representatief is voor de studenten uit de steekproefkaders zijn slechts voorhanden voor 'economie-' en 'IIB-respondenten'.

1. EUR, economie: vergelijking van werkelijke verdeling van studenten over de doctoraal-studierichtingen met de bij de respondenten gevonden verdeling geeft geen significante afwijking te zien (tabel 2).

Tabel 2
Werkelijke- en responsverdeling van doctoraal
studierichtingen economie

<u>doctorale richting</u>	<u>werkelijke verdeling*</u>	<u>responsverdeling</u>
Bedrijfseconomie	62%	58%
Algemene Economie	14%	14%
Andere richtingen	<u>24%</u>	<u>28%</u>
	100%	100%

* Bron: studentenadministratie E.U.R.

Uit de resultaten van de enquête zal blijken dat 'bedrijfseconomen' significant grotere belangstelling tonen voor managementopleidingen. Het feit dat 'bedrijfseconomen' niet oververtegenwoordigd zijn in de respons duidt op onafhankelijkheid tussen de belangstelling voor managementopleidingen en het al dan niet invullen van de vragenlijst. Op dit punt kan de respons als representatief worden beschouwd.

2. IIB, bedrijfskunde. Vergelijking van de verdeling van de herkomst (kandidaatsopleiding) van respondenten en alle studenten in het steekproefkader geeft geen significante verschillen (tabel 3): de respondenten kunnen op dit punt als representatief gezien worden.

Tabel 3
Werkelijke- en responsverdeling
van herkomst van IIB-studenten

<u>Herkomst (kandidaats- opleiding)</u>	<u>werkelijke verdeling*</u>	<u>responsverdeling</u> (n = 123)
Economie	17,4%	22,0%
Rechten	12,4%	12,2%
Technische Wetenschappen (C.T., E.T., W.T.B.)	7,5%	7,4%
Nijenrode	10,9%	13,0%
Andere	<u>51,8%</u>	<u>45,4%</u>
	100,0%	100%

* Bron: studentenadministratie I.I.B.

Hfst.3 Resultaten en analyses

Dit hoofdstuk betreft verslaglegging van resultaten en analyses uit het veldonderzoek, waarbij de structuur van het onderzoeksmodel gevolgd wordt:

- 3.1 Probleemherkenning
- 3.2 Zoekproces
- 3.3 Evaluatie van alternatieven
- 3.4 Deelname-intenties
- 3.5 Beslissingsproces studie IIB

Een en ander in samenhang met 'omgevingsfactoren' en 'kenmerken van respondenten'.

De beantwoording van de vragen is in aantallen en percentages opgenomen in Bijlage I (EUR-, RUL- en THD-respondenten) en Bijlage II (IIB-respondenten). Bij rapportage van verdere analyses wordt naar deze basisinformatie verwezen.

3.1.a Probleemherkenning: belangstelling voor bedrijfskundige opleidingen in het algemeen

Vraag A7 van vragenlijst Bijlage I heeft betrekking op probleemherkenning: gemeten wordt de mate waarin respondenten zich voornemen om (na het afstuderen) zich te gaan specialiseren op het terrein van management. De vraag is niet gesteld aan IIB-studenten, omdat deze zich met de studie aan het IIB reeds specialiseren op het terrein van management. Tabel 3.1. geeft de verdeling van de scores van (niet-IIB-) respondenten op deze vraag.

Tabel 3.1.
**Verdeling scores op vraag A7: 'Bent u van plan zich na uw afstuderen
te specialiseren op het terrein van management?'**
(niet-IIB-respondenten; n = 623)

<u>Score</u>	<u>aantal</u>	<u>percentage</u>
1. zeker wel	40	6,4%
2. waarschijnlijk wel	111	17,8%
3. misschien wel/ misschien niet	215	34,5%
4. waarschijnlijk niet	143	23,0%
5. zeker niet	111	17,8%
geen respons	3	0,5%
	-----	-----
	623	100,0%

Gemiddelde score: 3.28

St. fout : .046

Invloed 'omgevingsfactoren'

- 1) Het referentiekader, 'niveau van afgestudeerden aan Eerste Fase', is in dit gedeelte van de vragenlijst niet aan de orde geweest.
- 2) Positieve correlatie is gevonden tussen het niveau van de belangstelling voor managementopleidingen en de door de respondent ingeschatte kans op een baan, direct na het afstuderen (tabel 3.2), d.w.z. de belangstelling voor managementspecialisatie is gemiddeld groter bij studenten die de kans op een baan na afstuderen hoger inschatten.

Tabel 3.2
Scores A7 naar kans op baan (vraag G23)
N = 608

<u>kans op baan (schaal van Juster)</u>	<u>gem. score A7</u>	
0 t/m 4 (n = 85)	3.66	
5,6,7 (n = 207)	3.30	(p < .01)
8,9,10 (n = 316)	3.14	
Totaal	3.28	

Invloed 'kenmerken van studenten'

- 1) Geen significante verschillen zijn geconstateerd in de scores op vraag A7 tussen respondenten uit de verschillende faculteiten/afdelingen. Binnen de groep 'economie-respondenten' echter, blijken degenen met de doctorale studierichting 'bedrijfseconomie' een grotere belangstelling voor managementopleidingen te tonen dan respondenten met een andere afstudeer-richting (tabel 3.3).

Tabel 3.3
Scores vraag A7 naar studierichting
(N = 623)

<u>studierichting</u>	<u>gem. score</u>	
Totaal	3.28	
Rechten	3.34	
Technische Wetenschappen	3.23	
Economie:	3.28	
Bedrijfseconomie (n = 128)	2.98	(p < .01)
Andere doctorale richting (n = 92)	3.70	

- 2) Betreffende het ouderlijk milieu van respondenten is in samenhang met vraag A7 het volgende geconstateerd:
- Significant ($p < .05$) grotere belangstelling voor managementopleidingen is geconstateerd bij respondenten die aangegeven hebben dat vader werkzaam is (geweest) in het 'hoger kader' (vraag G30). Deze samenhang wordt bevestigd door het feit dat in de groep 'IIB-respondenten' het percentage vaders uit 'hoger kader' significant ($p < .01$) hoger ligt dan in de groep 'niet-IIB-respondenten' (tabel 3.4).
 - Respondenten waarvan de vader werkzaam is (geweest) in het onderwijs hebben een significant ($p < .05$) kleinere; respondenten waarvan de vader werkzaam is (geweest) bij banken, verzekeringen en handel hebben een significant ($p < .01$) grotere belangstelling voor managementopleidingen. Ook dit wordt bevestigd door de samenstelling van de groep 'IIB-respondenten' (tabel 3.4).

Tabel 3.4
Scores vraag A7 naar ouderlijk milieu

<u>vader werkzaam in:</u>	<u>gem. score A7</u>	<u>vader werkzaam in:</u>	<u>gem. score A7</u>
Hoger kader (n = 270)	2.97	Onderwijs (n = 34)	3.85
Midden kader (n = 180)	3.49	Banken, verzekering, handel (n = 82)	2.79
Lager kader, uitvoerend personeel (n = 105)	3.68	Andere sector (n = 481)	3.20
Totaal (n = 555)	3.28	Totaal (n = 597)	3.28
	($p < .01$)		($p < .01$)

3.1.b Probleemherkenning: Belangstelling voor managementopleidingen onder Twee-fasen structuur

Vanaf onderdeel B is het referentiekader van toepassing, d.w.z. respondenten dienen zich voor te stellen dat zij studeren binnen de Twee-fasen structuur.

Niet-IIB-respondenten die "geen enkele belangstelling hebben voor management en zich zeker niet op dit terrein zullen gaan specialiseren" zijn verzocht van het

resterende gedeelte van de vragenlijst slechts de onderdelen G en H te beantwoorden. Door dit filter hebben 141 respondenten de onderdelen B tot en met F niet beantwoord. Het databestand voor deze onderdelen bevat dientengevolge **482 cases**.

Afgestudeerden aan Eerste-fase opleiding kunnen in principe kiezen uit een aantal alternatieven (zie onderdeel D van de vragenlijsten), bv. direct werken of een Tweede-fase opleiding of andere opleiding gaan volgen. Tabel 3.6 geeft de voorkeuren van respondenten voor de gespecificeerde alternatieven en tevens de voorkeuren indien niet direct een baan gevonden zou kunnen worden.

De meeste belangstelling bij niet-IIB-respondenten blijkt te bestaan voor direct werken gecombineerd met een bedrijfskundige avondopleiding (zoals Kamer van Koophandel, I.S.W., L.O.I, P.B.N.A.). Tezamen hebben de genoemde bedrijfskundige opleidingen (avondcursus, buitenlandse M.B.A.'s en A.M.) de voorkeur van bijna de helft (48%) van de respondenten met enige belangstelling voor managementspecialisatie (= 37% van alle respondenten).

Invloed 'omgevingsfactoren'

- 1) Uit tabel 3.6 blijkt dat van de niet-IIB-respondenten met enige belangstelling voor managementopleidingen 31% voorkeur zou hebben voor direct werken (eventueel met avondcursus) na afstuderen in de eerste fase. Indien deze mogelijkheid is uitgesloten, dan heeft 42% van deze respondenten voorkeur voor een management-dagopleiding (M.B.A. of A.M.). Dit betekent dat arbeidsmarktomstandigheden kunnen leiden tot toestroom van A.M. deelnemers, die eigenlijk 'direct werken' preferen boven het volgen van A.M.
Bij IIB-respondenten is de voorkeur voor een managementdagopleiding (M.B.A. of A.M.) groter: indien geen baan gevonden zou kunnen worden heeft 76% van de respondenten voorkeur voor of een M.B.A.-opleiding of A.M. Overigens hieruit blijkt dat minimaal een kwart van de adaptatiestudenten van het IIB geen bedrijfskundige dagopleiding zouden wensen te volgen, indien zij afgestudeerd zouden zijn in de Eerste Fase.
- 2) Het 'niveau van afgestudeerden Eerste Fase' blijkt geen samenhang te vertonen met de beantwoording van de vragen D12 en D13 (gemeten m.b.v. de twee versies van de vragenlijst, zie p. 11).

Tabel 3.6
Probleemherkenning: voorkeur alternatieven na afstuderen
in Eerste Fase, voor IIB- en niet IIB-respondenten
(vragen D12 en D13)

	<u>niet-IIB-respondenten</u>				<u>IIB-respondenten</u>			
	voorkeur (D12)		voorkeur, indien geen baan gevonden kan worden (D13)		voorkeur (D12)		voorkeur, indien geen baan gevonden kan worden (D13)	
<u>alternatief</u>	N	%	N	%	N	%	N	%
direct werken	58	12.1	n.v.t.		12	9.8	n.v.t.	
direct werken met avondcursus op het gebied van bedrijfskunde	92	19.1	n.v.t.		15	12.2	n.v.t.	
onderzoeker/ontwerper opleiding	69	14.3	90	18.7	5	4.1	8	6.5
andere universitaire beroepsopleiding	57	11.8	76	15.8	6	5.9	18	6.5
andere voortgezette beroeps- opleiding buiten de hogeschool/ universiteit	41	8.5	59	12.3	2	1.6	5	4.1
leraren-opleiding	4	.8	12	2.5	1	.8	5	4.1
MBA in buitenland	64	13.3	78	16.2	32	26.0	35	28.5
Tweede Fase Algemeen Management	73	15.2	123	25.6	46	37.4	58	47.2
anders	<u>23</u>	<u>4.8</u>	<u>43</u>	<u>8.9</u>	<u>4</u>	<u>3.3</u>	<u>4</u>	<u>3.3</u>
totaal	481	100%	481	100%	123	100%	123	100%

Invloed 'kenmerken van studenten'

- 1) Tabel 3.7 toont de voorkeuren (D12) van respondenten van de verschillende faculteiten. Respondenten uit de Technische Wetenschappen hebben significant ($p < .01$) meer voorkeur voor direct werken (eventueel met avondcursus).

Tabel 3.7
Voorkeuren (vraag D12) van respondenten
naar faculteit/Instelling

Faculteit/Instelling	voorkeur		
	direct werken	M.B.A. of A.M.	anders
Economie (bedrijfseconomie)	27.0% (21.6%)	34.7% (38.7%)	38.3% (39.6%)(N=111)
Rechten	24.2%	34.8%	40.9%(N=132)
Technische Wetenschappen	53.7%	24.6%	21.6%(N=134)
IIB	22.3%	62.8%	14.9%(N=121)

- 2) Van de respondenten, waarvan de vader werkzaam is (geweest) in het 'Hoger kader' heeft een significant ($p < .01$) grote groep (41.8%) voorkeur voor een M.B.A. of A.M.

Samenvattend

Het eerste deel van deze paragraaf had betrekking op de belangstelling van studenten voor specialisatie op het terrein van management. Wij hebben geconstateerd dat 82% van de respondenten hiervoor enige belangstelling toonde en dat nagenoeg een kwart van de respondenten zich waarschijnlijk of zeker op dit terrein zal gaan specialiseren. Op de volgende pagina volgt een overzicht van kenmerken van studenten met een grote resp. een kleine mate van belangstelling voor specialisatie op het gebied van management.



interuniversitaire interfaculteit bedrijfskunde - delft
graduate school of management - delft - the netherlands

MARKETINGONDERZOEK T.B.V.

TWEEDE FASE OPLEIDING ALGEMEEN MANAGEMENT

Drs. E. Waarts

Prof.dr.ir. B. Wierenga

Rapport nr. 62.

januari 1984

VOORWOORD

Dit rapport bevat de eindverslaggeving van het gehouden marketingonderzoek ten behoeve van de nieuw op te richten Tweede Fase opleiding Algemeen Management aan de (Inter-)Faculteit Bedrijfskunde van de Erasmus Universiteit Rotterdam. De uitvoering van het onderzoek lag in de handen van prof.dr.ir. B. Wierenga en drs. E. Waarts, als hoogleraar resp. wetenschappelijk medewerker, verbonden aan de Marketing Sectie van de Interfaculteit Bedrijfskunde te Delft. Het onderzoek is uitgevoerd op verzoek van het Faculteitsbestuur van de Interfaculteit Bedrijfskunde. Opzet, uitvoering en eindrapportage van het onderzoek zijn tot stand gekomen in overleg met een voor dit onderzoek samengestelde stuurgroep*. Wij willen bij deze al degenen bedanken die hebben bijgedragen aan de voltooiing van het onderzoek, in het bijzonder de Decanen van de Economische Faculteit van de EUR, Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de RUL en de afdelingen Civiele Techniek, Electrotechniek en Werktuigbouwkunde van de TH-Delft voor het ter beschikking stellen van een adressenbestand. Ook aan alle studenten die de moeite hebben genomen om de vragenlijst in te vullen en aan ons te retourneren zijn wij veel dank verschuldigd.

Voor reacties op dit rapport houden wij ons aanbevolen.

de auteurs

* Zie voor de samenstelling van de stuurgroep bijlage III

Executive Summary

Hfst. 1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding tot onderzoek	1
1.2	Doelstelling en onderzoeksmodel	2
1.3	Opbouw verslaglegging	6
Hfst. 2	Steekproeven, vragenlijsten en respons	7
2.1	Steekproefkaders en -trekking	7
2.2	Vragenlijsten	10
2.3	Representativiteit	12
Hfst. 3	Resultaten en analyses	14
3.1	Probleemherkenning	14
3.2	Zoekproces	22
3.3	Evaluatie van alternatieven	23
3.3.1	Perceptie van respondenten omtrent een aantal specifieke management opleidingen	23
3.3.2	Belangstelling voor A.M. zonder specificaties	29
3.3.3	Voorkeuren voor A.M. met verschillende specificaties	30
3.4	Deelname-intenties	38
3.5	Beslissingsproces bij de keuze van de studie aan het IIB	41
Hfst. 4	Deelnameramingen	47
4.1	Indicatie van de vraag naar A.M.	47
4.2	Gevoeligheid deelnameramingen voor een aantal factoren	54
Hfst. 5	Conclusies en aanbevelingen	62

Literatuur

Bijlage 1	Vragenlijst EUR/RUL/THD (frequenties)
Bijlage 2	Vragenlijst IIB (frequenties)
Bijlage 3	Samenstelling Stuurgroep

MARKETINGONDERZOEK T.B.V. DE TWEEDE FASE-OPLEIDING ALGEMEEN MANAGEMENT

(Executive Summary)

Dataverzameling - Conclusies - Aanbevelingen

Dataverzameling

In de periode september 1983 - januari 1984 is er een marketingonderzoek gehouden t.b.v. de op te zetten Tweede Fase Opleiding Algemeen Management (AM) binnen de nieuwe (Inter-)faculteit Bedrijfskunde van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Doel van dit onderzoek was om de belangstelling voor een dergelijke opleiding onder studenten te bepalen en de invloed te meten van het al dan niet verlenen van een beschermde titel; het inhoudsaccent van het programma en de hoogte van het jaarlijkse collegegeld op de belangstelling voor A.M. In het kader van dit onderzoek is een schriftelijke enquête gehouden onder een aantal groepen studenten, die een goede benadering vormen van de toekomstige doelgroep van de Tweede Fase Opleiding Algemeen Management. Dit betreft studenten in de doctoraalfase van hun studie aan de economische faculteit van de Erasmus Universiteit Rotterdam, de juridische faculteit van de Rijksuniversiteit Leiden en de afdelingen civiele techniek, electrotechniek en werktuigbouwkunde van de Technische Hogeschool Delft, alsmede de groep studenten die zich in 1983 had ingeschreven voor de post-kandidaatsopleiding aan de IIB.

De enquête leverde een response op van 746 bruikbare formulieren, wat neerkomt op een percentage van 31% van de uitgestuurde enquêtes. Dit responsepercentage kan voor een dergelijke schriftelijke enquête als 'hoog' worden aangemerkt. Er bestaat geen reden om aan te nemen dat de niet-respondenten qua kenmerken, voorkeuren of opinies, voor zover relevant voor de probleemstelling van dit onderzoek, afwijken van degenen die wel hun formulier instuurden.

Aan de respondenten is expliciet gevraagd zich bij het invullen van de enquête te verplaatsen in de situatie dat "U binnen afzienbare tijd afstudeert in de Eerste Fase van dezelfde studierichting die U thans studeert (c.q. waarin U studeerde voordat U naar de IIB kwam)". (In werkelijkheid studeren de respondenten uiteraard nog in de oude studiestructuur.)

In de enquête werd een beknopte schets van de toekomstige opleiding AM gegeven. O.a. werden genoemd het interdisciplinair en probleemgericht karakter en de belangrijkste programma-onderdelen: basisdisciplines, kernvakken, probleemgebie-

den en een afgerond projekt. Gemeld werd dat de opleiding twee jaar duurt en vergelijkbaar is met opleidingen aan buitenlandse business schools waaraan een MBA-degree is verbonden.

Conclusies

1. Belangstelling

Er is tamelijk veel belangstelling om zich na het afstuderen te specialiseren op het terrein van het management: 24% van de respondenten denkt dit 'zeker wel' of 'waarschijnlijk wel' te gaan doen (alleen gevraagd aan niet-IIB'ers).

Gevraagd naar de mate van belangstelling voor de geschetste opleiding AM geeft 31% van de respondenten een score van 6 of 7 op een 7-punts schaal (lopend van 'helemaal geen belangstelling' tot 'zeer veel belangstelling').

Gekonfronteerd met de verschillende alternatieven die men heeft na het afsluiten van de eerste fase-studie (o.a. direkt gaan werken, onderzoekersopleiding, leraaropleiding, etc.), sprak (van de niet-IIB-respondenten) 12% een voorkeur uit voor de opleiding AM^{*}. Opmerkelijk is dat bijna een even groot percentage (10%) een voorkeur uitsprak voor een MBA-studie in het buitenland. Daarnaast kan worden vermeld dat niet minder dan 15% voorkeur had voor direkt werken + avondkursus op het gebied van de bedrijfskunde.

De deelnemers aan AM bestaan uit twee groepen. In de eerste plaats degenen die AM als eerste keus hebben, waarbij deze keus niet wordt gestuurd door arbeidsmarktoverwegingen. Integendeel: het blijkt dat degenen die veel belangstelling voor AM hebben, hun kans op een baan (direkt na de eerste fase) hoger inschatten dan degenen met minder belangstelling voor AM.

De tweede categorie deelnemers aan AM wordt gevormd door degenen die voorkeur hebben voor direkt werken, maar geen baan kunnen vinden. Door dit verschijnsel kan de keuze voor AM toenemen van de eerdergenoemde 12% naar 19% van de eerste fase-afstudeerders.

Bij de IIB-respondenten is de voorkeur voor AM aanmerkelijk groter: 37% heeft AM als meest geprefereerde alternatief na het afstuderen. Door een slechte arbeidsmarkt kan bij deze respondenten het percentage AM-kiezers zelfs oplopen tot 47%.

* TH-studenten hebben een relatief grote voorkeur voor direkt werken. Bedrijfs-economen hebben een relatief grote voorkeur voor AM.

2. AM en andere management-opleidingen

T.o.v. avondopleidingen management in Nederland wordt AM interessanter gevonden, een betere aanvulling op de eerdere studie, een beter middel om de kans op een baan te verbeteren (en de salarisvooruitzichten), hoger gewaardeerd in het bedrijfsleven, sterker praktijkgericht en niet moeilijker te voltooien.

De vergelijking met buitenlandse opleidingen (LBS, INSEAD, HARVARD) kon wegens de onbekendheid slechts door een deel van de respondenten worden gemaakt. AM komt uit deze vergelijking als: iets minder interessant, een even goede aanvulling op de eerdere studie, een even goed middel om de kans op een baan te vergroten, minder moeilijk te voltooien, iets minder gewaardeerd in het bedrijfsleven, meer praktijkgericht, iets minder belangrijk voor latere functies en minder uit het oogpunt van verbetering van salarisvooruitzichten.

3. Specifieke aspecten van AM

Bij het onderzoek is specifiek ingegaan op een drietal aspecten van de opleiding: inhoudsaccent, het wel of niet verlenen van een titel en de hoogte van het collegegeld.

Met betrekking tot het inhoudsaccent is er voorkeur (62%) voor nadruk op praktische gereedschappen, directe inzetbaarheid- concrete managementfuncties en een instrumenteel/operationeel gerichte opleiding. (In tegenstelling tot het geformuleerde alternatief met nadruk op visies, management in algemene zin en een meer generalistisch gerichte opleiding).

In grote meerderheid heeft men voorkeur voor wel een titel. Uiteraard wil de meerderheid het collegegeld zo laag mogelijk houden, zij het dat 5% voorkeur heeft voor een hoog collegegeld (uit overwegingen van exclusiviteit).

Van genoemde drie aspecten is collegegeld verreweg het belangrijkste. Een collegegeldverhoging van f 1.000,-- naar f 6.000,-- per jaar doet het aantal deelnemers verminderen met 36%. Bij een verhoging tot f 12.000,-- vermindert de deelname zelfs met 63%. Ter vergelijking: een ander inhoudsaccent vermindert de deelname met 8%, het achterwege laten van een titel veroorzaakt een daling van 9%.

Overigens blijkt de deelname van respondenten uit hogere maatschappelijke milieus minder gevoelig te zijn voor een hoger collegegeld dan de deelname van respondenten uit lagere sociale milieus.

4. Deelnameramingen

Het is onmogelijk zeer betrouwbare ramingen te maken van de deelname aan een opleiding die nu nog niet bestaat. Toch is een poging gedaan, waarbij gebruik gemaakt is van WORS-schattingen van de output van alle in aanmerking komende eerste fase-opleidingen (niet alleen de vijf in het onderzoek betrokken studierichtingen) en van de in de enquête geuite voorkeuren en (subjektieve) deelnamekansen. Afhankelijk van de gehanteerde uitgangspunten komt men dan tot een inschatting van aantallen personen die willen deelnemen in 1985 (wanneer de eerste 'output' van de Eerste Fase verwacht wordt) dat varieert van 93 tot 327. Voor 1988 (wanneer de output van de eerste fase op volle sterkte is) varieert dit aantal van 450 tot 1610.

Hoewel men voor de bovengrens van deze schattingen zijn twijfels kan hebben, lijkt de ondergrens vrij 'hard' te zijn. Wel moet bij de interpretatie van deze getallen worden bedacht dat ze gebaseerd zijn op een volledige bekendheid ('awareness') van de nieuwe opleiding bij de deelnemers. (In de enquête werd deze 'awareness' automatisch gecreëerd.)

5. Relaties met IIB: beslissingsproces bij keuze van een management-opleiding

Van universitaire management-opleidingen in Nederland bleek die van de IIB bij de respondenten veruit het bekendst te zijn: 86% (alleen niet-IIB-respondenten). Ter vergelijking: Nijenrode scoorde 70%, Twente 39%, Eindhoven 31% en Groningen 15%.

Qua profiel verwacht men dat AM veel overeenkomst zal vertonen met de huidige post-kandidaatsopleiding. Men vindt dat er meer aanleiding is om in de nieuwe studiekonstellatie AM te gaan studeren, dan er in de oude situatie aanleiding was om IIB te gaan doen (veelal met het argument: de eerste fase-studie is te beperkt). Gevraagd naar redenen om aan het IIB te gaan studeren werden door de desbetreffende respondenten als belangrijkste redenen aangemerkt: interessante studie, goede aanvulling, goede vooruitzichten op een baan en: in korte tijd te voltooien. Van degenen die het IIB kozen, is 68% daarover al langer dan een jaar van tevoren gaan nadenken (54% zelfs langer dan 2 jaar). Medestudenten blijken de belangrijkste bron van informatie over de IIB te zijn geweest en ook de belangrijkste beïnvloeders bij de keuze.

Aanbevelingen

1. Er blijkt een grote potentiële belangstelling voor de opleiding AM te bestaan. Er is dan ook alle reden de voorbereidingen met voortvarendheid te continueren.
2. Wegens de te verwachten grote belangstelling moet in een vroeg stadium aandacht worden geschonken aan de grootte van de gewenste instroom en eventueel te hanteren selectiecriteria.
3. Met een hoog collegegeld dient men zeer voorzichtig te zijn. Weliswaar remt dit de toeloop sterk af, maar er is een ongewenst neveneffect van een selectie ten gunste van studenten uit hogere maatschappelijke milieus. Dit klemt te meer daar de belangstelling voor management-opleidingen (en AM) bij studenten uit 'lagere' maatschappelijke milieus in het algemeen relatief geringer is.
4. Het is gewenst aan de nieuwe opleiding een titel te verbinden.
5. Bij de nadere bepaling van de inhoud van AM dient de gesignaleerde voorkeur voor: praktische gereedschappen, directe inzetbaarheid, konkrete managementfuncties en een instrumenteel/operationeel gerichte opleiding te worden overwogen. Gegeven de profilering t.o.v. de Eerste Fase opleiding bedrijfskunde bestaat juist de neiging de Tweede Fase opleiding meer generalistisch te maken. In ieder geval dient deze opleiding het nodige praktische instrumentarium te bevatten.
6. Aangezien er een tamelijk groot aantal respondenten is dat een buitenlandse MBA prefereert boven AM (maar die waarschijnlijk in werkelijkheid deze keus niet zullen effectueren om financiële redenen) en AM als minder wordt gezien dan buitenlandse MBA's op het punt van waardering bij het bedrijfsleven en salarisvooruitzichten, is er alle reden een zodanige positionering te kiezen voor AM, dat zowel in de ogen van het bedrijfsleven als bij de studenten AM als minstens even goed wordt gepercipieerd. Middelen hiertoe zijn o.a. hoge kwaliteitseisen (ook bij instroom) van studenten en staf, uitwisseling met andere business schools, een als kwalitatief hoogstaand bekend onderzoeksprogramma, voertaal (Engels?), etc.
7. Veel aandacht moet worden besteed aan de communicatie over de opleiding naar buiten (toekomstige studenten, bedrijfsleven, etc.). Gegeven de geconstateerde lange beslissingsperiode bij studenten moet op korte termijn een definitieve naam + titel worden vastgesteld, zodat vanaf het begin een duidelijk 'merkbeeld' wordt gekreëerd. Informatie naar huidige eerste fase-studenten dient uiterlijk september 1984 te starten. Bij deze publiciteit moet gebruik worden gemaakt van de grote bekendheid en de gunstige beoordeling van de

huidige IIB-post-kandidaatsopleiding. Hierdoor kan worden aangesloten op de blijkbaar aanwezige goodwill in het zo belangrijke informele studentencircuit.

8. Gesignaleerd dient te worden de grote belangstelling voor een bedrijfskundige opleiding naast een baan. In de toekomst kan dit mogelijkheden bieden voor een part-time opleiding AM, die het grote voordeel heeft van de aanwezigheid van werkervaring bij studenten.

9. Het aan deze aanbevelingen ten grondslag liggende onderzoek is uitgevoerd onder de directe doelgroep: studenten. Uiteindelijk zal het succes van de opleiding worden bepaald door de acceptatie en waardering van de afgestudeerden in het bedrijfsleven. Het is daarom van groot belang vertegenwoordigers van het bedrijfsleven bij de voorbereidingen te betrekken. Ook kan worden overwogen ter ondersteuning van verdere beslissingen een systematisch onderzoek (d.m.v. interviews) te houden in het bedrijfsleven. Dit met name om meer licht te werpen op de problematiek van de gewenste inhoud van de opleiding, de positionering van de Tweede Fase t.o.v. de Eerste Fase, etc.

Hfst.1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

Aan de nieuwe faculteit Bedrijfskunde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR), welke ontstaat na het samengaan van het Interuniversitair Instituut Bedrijfskunde met de EUR, wordt in het kader van de nieuwe universitaire Tweefasen Structuur een zgn. Tweede Fase opleiding Algemeen Management (A.M.) opgezet. Deze opleiding is bedoeld voor afgestudeerden van Eerste Fase opleidingen, zoals economie, rechten, technische wetenschappen, sociologie, wiskunde, en diverse andere studierichtingen. De duur van deze dagopleiding is twee jaren en de opleiding wordt vanaf september 1985 gegeven in Rotterdam (Woudenstein-complex). De studie A.M. leidt op voor het uitoefenen van managementfuncties bij bedrijven, non-profit organisaties en overheid en is sterk interdisciplinair en probleemgericht. De structuur van het nieuwe onderwijsprogramma ligt in grote trekken vast; het programma zal o.a. omvatten:

- grondslagen van een aantal basisdisciplines, zoals economie, sociale wetenschappen, technologie, kwantitatieve methoden (het pakket hiervan verschilt al naar gelang de vooropleiding).
- kernvakken betreffende verschillende functionele gebieden van management (b.v. financiering, administratie, marketing, productie, sociaal management) en ondersteunende vakken zoals informatie management, operations research, enz.
- probleemgebieden (waarbij benaderingen uit diverse disciplinaire gebieden worden geïntegreerd): verwerving en verwerking van informatie, interne besturing van organisaties, maatschappij-analyse/interorganisatieprocessen, organisatiestrategie/businesspolicy.
- een afrondend project, waarbij gewerkt wordt aan een actueel managementprobleem binnen een organisatie.

Over een aantal aspecten van de nieuwe opleidingen moeten nog beslissingen worden genomen, o.m. betreffende de nadere bepaling van de inhoud van het programma en het al dan niet verlenen van een beschermde titel aan degenen die A.M. met succes hebben gevolgd. Ook moet nog een beslissing genomen worden over de hoogte van het te vragen collegegeld. Deze en andere te nemen beslissingen hangen samen met de belangstelling van de zijde van studenten voor een opleiding A.M. Deze belangstelling kan worden beïnvloed door omgevingsfactoren, zoals de toekomstige arbeidsmarktsituatie en het niveau van afgestudeerden aan Eerste Fase opleidingen. Tevens kan de belangstelling verschillen tussen (groepen) studenten met verschillende kenmerken (b.v. studierichting, financiële situatie, etc.) hetgeen van belang kan zijn voor de positionering van de nieuwe opleiding. Dit brengt ons bij de doelstelling van dit onderzoek.

1.2 Doelstelling en onderzoeksmodel

Doel van dit onderzoek is om, met behulp van een onderzoek onder studenten, ondersteuning te bieden voor te nemen beslissingen m.b.t. A.M., door vast te stellen:

- a. De belangstelling van studenten voor managementopleidingen in het algemeen en A.M. in het bijzonder, een en ander in samenhang met de omgevingsfactoren: 'arbeidsmarktsituatie' en 'het niveau afgestudeerden aan Eerste Fase opleidingen' en tevens in samenhang met enige kenmerken van studenten (o.m. 'vooropleiding', 'leeftijd', etc.).
- b. De perceptie en preferenties van studenten met betrekking tot A.M., in vergelijking met alternatieve mogelijkheden voor het volgen van een postacademische management-opleiding.
- c. De specifieke belangstelling voor A.M., bij verschillende invulling van de opleiding voor wat betreft de aspecten:
 - inhoud van het programma;
 - al dan niet een beschermde titel;
 - niveau van het te vragen collegegeld.

Onderzoeksmodel

De situatie betreft in wezen een vraagstuk van het introduceren van een nieuw product (de nieuwe Tweede Fase opleiding A.M.) op een nieuwe afnemersmarkt (afgestudeerden aan Eerste Fase opleidingen). Als onderzoeksmodel kan bij dergelijke vraagstukken nuttig gebruik gemaakt worden van het in de marketing literatuur bekende consumentengedragmodel van Engel, Blackwell and Kollat (1982). In figuur 1 wordt het in dit onderzoek gebruikte model van de keuze van een management-opleiding geschetst, dat ontleend is aan het algemene E.B.K.-model. Het is hier aangepast aan de specifieke onderzoekssituatie en uitgebreid met een blok 'omgevingsfactoren'.

Het model is erop gebaseerd dat kopers (studenten) een aantal fasen doorlopen in het beslissingsproces alvorens de werkelijk koop (deelname) tot stand komt:

- I Probleemherkenning. Hier speelt de vraag of een (afgestudeerde) student überhaupt belangstelling heeft voor postacademische management-opleidingen.
- II Zoekproces. Heeft een student (enige mate) belangstelling voor een management-opleiding dan zal zich een zoekproces afspelen, waarna percepties worden gevormd over alternatieve mogelijkheden om een dergelijke opleiding te gaan volgen. In de eerste fasen van het beslissingsproces zal een student zich baseren op (selectieve) informatie die hem heeft bereikt.
- III Evaluatie van alternatieven. Vanuit de gevormde percepties en op basis van een aantal beslissingscriteria bepaalt de student vervolgens zijn voorkeur voor een of meer mogelijkheden. In deze fase is een specifieke invulling van A.M. voor de aspecten 'inhoud', 'titel' en 'collegegeld' van grote betekenis.
- IV Deelname-intenties. Nadat de voorkeuren bepaald zijn, zal de student zich in bepaalde mate voornemen om daadwerkelijk aan een bepaalde opleiding deel te gaan nemen. Tot aan deze fase kan marktonderzoek op dit moment informatie bieden.

- V Keuze/deelname. Werkelijke deelname aan een opleiding hoeft niet overeen te komen met de intentie om aan een opleiding deel te nemen. Situaties kunnen zich wijzigen (b.v. student heeft een baan aangeboden gekregen) en er kunnen de potentiële deelnemer restricties worden opgelegd (b.v. toelatingseisen, numerus fixus, etc.).
- VI Evaluatie. De deelnemer zal zijn keuze naderhand gaan herbeoordelen; er kunnen gevoelens van (on-)tevredenheid ontstaan. De evaluatiefase is van groot belang voor de producent van het product (de opleiding), die hieraan informatie kan onttelen om het product bij te stellen.

In het model wordt het geschetste beslissingsproces van studenten in samenhang gezien met twee groepen factoren, die mogelijk van invloed zijn op de keuze van studenten:

A Omgevingsfactoren

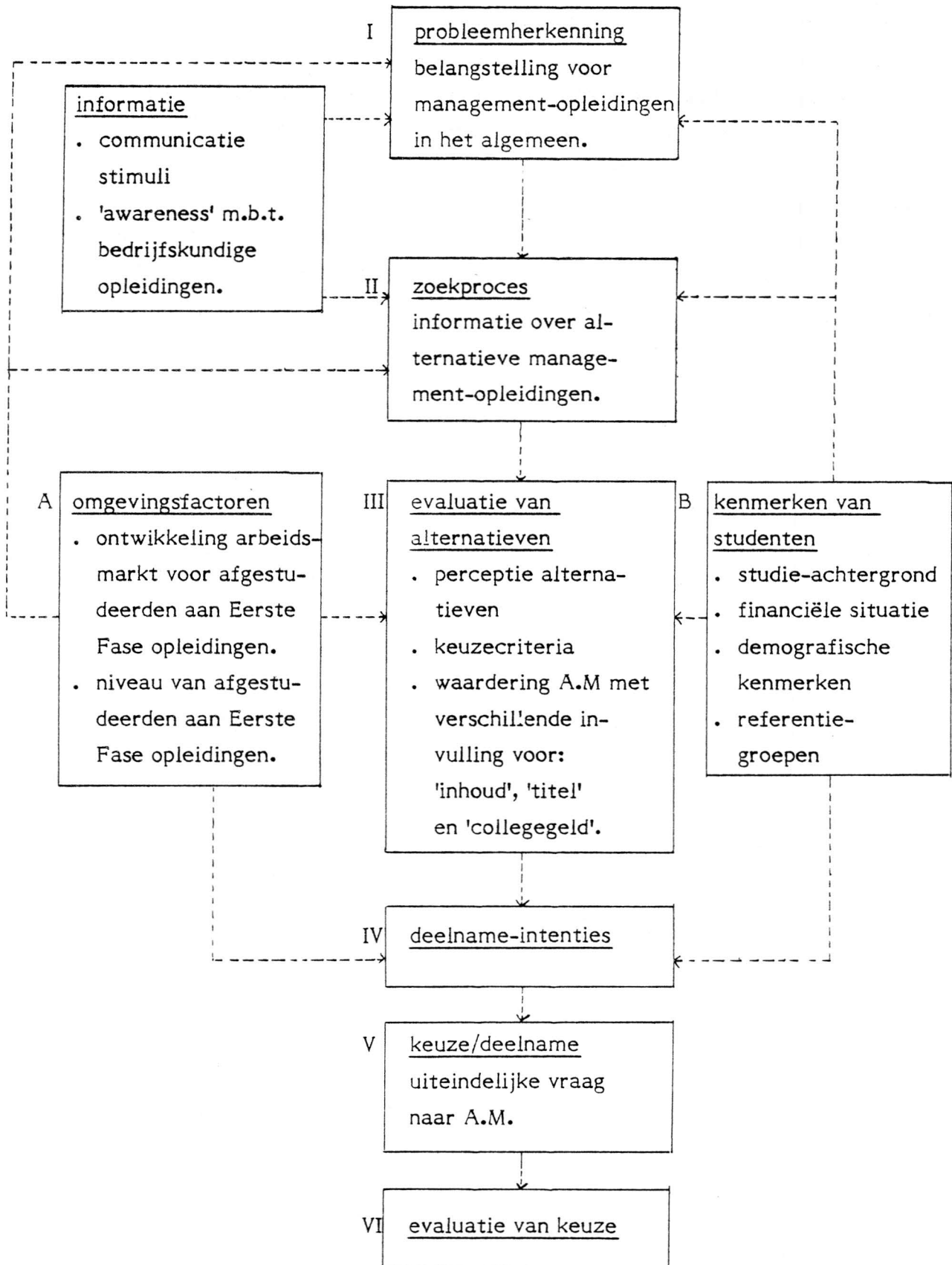
- arbeidsmarkt: men kan veronderstellen dat het al dan niet aantrekken van de arbeidsmarkt voor afgestudeerden de keuze van studenten zal beïnvloeden.
- niveau van afgestudeerden Eerste Fase: het karakter van Eerste Fase opleidingen en het niveau van afgestudeerden daaraan kan van invloed zijn op de keuze al dan niet een vervolgopleiding te gaan volgen (A.M.).

B Kenmerken van studenten

- studie-achtergrond (Eerste Fase);
- socio-demografische kenmerken;
- ingeschatte kans op een baan;
- financiële situatie.

Zowel de gebruikte vragenlijsten bij de enquête als de structuur van verslaglegging in dit rapport zijn direct gebaseerd op het hier geschetste onderzoeksmodel.

Figuur 1.1
Model van de keuze van een management-opleiding.
(aangepaste versie van E.B.K.-model)



1.3 Opbouw vastlegging

In dit hoofdstuk is de plaats, de doelstellingen en het model van het onderzoek beschreven. In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de methode van gegevensverzameling, de respons bij het veldonderzoek en de karakteristieken (representativiteit) van respondenten. Voorts wordt in Hfst. 3 verslaglegging gedaan van resultaten en analyses van het veldonderzoek, waarbij de structuur van het onderzoeksmodel wordt gevolgd. Hfst. 4 is gewijd aan deelnameringen betreffende A.M. onder verschillende aannamen en bij verschillende invulling naar de aspecten 'inhoudsaccent'; 'titel' en 'collegegeldniveau'. In het laatste hoofdstuk worden conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan voor het marketingbeleid met betrekking tot de nieuwe opleiding.

Hfst. 2 Steekproeven, vragenlijsten en respons

2.1 Steekproefkaders en -trekking

Het onderzoek betreft een studie onder studenten. Het beste zou een studie verricht kunnen worden onder personen die tot de doelgroep van A.M., afgestudeerden van Eerste Fase opleidingen, behoren. Daar Eerste Fase opleidingen pas in 1982 van start zijn gegaan, en het weinig zin heeft studenten na één jaar studie te vragen naar hun wensen en voorkeuren over minimaal 3 jaar, moest het onderzoek worden uitgevoerd onder studenten die een doelgroep het dichtst benaderen. Twee mogelijkheden zijn benut:

1. Studenten uit de oude structuur, in de doctoraal fase van hun studie. Deze studenten studeren binnen afzienbare tijd af en hebben daarmee een titel, echter hebben doorgaans langer gestudeerd dan toekomstige afgestudeerden van Eerste Fase opleidingen.
2. Studenten die recentelijk een soortgelijk beslissingsproces hebben doorlopen, doordat zij, na het behalen van het kandidaatsexamen, de huidige post-kandidaatsopleiding Bedrijfskunde aan het IIB zijn gaan volgen.

Besloten is om doctoraalstudenten te benaderen bij een drietal, traditioneel aan de huidige post-kandidaatsopleiding aan de IB toeleverende, faculteiten/instellingen, te weten:

- Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR), Faculteit der Economische Wetenschappen;
- Rijksuniversiteit Leiden (RUL), Faculteit der Rechtsgeleerdheid;
- Technische Hogeschool Delft, (THD), de afdelingen: Civiele Techniek (C.T.), Electro Techniek (E.T.) en Werktuigbouwkunde (W.T.B.).

Daarnaast zijn studenten bij het onderzoek betrokken die zich in 1983 hadden ingeschreven voor de opleiding aan de IIB (lichting '83). Gewerkt is met een postale enquête onder studenten van bovengenoemde instellingen.

In tabel 2.1. staan respectievelijk vermeld: de specificatie van de steekproefkaders; de steekproefgrootte; de data van verzending en de respons in aantallen en percentages.

De steekproefgrootte van 600-700 per instelling is gebaseerd op een gewenst aantal van ruim 100 verwerkbare vragenlijsten per instelling en een verwachte respons van $\pm 20\%$. Het kolomtotaal van de respons, $n = 746$, betreft de netto, verwerkte, respons. In totaal zijn 829 vragenlijsten geretourneerd, waarvan:

- bruikbaar voor analyses:	746
- onbestelbaar retour:	8
- retour van ingeschrevenen aan twee faculteiten, waaronder het IIB:	21
- onjuist/onvolledig ingevuld:	6
- te laat retour gekomen:	48

Tabel 2.1
Steekproeven en respons

Steekproefkader	steekproef grootte	datum van verzending	verwerkbaar aantal retour	respons percentage
<u>Economie, EUR:</u> doctoraal-studenten, minimaal één jaar kan- didataatsdiploma; niet vóór 1976 aan die studie begonnen.	700	12/15-09-'83	224	32%
<u>Rechten, RUL:</u> doctoraal-studenten, aan hun studie begon- nen in 1980 of 1981.	600	28/30-09-'83	171	29%
<u>Civiele Techniek, THD:</u> minimaal één jaar kandidaatsdiploma, niet vóór 1976 aan die studie begonnen.	260	15-09-'83	103	40%
<u>Electro Techniek, THD:</u> doctoraal studenten	200	16-09-'83	59	30%
<u>Werktuigbouwkunde, THD:</u> doctoraal studenten	200	16-09-'83	66	33%
<u>Bedrijfskunde, IIB:</u> studenten in 1983 aan de 'adaptatiefase' zijn begonnen.	<u>433</u>	16-09-'83	<u>123</u>	<u>28%</u>
totaal	2393		746	31%

2.2 Vragenlijsten

Voor de enquête zijn vragenlijsten samengesteld, op basis van het onderzoeksmodel. In de bijlagen zijn de vragenlijsten opgenomen voor:

- Economie, Rechten en Technische Wetenschappen (Bijlage I);
- Bedrijfskunde, IIB (Bijlage II).

De vragenlijsten zijn uitgetest middels 17 proefenquêtes. Elk van de betrokken instellingen/afdelingen heeft toestemming verleend en meewerking gegeven aan het ter beschikking stellen van adressen van de te benaderen studenten. Door de RUL en de afdeling Werktuigbouwkunde van de THD is de verzending van de vragenlijsten, uit oogpunt van privacybescherming, zelf verzorgd. Laatstgenoemde afdeling heeft aan de enquête een brief toegevoegd, waarin de ondersteuning van de enquête door het afdelingsbestuur wordt benadrukt en enige informatie wordt gegeven over de aard van de Eerste en Tweede Fase opleidingen binnen de afdeling Werktuigbouwkunde. Alle overige vragenlijsten zijn verzonden vanuit het IIB; retournering geschiedde met behulp van een voorgefrankeerde antwoordvelop rechtstreeks aan het IIB, alwaar verdere verwerking heeft plaatsgevonden.

De structuur van de vragenlijsten volgt in grote lijnen hetgeen weergegeven is in het onderzoeksmodel (zie figuur 1.1). De vragenlijsten zijn opgebouwd uit een aantal onderdelen, waarover nu een korte bespreking volgt.

Onderdeel A betreft de studie-achtergrond van respondenten ('kenmerken van studenten') en een vraag over 'probleemherkenning'.

Degene die 'geen enkele belangstelling heeft voor management en zeker weet dat hij zich nooit op dit terrein zal gaan specialiseren' (d.w.z. er is bij de respondent geen sprake van 'probleemherkenning') werd verzocht verder te volstaan met het beantwoorden van vragen over 'kenmerken van studenten' (onderdeel G). 141 respondenten hebben dientengevolge de onderdelen C tot en met F niet beantwoord.

- * Onderdeel B: referentiekader. Respondenten werden verzocht zich bij het invullen van de vragenlijst voor te stellen dat hij/zij studeert binnen de Twee fasen Structuur, in de Eerste Fase van dezelfde studierichting die respondent thans studeert. Alle overige omstandigheden werden verondersteld overeen te komen met de actuele situatie.

Eén van de 'omgevingsfactoren' in het onderzoeksmodel betreft de uitwerking van de Twee fasen Structuur op het niveau van en de vraag naar afgestudeerden aan Eerste Fase opleidingen. Om de invloed van deze factor te kunnen meten is gewerkt met twee versies van de vragenlijst. In de eerste versie wordt gesteld dat de respondent ervan uit dient te gaan dat het niveau van de nieuwe Eerste Fase opleiding praktisch hetzelfde zal zijn als die van de opleiding in de 'oude' structuur ('visie i'). In de tweede versie dat het niveau van de nieuwe Eerste Fase opleiding aanmerkelijk lager zal zijn dan het niveau van dezelfde opleiding uit de oude structuur ('visie ii'). Op deze wijze wordt de invloed van 'niveau van afgestudeerden Eerste Fase' op elk van de fasen uit het onderzoeksmodel gemeten. Van beide versies is een gelijk aantal vragenlijsten verzonden, uitgezonderd naar studenten rechten. Hier is niet gewerkt met twee versies daar de RUL reeds enige jaren een vierjarige cursus rechten heeft aangeboden, welke niet afweek van de thans aangeboden Eerste Fase opleiding.

- * Onderdeel C beoogt de respondent een perceptie te doen vormen over de nieuwe opleiding A.M. en bevat vragen betreffende 'evaluatie van alternatieven'.
- * Onderdeel D bevat vragen in het kader van 'probleemherkenning' en 'evaluatie van alternatieven' (i.e. de keuze tussen verschillende alternatieven na afstuderen in de Eerste Fase), in samenhang met de 'omgevingsfactor' arbeidsmarkt.
- * Onderdeel E gaat in op 'evaluatie van alternatieven', bij de keuze tussen verschillende invullingen van A.M. t.a.v. de attributen 'inhoud', 'titel' en 'collegegeld'. Waardering van de verschillende A.M. opleidingen en de belangrijkheid van de genoemde attributen is gemeten met behulp van de 'conjunct-meetmethode', waarop in paragraaf 3.3 nader wordt ingegaan. Voorts worden in dit onderdeel vragen gesteld over 'deelname-intenties' van respondenten, wederom in samenhang met de 'omgevingsfactor' arbeidsmarkt.
- * Onderdeel F betreft het 'zoekproces' (o.a. vraag F16) en percepties over verschillende bedrijfskundige opleidingen in het kader van 'evaluatie van alternatieven'. Bij IIB-respondenten zijn bovendien vragen gesteld (onderdeel F2) over kenmerken van het 'beslissingsproces' bij de keuze van de IIB-studie.
- * Onderdeel G bevat vragen betreffende 'kenmerken van respondenten'.
- * Onderdeel H tenslotte, stelt de respondent in de gelegenheid opmerkingen te plaatsen en suggesties te doen betreffende A.M.

2.3 Representativiteit

De vragenlijsten zijn verzonden naar een representatieve groep uit de steekproefkaders. De enquête was echter anoniem, om die reden zijn degenen die niet hebben gerepsondeerd niet opnieuw benaderd. Enige gegevens om te toetsen of de groep respondenten representatief is voor de studenten uit de steekproefkaders zijn slechts voorhanden voor 'economie-' en 'IIB-respondenten'.

1. EUR, economie: vergelijking van werkelijke verdeling van studenten over de doctoraal-studierichtingen met de bij de respondenten gevonden verdeling geeft geen significante afwijking te zien (tabel 2).

Tabel 2
Werkelijke- en responsverdeling van doctoraal
studierichtingen economie

<u>doctorale richting</u>	<u>werkelijke verdeling*</u>	<u>responsverdeling</u>
Bedrijfseconomie	62%	58%
Algemene Economie	14%	14%
Andere richtingen	<u>24%</u>	<u>28%</u>
	100%	100%

* Bron: studentenadministratie E.U.R.

Uit de resultaten van de enquête zal blijken dat 'bedrijfseconomen' significant grotere belangstelling tonen voor managementopleidingen. Het feit dat 'bedrijfseconomen' niet oververtegenwoordigd zijn in de respons duidt op onafhankelijkheid tussen de belangstelling voor managementopleidingen en het al dan niet invullen van de vragenlijst. Op dit punt kan de respons als representatief worden beschouwd.

2. IIB, bedrijfskunde. Vergelijking van de verdeling van de herkomst (kandidaatsopleiding) van respondenten en alle studenten in het steekproefkader geeft geen significante verschillen (tabel 3): de respondenten kunnen op dit punt als representatief gezien worden.

Tabel 3
Werkelijke- en responsverdeling
van herkomst van IIB-studenten

<u>Herkomst (kandidaats- opleiding)</u>	<u>werkelijke verdeling*</u>	<u>responsverdeling</u> (n = 123)
Economie	17,4%	22,0%
Rechten	12,4%	12,2%
Technische Wetenschappen (C.T., E.T., W.T.B.)	7,5%	7,4%
Nijenrode	10,9%	13,0%
Andere	<u>51,8%</u>	<u>45,4%</u>
	100,0%	100%

* Bron: studentenadministratie I.I.B.

Hfst.3 Resultaten en analyses

Dit hoofdstuk betreft verslaglegging van resultaten en analyses uit het veldonderzoek, waarbij de structuur van het onderzoeksmodel gevolgd wordt:

- 3.1 Probleemherkenning
- 3.2 Zoekproces
- 3.3 Evaluatie van alternatieven
- 3.4 Deelname-intenties
- 3.5 Beslissingsproces studie IIB

Een en ander in samenhang met 'omgevingsfactoren' en 'kenmerken van respondenten'.

De beantwoording van de vragen is in aantallen en percentages opgenomen in Bijlage I (EUR-, RUL- en THD-respondenten) en Bijlage II (IIB-respondenten). Bij rapportage van verdere analyses wordt naar deze basisinformatie verwezen.

3.1.a Probleemherkenning: belangstelling voor bedrijfskundige opleidingen in het algemeen

Vraag A7 van vragenlijst Bijlage I heeft betrekking op probleemherkenning: gemeten wordt de mate waarin respondenten zich voornemen om (na het afstuderen) zich te gaan specialiseren op het terrein van management. De vraag is niet gesteld aan IIB-studenten, omdat deze zich met de studie aan het IIB reeds specialiseren op het terrein van management. Tabel 3.1. geeft de verdeling van de scores van (niet-IIB-) respondenten op deze vraag.

Tabel 3.1.
**Verdeling scores op vraag A7: 'Bent u van plan zich na uw afstuderen
te specialiseren op het terrein van management?'**
(niet-IIB-respondenten; n = 623)

<u>Score</u>	<u>aantal</u>	<u>percentage</u>
1. zeker wel	40	6,4%
2. waarschijnlijk wel	111	17,8%
3. misschien wel/ misschien niet	215	34,5%
4. waarschijnlijk niet	143	23,0%
5. zeker niet	111	17,8%
geen respons	3	0,5%
	-----	-----
	623	100,0%

Gemiddelde score: 3.28

St. fout : .046

Invloed 'omgevingsfactoren'

- 1) Het referentiekader, 'niveau van afgestudeerden aan Eerste Fase', is in dit gedeelte van de vragenlijst niet aan de orde geweest.
- 2) Positieve correlatie is gevonden tussen het niveau van de belangstelling voor managementopleidingen en de door de respondent ingeschatte kans op een baan, direct na het afstuderen (tabel 3.2), d.w.z. de belangstelling voor managementspecialisatie is gemiddeld groter bij studenten die de kans op een baan na afstuderen hoger inschatten.

Tabel 3.2
Scores A7 naar kans op baan (vraag G23)
N = 608

<u>kans op baan (schaal van Juster)</u>	<u>gem. score A7</u>	
0 t/m 4 (n = 85)	3.66	
5,6,7 (n = 207)	3.30	(p < .01)
8,9,10 (n = 316)	3.14	
Totaal	3.28	

Invloed 'kenmerken van studenten'

- 1) Geen significante verschillen zijn geconstateerd in de scores op vraag A7 tussen respondenten uit de verschillende faculteiten/afdelingen. Binnen de groep 'economie-respondenten' echter, blijken degenen met de doctorale studierichting 'bedrijfseconomie' een grotere belangstelling voor managementopleidingen te tonen dan respondenten met een andere afstudeer-richting (tabel 3.3).

Tabel 3.3
Scores vraag A7 naar studierichting
(N = 623)

<u>studierichting</u>	<u>gem. score</u>	
Totaal	3.28	
Rechten	3.34	
Technische Wetenschappen	3.23	
Economie:	3.28	
Bedrijfseconomie (n = 128)	2.98	(p < .01)
Andere doctorale richting (n = 92)	3.70	

- 2) Betreffende het ouderlijk milieu van respondenten is in samenhang met vraag A7 het volgende geconstateerd:
- Significant ($p < .05$) grotere belangstelling voor managementopleidingen is geconstateerd bij respondenten die aangegeven hebben dat vader werkzaam is (geweest) in het 'hoger kader' (vraag G30). Deze samenhang wordt bevestigd door het feit dat in de groep 'IIB-respondenten' het percentage vaders uit 'hoger kader' significant ($p < .01$) hoger ligt dan in de groep 'niet-IIB-respondenten' (tabel 3.4).
 - Respondenten waarvan de vader werkzaam is (geweest) in het onderwijs hebben een significant ($p < .05$) kleinere; respondenten waarvan de vader werkzaam is (geweest) bij banken, verzekeringen en handel hebben een significant ($p < .01$) grotere belangstelling voor managementopleidingen. Ook dit wordt bevestigd door de samenstelling van de groep 'IIB-respondenten' (tabel 3.4).

Tabel 3.4
Scores vraag A7 naar ouderlijk milieu

<u>vader werkzaam in:</u>	<u>gem. score A7</u>	<u>vader werkzaam in:</u>	<u>gem. score A7</u>
Hoger kader (n = 270)	2.97	Onderwijs (n = 34)	3.85
Midden kader (n = 180)	3.49	Banken, verzekering, handel (n = 82)	2.79
Lager kader, uitvoerend personeel (n = 105)	3.68	Andere sector (n = 481)	3.20
Totaal (n = 555)	3.28	Totaal (n = 597)	3.28
	($p < .01$)		($p < .01$)

3.1.b Probleemherkenning: Belangstelling voor managementopleidingen onder Twee-fasen structuur

Vanaf onderdeel B is het referentiekader van toepassing, d.w.z. respondenten dienen zich voor te stellen dat zij studeren binnen de Twee-fasen structuur. Niet-IIB-respondenten die "geen enkele belangstelling hebben voor management en zich zeker niet op dit terrein zullen gaan specialiseren" zijn verzocht van het

resterende gedeelte van de vragenlijst slechts de onderdelen G en H te beantwoorden. Door dit filter hebben 141 respondenten de onderdelen B tot en met F niet beantwoord. Het databestand voor deze onderdelen bevat dientengevolge **482 cases**.

Afgestudeerden aan Eerste-fase opleiding kunnen in principe kiezen uit een aantal alternatieven (zie onderdeel D van de vragenlijsten), bv. direct werken of een Tweede-fase opleiding of andere opleiding gaan volgen. Tabel 3.6 geeft de voorkeuren van respondenten voor de gespecificeerde alternatieven en tevens de voorkeuren indien niet direct een baan gevonden zou kunnen worden.

De meeste belangstelling bij niet-IIB-respondenten blijkt te bestaan voor direct werken gecombineerd met een bedrijfskundige avondopleiding (zoals Kamer van Koophandel, I.S.W., L.O.I, P.B.N.A.). Tezamen hebben de genoemde bedrijfskundige opleidingen (avondcursus, buitenlandse M.B.A.'s en A.M.) de voorkeur van bijna de helft (48%) van de respondenten met enige belangstelling voor managementspecialisatie (= 37% van alle respondenten).

Invloed 'omgevingsfactoren'

- 1) Uit tabel 3.6 blijkt dat van de niet-IIB-respondenten met enige belangstelling voor managementopleidingen 31% voorkeur zou hebben voor direct werken (eventueel met avondcursus) na afstuderen in de eerste fase. Indien deze mogelijkheid is uitgesloten, dan heeft 42% van deze respondenten voorkeur voor een management-dagopleiding (M.B.A. of A.M.). Dit betekent dat arbeidsmarktomstandigheden kunnen leiden tot toestroom van A.M. deelnemers, die eigenlijk 'direct werken' preferen boven het volgen van A.M.
Bij IIB-respondenten is de voorkeur voor een managementdagopleiding (M.B.A. of A.M.) groter: indien geen baan gevonden zou kunnen worden heeft 76% van de respondenten voorkeur voor of een M.B.A.-opleiding of A.M. Overigens hieruit blijkt dat minimaal een kwart van de adaptatiestudenten van het IIB geen bedrijfskundige dagopleiding zouden wensen te volgen, indien zij afgestudeerd zouden zijn in de Eerste Fase.
- 2) Het 'niveau van afgestudeerden Eerste Fase' blijkt geen samenhang te vertonen met de beantwoording van de vragen D12 en D13 (gemeten m.b.v. de twee versies van de vragenlijst, zie p. 11).

Tabel 3.6
Probleemherkenning: voorkeur alternatieven na afstuderen
in Eerste Fase, voor IIB- en niet IIB-respondenten
(vragen D12 en D13)

	<u>niet-IIB-respondenten</u>				<u>IIB-respondenten</u>			
	voorkeur (D12)		voorkeur, indien geen baan gevonden kan worden (D13)		voorkeur (D12)		voorkeur, indien geen baan gevonden kan worden (D13)	
<u>alternatief</u>	N	%	N	%	N	%	N	%
direct werken	58	12.1	n.v.t.		12	9.8	n.v.t.	
direct werken met avondcursus op het gebied van bedrijfskunde	92	19.1	n.v.t.		15	12.2	n.v.t.	
onderzoeker/ontwerper opleiding	69	14.3	90	18.7	5	4.1	8	6.5
andere universitaire beroepsopleiding	57	11.8	76	15.8	6	5.9	18	6.5
andere voortgezette beroeps- opleiding buiten de hogeschool/ universiteit	41	8.5	59	12.3	2	1.6	5	4.1
leraren-opleiding	4	.8	12	2.5	1	.8	5	4.1
MBA in buitenland	64	13.3	78	16.2	32	26.0	35	28.5
Tweede Fase Algemeen Management	73	15.2	123	25.6	46	37.4	58	47.2
anders	<u>23</u>	<u>4.8</u>	<u>43</u>	<u>8.9</u>	<u>4</u>	<u>3.3</u>	<u>4</u>	<u>3.3</u>
totaal	481	100%	481	100%	123	100%	123	100%

Invloed 'kenmerken van studenten'

- 1) Tabel 3.7 toont de voorkeuren (D12) van respondenten van de verschillende faculteiten. Respondenten uit de Technische Wetenschappen hebben significant ($p < .01$) meer voorkeur voor direct werken (eventueel met avondcursus).

Tabel 3.7
Voorkeuren (vraag D12) van respondenten
naar faculteit/Instelling

Faculteit/Instelling	voorkeur		
	direct werken	M.B.A. of A.M.	anders
Economie (bedrijfseconomie)	27.0% (21.6%)	34.7% (38.7%)	38.3% (39.6%)(N=111)
Rechten	24.2%	34.8%	40.9%(N=132)
Technische Wetenschappen	53.7%	24.6%	21.6%(N=134)
IIB	22.3%	62.8%	14.9%(N=121)

- 2) Van de respondenten, waarvan de vader werkzaam is (geweest) in het 'Hoger kader' heeft een significant ($p < .01$) grote groep (41.8%) voorkeur voor een M.B.A. of A.M.

Samenvattend

Het eerste deel van deze paragraaf had betrekking op de belangstelling van studenten voor specialisatie op het terrein van management. Wij hebben geconstateerd dat 82% van de respondenten hiervoor enige belangstelling toonde en dat nagenoeg een kwart van de respondenten zich waarschijnlijk of zeker op dit terrein zal gaan specialiseren. Op de volgende pagina volgt een overzicht van kenmerken van studenten met een grote resp. een kleine mate van belangstelling voor specialisatie op het gebied van management.

**overzicht belangstelling voor specialisatie in management
naar 'kenmerken van studenten'**

kenmerken van studenten met grotere mate van belangstelling	kenmerken van studenten met kleinere mate van belangstelling
<ul style="list-style-type: none">. studierichting Bedrijfseconomie. hogere kans op een baan (G23). vader werkzaam (geweest) in 'hoger kader'. vader werkzaam (geweest) bij 'banken, verzekeringen, handel'	<ul style="list-style-type: none">. Technische Wetenschappen (minder voorkeur voor M.B.A. of A.M.). lagere kans op baan. vader werkzaam (geweest) in 'lager kader/uitvoerend personeel'. vader werkzaam bij 'onderwijs'

Voorts is in deze paragraaf ingegaan op de voorkeuren van respondenten voor alternatieve mogelijkheden na het afstuderen in de Eerste Fase. De grootste voorkeur blijkt te bestaan voor 'direct werken met bedrijfskundige avondopleiding'. A.M. heeft de voorkeur van ruim 12% van alle niet-IIB-respondenten. Dit percentage neemt toe tot bijna 20% wanneer degenen met voorkeur voor 'direct werken' hiertoe niet de mogelijkheid hebben. Er zijn dan twee groepen belangstellenden, nl. degenen die A.M als eerste voorkeur hebben en degenen die voorkeur hebben voor A.M indien het niet mogelijk is een baan te vinden.

3.2 Zoekproces

Informatie over deze fase van de keuze van een management-opleiding is beperkt tot twee items:

- 1) de bekendheid van niet-IIB-respondenten met bedrijfskundige-opleidingen en
- 2) door IIB-respondenten gebruikte informatiebronnen bij de keuze voor de IIB-studie.

ad 1

Vraag F16 (Bijlage I) betreft de bekendheid van niet-IIB-respondenten met verschillende bedrijfskundige opleidingen in Nederland. Tabel 3.8 geeft een overzicht van de bekendheid, uitgesplitst naar de belangstelling van respondenten voor management-opleidingen (vragen A7 en D12). Het IIB blijkt een grote bekendheid te genieten, met name onder studenten met een relatief grote belangstelling voor management-opleidingen.

Tabel 3.8

Bekendheid met management-opleidingen, uitgesplitst naar belangstelling voor management-opleidingen (vraag A7 en D12) (N=482, niet-IIB-respondenten)

bekend met opleiding: (F16)	% totaal	voorkeur (D12)		belangstelling (A9)		
		werken	MBA of AM;	anders	groot	klein
IIB-Delft	86.1	82.6	88.1	87.6	92.7	83.3
Bedrijfskunde, Twente	39.3	37.6	43.5	35.8	47.3 *	35.8 *
Bedrijfskunde, Eindhoven	30.8	25.5	29.0	40.1 *	43.3 *	25.5 *
Bedrijfskunde, Groningen	15.3	10.7	12.4	24.8 *	24.0 *	11.5 *
Bedrijfskunde, Nijenrode	69.8	64.4	69.9	75.9 **	74.0	68.2

* $p < .01$ ** $p < .05$

ad 2

Door IIB-respondenten opgegeven informatiebronnen voor eerste informatie over IIB staan vermeld in tabel 3.8.a : Medestudenten blijken de belangrijkste informatiebron (42%).

Tabel 3.8.a
Informatiebronnen over IIB (F2.19)

	aantal maal genoemd:	percentage
folders IIB	12	10%
studentendecanen	7	6%
medestudenten	51	42%
andere	51	42%
	—	—
	121	100%

3.3 Evaluatie van alternatieven

In deze paragraaf wordt ingegaan op de fase 'evaluatie van alternatieven', wederom in samenhang met 'omgevingsfactoren' en 'kenmerken van studenten'. Hierbij komen achtereenvolgens aan de orde:

- percepties van respondenten omtrent een aantal specifieke management-opleidingen
- belangstelling voor A.M. zonder specificaties
- voorkeuren voor A.M. met verschillende specificaties.

3.3.1 Percepties van respondenten omtrent een aantal specifieke management-opleidingen

In deel F van de vragenlijst (vraag F17) is respondenten gevraagd zich uit te spreken over het al dan niet van toepassing zijn van een aantal beweringen op een aantal gespecificeerde management-opleidingen.

Tabel 3.9 geeft een uitgebreid overzicht van de beantwoording van deze vraag, d.w.z. de gemeten percepties. Enkele opmerkingen betreffende de tabel:

- 1) Respondenten hebben een '+' ingevuld, indien zij vinden dat een bewering van toepassing is op een gespecificeerde opleiding; een '-' is ingevuld indien de bewering niet of minder van toepassing gevonden wordt op een gespecificeerde opleiding; een '0' (in de tabel weergegeven door een '?') is ingevuld indien men geen enkel idee heeft over een opleiding of een bewering daarover. De tabel vermeldt de percentages van resp. '?', '-' en '+' per bewering, per opleiding, uitgesplitst voor niet-IIB-respondenten en IIB-respondenten. Het getal 77.6 in de cel linksboven, bijvoorbeeld, betekent dat 77.6% van de niet-IIB-respondenten de bewering 'interessante studie' van toepassing vond op de 'huidige post-kandidaatsopleiding IIB'.
- 2) In de laatste kolom staan de gemiddelde percentages '+' per bewering, over alle genoemde opleidingen, uitgesplitst voor IIB- en niet-IIB-respondenten. Tevens zijn grenspercentages vermeld waaronder resp. waarboven de celpercentages ('+') op 1% niveau significant afwijken van het gemiddelde percentage over alle genoemde opleidingen (beschouwd als onafhankelijke steekproeven). Het percentage 77.6%, bijvoorbeeld, valt buiten de vermelde marge (55.0% - 67.5%): het percentage '+' bij de bewering 'interessante studie' voor 'huidige post-kandidaatsopleiding IIB' is daarom significant hoog te noemen.
- 3) Onderscheid is gemaakt in 'A.M. accent A' en 'A.M. accent B'. De preciese omschrijving van de verschillen hiertussen staat vermeld in de vragenlijst (Bijlage I, pp.6). Globaal omschreven is accent A wat theoretischer en accent B wat praktischer van inhoud.
- 4) Uit de tabel blijkt dat IIB-respondenten systematisch minder '?' hebben genoteerd bij alle genoemde opleidingen en alle beweringen daarover en systematisch meer '+' hebben genoteerd, behalve bij 'avondopleidingen, instituten in Nederland': IIB-respondenten zijn in het algemeen meer bekend met en hebben een positievere perceptie over de genoemde opleidingen.

Tabel 3.9 PERCEPTIES VAN BEDRIJFSKUNDIGE OPLEIDINGEN NAAR EEN AANTAL BEWERINGEN, VOOR 'NIET-IIB-RESPONDENTEN' EN 'IIB-RESPONDENTEN'
(in procenten) (n = 121, resp. n = 475)

Bedrijfskundige opleiding	Huidige post-kandidaats opleiding IIB	Tweede Fase Algemeen Management Accent A			Tweede Fase Algemeen Management Accent B			Avondopleidingen, instituten in Ned.			MBA Londen Business School			MBA INSEAD France			MBA Harvard U.S.A.			totaal gemiddeld percentage '+'; marges o .01					
		? - +	? - +	? - +	? - +	? - +	? - +	? - +	? - +	? - +	? - +	? - +	? - +	? - +	? - +	? - +	o '+' o								
bewering:	oordeel																								
	respondent																								
interessante studie	niet IIB	11.3	10.9	77.6	4.8	27.8	67.4	5.2	13.9	80.8	24.5	34.6	40.9	37.5	5.0	57.5	51.8	7.8	40.3	31.5	4.0	64.5	55.0	61.3	67.5
	IIB	.8	.8	98.4	.8	22.5	76.7	2.5	9.2	88.3	17.5	50.8	31.7	22.3	2.5	75.2	34.7	13.2	52.1	15.0	2.5	82.5	60.7	72.1	83.5
goede aanvulling op andere studie	niet IIB	10.1	15.3	74.6	4.6	20.2	75.2	5.9	12.4	81.7	21.9	24.3	53.8	40.0	5.7	54.3	51.2	6.3	42.5	33.0	5.1	61.9	57.2	63.4	69.6
	IIB	--	8.3	91.7	.8	20.7	78.5	3.3	13.3	83.3	14.9	28.1	57.0	22.3	8.3	69.4	34.2	10.0	55.8	17.4	6.6	76.0	61.8	73.1	84.4
grotere kans op baan	niet IIB	14.9	23.6	61.5	11.6	26.1	62.3	10.5	8.9	80.6	22.8	27.4	49.8	32.1	6.3	61.6	43.6	7.2	49.2	24.1	3.8	72.1	56.2	62.4	68.6
	IIB	6.6	1.7	91.7	10.1	15.1	74.8	8.3	5.0	86.7	14.2	34.2	51.7	22.3	5.0	72.7	29.8	4.1	66.1	8.3	2.5	89.3	65.3	76.1	87.0
relatief eenvoudig te voltooien	niet IIB	21.5	34.2	44.3	24.5	40.4	35.1	24.1	41.0	34.9	29.3	36.2	34.5	48.9	40.9	10.2	57.6	36.9	5.5	41.1	50.2	8.7	19.1	24.7	30.2
	IIB	6.7	40.0	53.3	15.7	41.3	43.0	14.0	34.7	51.2	17.4	33.9	48.8	36.7	48.3	15.0	43.0	46.3	10.7	28.8	55.4	16.5	22.0	34.1	46.1
hoog gewaardeerd in bedrijfsleven	niet IIB	30.7	21.4	47.8	34.1	30.8	35.1	29.3	11.0	59.7	41.6	31.4	27.0	41.9	4.0	54.1	53.5	5.9	40.6	29.8	2.1	68.1	37.6	44.0	50.3
	IIB	8.3	5.0	86.8	26.9	30.3	42.9	20.0	10.0	70.0	30.6	48.8	20.7	27.3	4.1	68.6	35.8	6.7	57.5	12.4	1.7	86.0	49.4	61.8	74.2
sterk praktijkgericht	niet IIB	31.2	28.4	40.4	13.7	75.7	10.6	8.9	5.3	85.9	40.7	38.4	42.8	65.3	8.0	26.6	71.9	6.8	21.3	58.8	7.8	33.4	31.1	37.3	43.5
	IIB	13.2	33.9	52.9	8.3	81.0	10.7	3.3	6.7	90.0	20.7	27.3	52.1	56.7	10.8	32.5	57.9	8.3	33.9	39.2	7.5	53.3	33.8	46.9	59.2
vooral belangrijk voor latere groei in functies	niet IIB	19.6	26.6	72.8	12.9	20.5	66.7	13.7	35.9	50.4	29.5	31.9	38.6	40.0	11.0	49.0	51.2	9.5	39.3	33.0	10.8	56.2	46.9	53.3	59.7
	IIB	10.7	14.9	74.4	8.4	13.4	78.2	13.2	31.4	55.4	19.2	38.3	42.5	25.6	10.7	63.6	34.7	11.6	53.7	19.8	10.7	69.4	50.1	62.5	74.8
aanzienlijke verbetering salarisvoorzichten	niet IIB	32.0	42.1	25.9	30.2	36.7	33.1	29.5	32.3	38.2	38.4	41.1	20.5	46.0	16.9	37.0	55.0	15.2	29.8	38.1	15.2	46.7	27.0	33.0	39.0
	IIB	20.8	20.0	49.2	20.7	26.4	52.9	21.5	23.1	55.4	22.3	51.2	26.4	33.1	16.5	50.4	40.5	14.9	44.6	23.5	14.3	62.2	36.0	48.7	61.5

De tabellen 3.9.a. en 3.9.b. zijn beide een nadere uitwerking van tabel 3.9. In deze tabellen wordt per bewering/opleiding het percentage positieve beoordelingen ('+') gegeven onder alle beoordelingen betreffende die bewering/opleiding, resp. voor niet-IIB- en IIB-respondenten. Op deze wijze zijn per bewering de percentages met elkaar te vergelijken, als zijnde relatieve positieve beoordelingen (percepties) van de genoemde opleiding. Uit de tabellen blijkt o.m.:

- * London Business School, Harvard en het IIB blijken het meest interessant. Deze opleidingen scoren tevens hoog op 'aanvulling op voorgaande studie'; 'grotere kans op een baan'; 'hoog gewaardeerd in het bedrijfsleven' en 'belangrijk voor latere managementfuncties'.
- * M.B.A.-opleidingen onderscheiden zich in de perceptie van de respondenten in het bijzonder van het IIB en A.M. doordat zij minder eenvoudige te voltooien zouden zijn en aanzienlijke verbetering van salarisvooruitzichten zouden bieden.
- * Van Avondopleidingen wordt vaker gedacht dat zij eenvoudig te voltooien zouden zijn dan van de overige genoemde opleidingen. De overige beweringen worden vaker niet van toepassing geacht op avondopleidingen.
- * Tweede Fase opleiding A.M., accent B, wordt door de meeste respondenten interessanter gevonden dan A.M., accent A, d.w.z. meer belangstelling voor A.M met nadruk op praktische gereedschappen, directe inzetbaarheid, instrumenteel/operationeel gericht, in tegenstelling tot nadruk op visies, management in algemene zin en meer generalistisch gericht. Tevens wordt met betrekking tot A.M., accent B, de beweringen 'hoog gewaardeerd in het bedrijfsleven' en 'grotere kans op baan' vaker van toepassing geacht dan m.b.t. A.M., accent A.

Indien de percepties vergeleken worden van respondenten die bij vraag D12 voorkeur hebben uitgesproken voor het volgen van een M.B.A.-opleiding met de percepties van degenen die voorkeur hebben uitgesproken voor A.M., dan blijken die percepties niet significant te verschillen. Slechts de bekendheid met M.B.A.'s is bij 'A.M.-kiezers' kleiner dan bij 'M.B.A.-kiezers'.

Tabel 3.9.a PERCEPTIES VAN BEDRIJFSKUNDIGE OPLEIDINGEN NAAR EEN AANTAL BEWERINGEN, VOOR NIET-HB-KEST OPLEIDINGEN

percentage '+' onder beoordelingen (n = 475)

Bedrijfskundige opleiding bewering:	Huidige post-kandidaats opleiding IIB	Tweede Fase Algemeen Management Accent A	Tweede Fase Algemeen Management Accent B	Avondopleidingen, instituten in Ned.	MBA Londen Business School	MBA INSEAD France	MBA Harvard U.S.A.
interessante studie	87.5	70.4	85.2	54.2	92.0	83.8	94.2
goede aanvulling op andere studie	83.0	78.7	86.8	68.9	90.5	87.0	92.4
grotere kans op baan	72.3	70.5	90.1	64.5	90.7	87.2	95.0
relatief eenvoudig te voltooien	56.4	46.5	46.0	49.1	20.0	13.0	14.8
hoog gewaardeerd in bedrijfsleven	69.0	53.3	84.4	46.2	93.3	87.3	97.0
sterk praktijk gericht	58.8	12.3	94.3	72.2	76.7	75.8	81.1
vooral belangrijk voor latere groei in functies	90.5	76.6	58.4	54.8	81.7	80.5	83.9
aanzienlijke verbetering salaris-vooruitzichten	38.1	47.4	54.2	33.3	68.6	66.2	75.4

Tabel 3.9.b PERCEPTIES VAN BEDRIJFSKUNDIGE OPLEIDINGEN NAAR EEN AANTAL BEWERINGEN, VOOR 'IIB-RESPONDENTEN'

percentage '+' onder beoordelingen (n = 121)

Bedrijfskundige opleiding bewering:	Huidige post-kandidaats opleiding IIB	Tweede Fase Algemeen Management Accent A	Tweede Fase Algemeen Management Accent B	Avondopleidingen, instituten in Ned.	MBA Londen Business School	MBA INSEAD France	MBA Harvard U.S.A.
interessante studie	99.2	77.3	90.6	38.4	96.8	79.8	97.1
goede aanvulling op andere studie	91.7	78.6	86.1	67.0	89.3	84.8	92.0
grotere kans op baan	98.2	83.2	94.5	60.2	93.6	94.2	97.3
relatief eenvoudig te voltooien	57.1	51.0	59.6	59.1	23.7	18.8	22.9
hoog gewaardeerd in bedrijfsleven	94.7	58.6	87.5	29.8	94.4	89.6	98.0
sterk praktijk gericht	60.9	11.6	93.1	65.6	75.1	80.3	87.7
vooral belangrijk voor latere groei in functies	83.3	82.7	63.8	52.6	85.6	82.2	86.7
aanzienlijke verbetering salaris-vooruitzichten	61.7	66.7	70.6	34.0	75.3	74.9	81.3

3.3.2 Belangstelling A.M. zonder specificaties

Vraag C9 betreft de belangstelling van respondenten voor A.M., zonder specificaties naar 'Inhoud', 'Titel' en 'Collegegeld'. Tabel 3.10 geeft de frequentieverdeling van de antwoorden op deze vraag en vermeldt subgroepen op basis van 'kenmerken van studenten' met significant hoge gemiddelde score. 'Omgevingsfactoren' bleken geen invloed te hebben op de score op vraag C9.

Tabel 3.10
Scores vraag C9: belangstelling A.M. (op 7-puntsschaal,
oplopend van 'helemaal geen belangstelling' tot
'zeer veel belangstelling') (N=604)

score	%	
1 helemaal geen belangstelling	1.8%	
2	11.2%	
3	14.9%	
4	13.6%	
5	20.7%	
6	21.7%	
7 zeer veel belangstelling	16.0%	
gemiddelde score	4.68%	st. fout: .068

'kenmerken van respondenten' met hoge score:

	gemiddelde	st. fout
- IIB-respondenten	5.79 *	.131
- (Bedrijfseconomische afstudeer- richting)	(4.80 *	.167)
- respondenten met vader in 'hoger kader'	4.90 *	.091
- respondenten met een hogere ingeschatte kans op baan (vraag G23) scoren gemiddeld hoger op C9: hebben meer belangstelling voor A.M. (p < .05)		

* p < .01

3.3.3 Voorkeuren voor A.M. met verschillende specificaties

Tot en met onderdeel D van de vragenlijsten is gesproken over A.M. zoals beschreven in onderdeel C; nog niet is gesproken over 'inhoudsaccent', 'titel' en 'collegegeldniveau'. Deze, nog niet vaststaande, attributen van de nieuwe opleiding A.M. worden verondersteld invloed te hebben op de 'evaluatie van alternatieven' door studenten. De vraag is in welke mate deze attributen belangrijk zijn voor de voorkeur van respondenten, een en ander weer in samenhang met 'omgevingsfactoren' en 'kenmerken van studenten'.

Om het belang van de verschillende attributen vast te stellen is gebruik gemaakt van de conjunct-meet-methode (Kruskal, 1964): respondenten is gevraagd (vraag E14) hun voorkeursrangorde aan te geven in 16 mogelijke combinaties, op basis van de drie variabele attributen:

'inhoudsaccent':	2 niveaus:	accent A of accent B
'titel':	2 niveaus:	wel of niet
'collegegeldniveau':	4 niveaus:	f 1.000; f 3.000; f 6.000; f 12.000 per jaar

Respondenten hebben hun voorkeuren bepaald en aangegeven met behulp van een bijgeleverd setje kaartjes, met op elk kaartje één der 16 mogelijke combinaties. De conjunct-meet-techniek zorgt ervoor dat, per respondent, aan elk van de attribuutniveaus een getalswaarde wordt toegekend ('nutswaarde') zodanig dat wanneer men per combinatie de nutswaarden optelt, de voorkeursrangordegegevens van de respondent zo goed mogelijk overeenkomen met de volgorde van de berekende nutswaarden van de 16 combinaties (additiefmodel, zie v. Raay, 1981). De verkregen nutswaarde per attribuutniveau kan beschouwd worden als een maat voor de relatieve waarde van dat attribuutniveau voor een respondent. De nutswaarden zijn genormaliseerd, zodat, per respondent, het gemiddelde van alle nutswaarden (per attribuut én over alle 16 combinaties) 0 bedraagt. 597 respondenten hebben deze vraag op de juiste wijze en volledig beantwoord. De mate van slechtpassendheid van de conjunctmeet-oplossing wordt uitgedrukt in 'stress'; voor verdere analyses zijn die cases meegenomen waarvan de stress-waarde van de oplossing minder bedraagt dan 1% (Klahr, 1969). 560 cases voldeden aan dit criterium. De validiteit van het additieve model is bevestigd door resultaten uit variantieanalyses (met name m.b.t. het verwaarlozen van interacties).

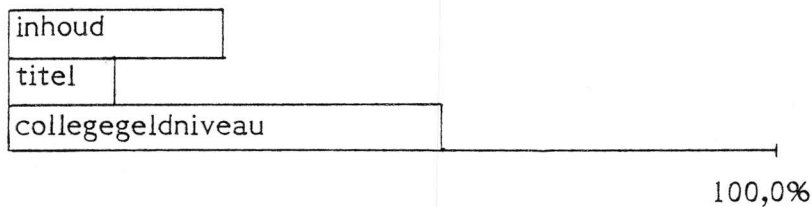
Resultaten

Figuur 3.11 toont de resultaten van analyse voor de 560 cases: per attribuut zijn de gemiddelde nutswaarden van de niveaus in een grafiek verbonden. De gemiddelde nutswaarde van de combinatie, waarvoor de meeste voorkeur bestond, (accent B, titel, f 1.000) bedraagt + 16.05; voor de combinatie met de minste voorkeur: - 20.08.

De belangrijkheid van de verschillende attributen wordt, per respondent, bepaald door de fractie van de nutsrange per attribuut ten opzichte van de som van de nutsranges over alle drie attributen, waarbij de nutsranges worden bepaald als het verschil tussen de hoogste en de laagste nutswaarde, per attribuut. Tabel 3.11 geeft een overzicht van de gemiddelde nutsranges over alle respondenten.

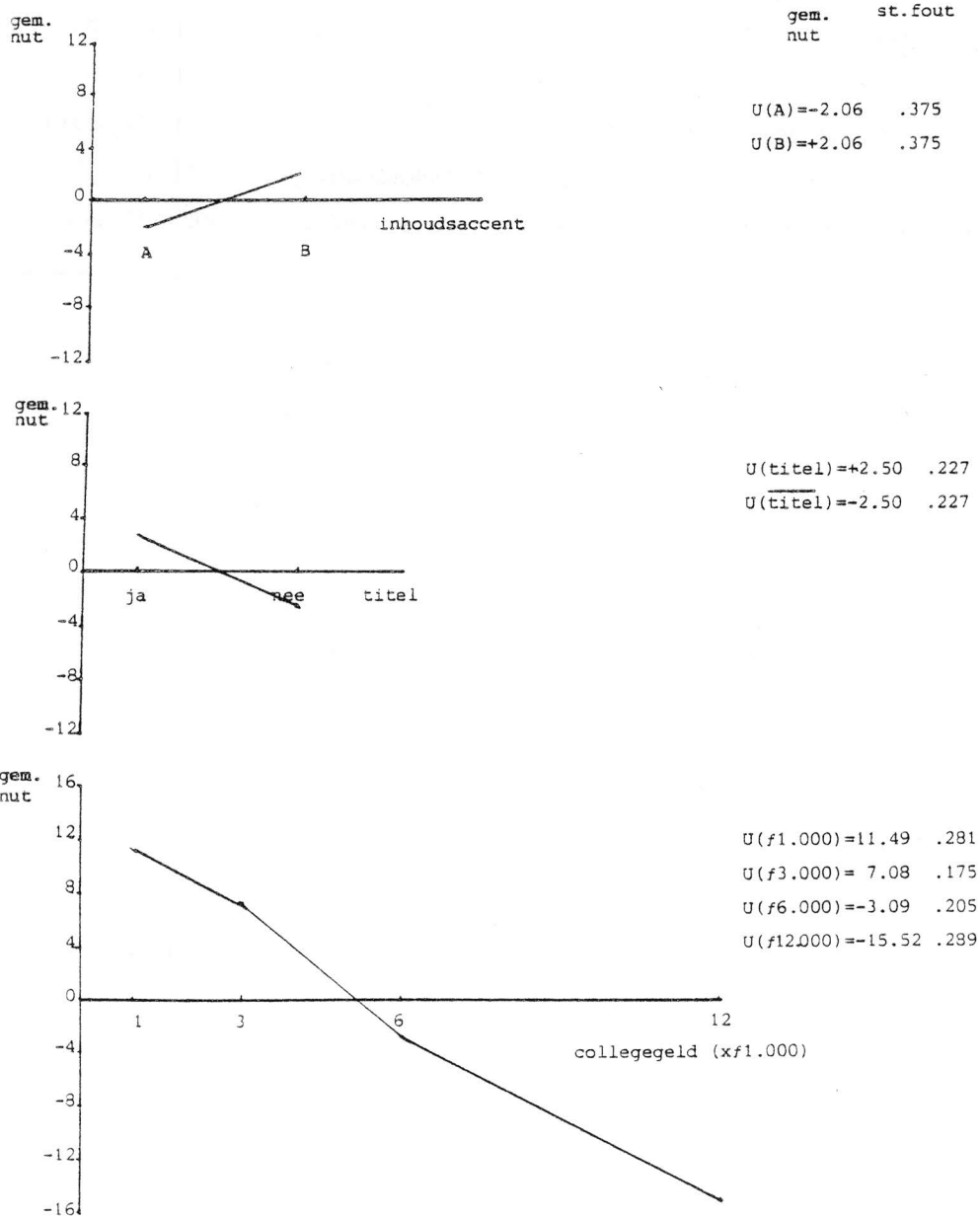
Tabel 3.11
gemiddelde nutsrange attributen

gemiddeld:		gemiddeld
		relatief belang:
nutsverschil 'inhoud'	: 13.98	28.3%
nutsverschil 'titel'	: 7.62	15.4%
nutsverschil 'collegegeld'	: <u>27.82</u>	<u>56.3%</u>
	49.42	100.0%



Figuur 3.11

Gemiddelde nutswaarden per niveau van de attributen:
 'Inhoudsaccent', 'Titel' en 'Collegegeldniveau' (N = 560)



Afweging van attributen

Indien men het niveau van een van de attributen varieert (bijvoorbeeld het gaan verlenen van een titel) kan de hierdoor veranderde nutswaarde gecompenseerd worden door een verschuiving bij de overige attributen (bijv. verhoging collegegeldniveau). Tabel 3.12 geeft de 'trade-offs' van enerzijds 'inhoud' en 'titel' en anderzijds 'collegegeld', op basis van gemiddelden over de 560 beschikbare cases.

Tabel 3.12
Trade-offs (over alle respondenten, N=560)

verschuiving:	compensatorische verschuivingen in 'collegegeld'
Accent A ↔ Accent B	f 1.000 ↔ f 2.800
of	f 3.000 ↔ f 4.200
of	f 6.000 ↔ f 8.000
geen titel ↔ wel titel	f 1.000 ↔ f 3.100
of	f 3.000 ↔ f 4.500
of	f 6.000 ↔ f 8.400

Indien men, bijvoorbeeld, het verlenen van een titel achterwege laat, kan dit door een verlaging van het collegegeld (bijv. van f 4.500 naar f 3.000) worden gecompenseerd, zodanig dat, gemiddeld, de nutswaarde van de opleiding dezelfde is.

Niet alle respondenten hebben een met het gemiddelde overeenstemmende voorkeur. Tabel 3.13 geeft een overzicht van de verschillende voorkeuren onder de respondenten.

Tabel 3.13
Verdeling van voorkeuren per attribuut (N=560)

<u>attribuut</u>	<u>niveau</u>	<u>% voorkeur</u>
'Inhoud'	accent A	37.7%
	accent B	62.3%
'Titel'	geen	21.8%
	wel	78.2%
'Collegegeld'	f 1.000	86.1%
	f 3.000	13.9%
f 3.000 - f 6.000	f 3.000	93.6%
	f 6.000	6.4%
f 6.000 - f 12.000	f 6.000	96.9%
	f 12.000	3.1%
f 1.000 - f 12.000	f 1.000	94.8%
	f 12.000	5.2%

Invloed 'omgevingsfactoren' en 'kenmerken van studenten' op voorkeuren en nuts-ranges attributen

Samenhang tussen beide groepen factoren en de voorkeuren per attribuutniveau (zoals vermeld in tabel 3.13) is slechts geconstateerd betreffende 'studierichting' (tabel 3.14).

Tabel 3.14
Samenhang studierichting en voorkeuren attribuutniveaus (N=560)

studierichting	voorkeur 'inhoud'		voorkeur 'titel'		voorkeur 'collegegeld'	
	acc.A	acc.B	ja	nee	f 1.000	f 3.000
economie	34.3%	65.7%	76.6%	23.4%	78.4%*	21.6%
rechten	37.2%	62.8%	90.6%*	9.4%	86.4%	13.6%
technische wetenschappen	44.0%	56.0%	71.7%**	28.9%	88.0%	12.0%
IIB	33.1%	66.9%	77.6%	22.4%	93.9%*	6.1%
totaal	37.7%	62.3%	78.2%	21.8%	86.1%	13.9%

* $p < .01$

** $p < .05$

De samenhang van 'omgevingsfactoren' en 'kenmerken van studenten' met de belangrijkheid (wederom bepaald als de relatieve grootte van de nutsrange per attribuut) van de attributen is vermeld in tabel 3.15.

Tabel 3.15
Samenhang van 'omgevingsfactoren' en 'kenmerken van respondenten'
met de relatieve nutsrange van 'inhoud', 'titel' en 'collegegeld'

<u>factor:</u>	<u>samenhang:</u>			
<u>omgevingsfactoren:</u>				
. niveau afgestudeerden Eerste Fase	geen			
. arbeidsmarkt	geen			
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>				
<u>kenmerken van studenten:</u>	<u>relatief belang:</u>			
	'inhoud'	'titel'	'collegegeld'	
. Studierichting:				
Economie	32.7% *	14.7%	52.6%	100%
Rechten	24.5%	14.9%	60.7%	100%
Technische				
Wetenschappen	23.9%	13.5%	62.6%	100%
IIB	24.4%	15.2%	59.4%	100%
. functie vader:				
hoger kader	26.3%	15.4%	58.3% **	100%
midden lager kader/ uitvoerend	26.1%	12.3%	61.6% **	100%

* p < .01

** p < .05

Samenvattend

Deze paragraaf had betrekking op de beslissingsproces fase 'evaluatie van alternatieven'. In beschouwing zijn genomen percepties van respondenten ten aanzien van een aantal management-opleidingen. A.M. (accent B) komt in vergelijking met andere genoemde dagopleidingen (M.B.A.-opleidingen) als: iets minder interessant, een even goede aanvulling op eerdere studie, een evengoed middel om de kans op een baan te verhogen, minder moeilijk te voltooien, iets minder gewaardeerd in het bedrijfsleven, meer praktijkgericht, iets minder belangrijk voor latere functies en minder uit het oogpunt van verbetering van salarisvooruitzicht.

Gekeken is vervolgens naar de belangstelling voor A.M., zonder nadere specificaties: "Veel belangstelling" voor A.M. bestaat bij ruim 30% van alle respondenten; bij IIB-respondenten, respondenten met een vader die werkzaam is (geweest) in 'hoger kader' en bij respondenten met een hogere ingeschatte kans op een baan, ligt de belangstelling significant hoger.

Tenslotte zijn de voorkeuren geanalyseerd voor A.M. bij verschillende specificaties naar 'inhoudsaccent', 'titel' en 'collegegeld'. Het laatste attribuut, collegegeld, is veruit de belangrijkste bij de meeste respondenten. Het merendeel van de respondenten geeft de voorkeur aan Inhoudsaccent B ('praktischer') en wél een beschermde titel.

3.4 Deelname Intenties

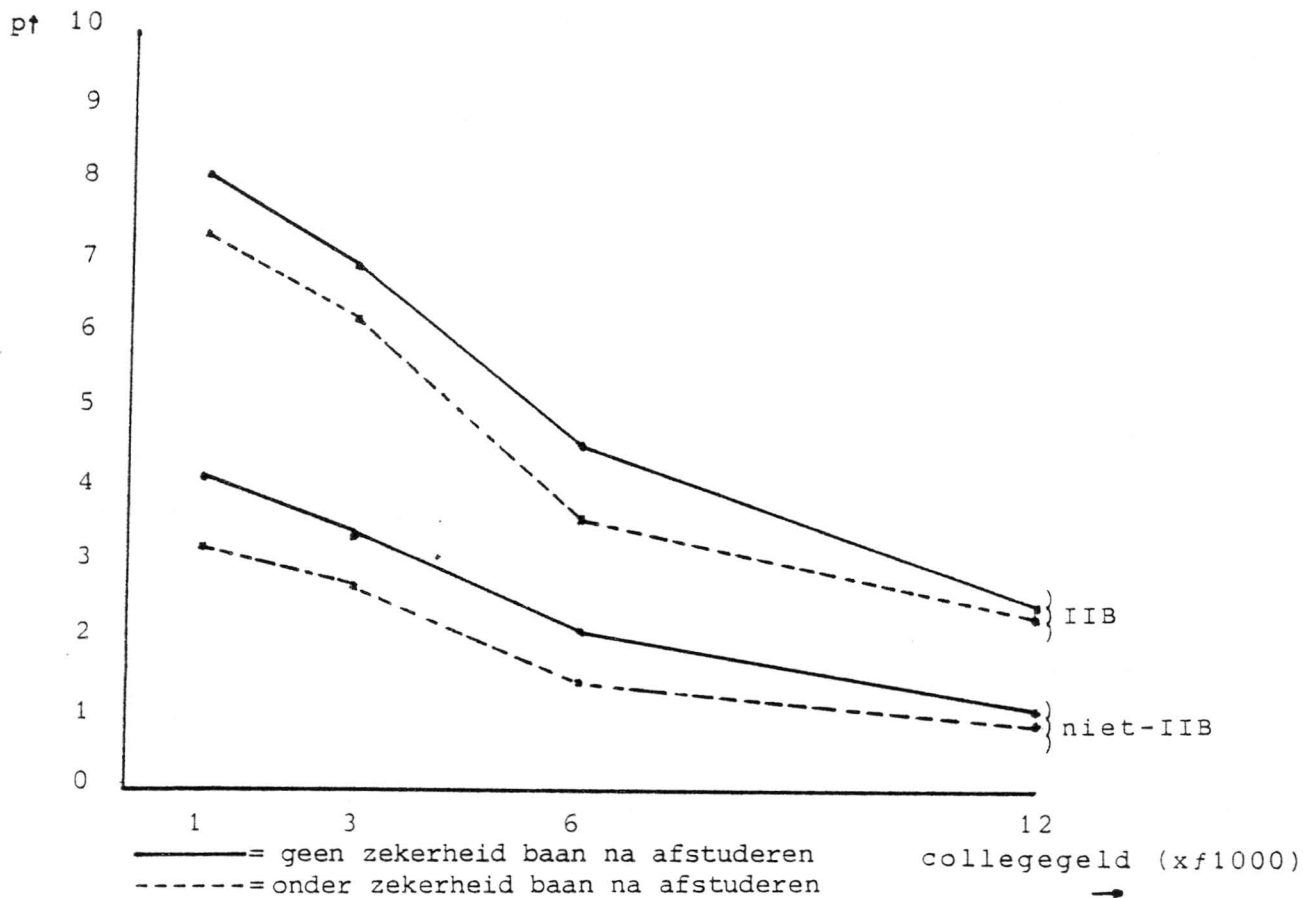
Het laatste gedeelte van deel E van de vragenlijst betreft de deelnamekansen van respondenten bij verschillende combinaties van A.M. in samenhang met omgevingsfactoren. De deelnameintenties zijn gemeten op de 'probability scale' van Juster (1966) (als bijlage bij de vragenlijsten toegevoegd). De score op deze schaal kan gezien worden als een deelname voorspelling, onder condities betreffende de toekomstige situatie van de respondent. De schaal wordt veelal toegepast bij het meten van koopintenties bij (duurzame) consumptiegoederen. Verschillende studies laten zien dat het werkelijke aantal aankopen van produkten als auto's en meubelen hoger is dan voorspellingen op grond van scores op de koopintentieschaal (Pickering, Isherwood, 1974).

Deze paragraaf beperkt zich tot analyse van het effect van verschillende collegegeldniveaus op deelname-intenties van respondenten. In het volgende hoofdstuk zal in het kader van deelnameramingen nader worden ingegaan op deelnameintenties bij verschillende combinaties m.b.t. A.M., in samenhang met 'omgevingsfactoren' en 'kenmerken van studenten'.

Figuur 3.16 geeft de gemiddelde deelnamekansschattingen van respondenten op de schaal van Juster, bij combinaties van A.M. met verschillende collegegeldniveaus, bij vaststaande inhoudsprofiel en een aan A.M. verbonden titel. Bij degenen die slechts onderdeel A en G hebben ingevuld is de deelnamekans gesteld op nul. De gevoeligheid van deelnameschattingen naar collegegeldniveau wordt gegeven 1) zonder expliciete aannamen en 2) onder de specifieke aanname dat respondent de zekerheid van een baan heeft, direct na afstuderen in de Eerste Fase. Uit de figuur blijkt dat IIB-respondenten gemiddeld een hoge deelnamekans opgeven bij collegegeld f 1.000 (8.16), dus 'zeer waarschijnlijk' aan A.M. zouden deelnemen als afgestudeerd eerste-faser. Bij collegegeld van f 6.000 (en een titel) is de gemiddelde kansschatting teruggelopen tot 4.53 en kan men concluderen dat meer dan de helft van de studenten die thans aan de studie IIB zijn begonnen, niet zouden deelnemen aan A.M. (een vergelijkbare studie met IIB) als afgestudeerd eerste-faser. Bij niet-IIB-respondenten loopt de gemiddelde deelnamekans terug van ruim '4' ('redelijke kans') bij f 1.000 tot '1' ('zeer kleine kans') bij f 12.000.

Figuur 3.16

Gemiddelde deelnamekansen naar collegegeldniveau, voor IIB-respondenten en niet-IIB-respondenten, resp. zonder aannamen en onder aanname van zekerheid baan na afstuderen.



coördinaten:

collegegeld	IIB-respondenten		niet-IIB-respondenten	
	geen aan- name	zekerheid baan	geen aan- name	zekerheid baan
f1.000	8.16	7.48	4.17	3.21
f3.000	6.95	6.23	3.48	2.70
f6.000	4.53	3.56	2.15	1.41
f12.000	2.44	2.41	1.04	.84
	(N=123)		(N=623)	

Invloed van omgevingsfactoren en kenmerken van respondenten

Onderstaande tabel 3.17 geeft de gevonden invloeden van gespecificeerde factoren op de deelname-kansen van niet-IIB-respondenten.

Tabel 3.17
Invloeden/samenhangen met deelnamekansen (niet-IIB-respondenten)

<u>factor</u>	<u>Invloeden/samenhang</u>
<u>omgevingsfactoren</u>	
• niveau afgestudeerden Eerste Fase	geen
• arbeidsmarkt	indien met zekerheid, na afstuderen, een baan gevonden kan worden, ligt de gemiddelde deelnamekansen systematisch lager. Effect is maximaal bij collegegeld van f 6.000 (zie figuur 3.16)
<u>kenmerken van respondenten</u>	
• studierichting	bij respondenten 'rechten' ligt de gemiddelde deelnamekansen significant ($p < .05$) hoger dan bij respondenten 'economie', tot collegegeldniveau van f 3.000 per jaar
• studieschuld	het effect van een hogere studieschuld op (lagere) deelnamekansen is significant ($p < .01$) vanaf een collegegeldniveau van f 6.000
• leeftijd	jongere respondenten geven een hogere deelnamekansen op tot een collegegeld van f 6.000 ($p < .01$); indien zekerheid baan, tot een collegegeld van f 3.000 ($p < .05$)
• functie vader	respondenten met een vader in 'hogere kader' geven een significant hogere deelnamekansen op dan respondenten met een vader in 'midden of lager kader' ($p < .01$)

3.5 Beslissingsproces studie IIB

In het voorgaande is ingegaan op de fasen I t/m IV van het model van het beslissingsproces voor de keuze m.b.t een managementopleiding (probleemherkenning tot deelname-intenties). In deze paragraaf wordt de aandacht gericht op aspecten van het bestedingsproces als geheel: beslissingstermijnen, redenen om al dan niet een bedrijfskundige opleiding te volgen, beïnvloedende personen, e.d. Als uitgangspunt wordt hierbij genomen het beslissingsproces voor het al dan niet gaan studeren aan de post-kandidaatsopleiding van het IIB.

3.5.1 Reden om al dan niet bedrijfskunde te gaan studeren

Informatie over het beslissingsproces om al dan niet een bedrijfskundige opleiding te gaan volgen is verkregen middels vraag F18 voor respondenten economie en technische wetenschappen, en sectie F2 voor IIB-respondenten.

Economie en Technische Wetenschappen

Respondenten is gevraagd waarom men niet IIB is gaan volgen na het behalen van het kandidaatsexamen (bij de rechtenopleiding in Leiden is een kandidaatsexamen bij de studenten in de steekproef praktisch niet aan de orde). Tabel 3.18 geeft de resultaten van deze vraag: bijna de helft van de respondenten zegt de mogelijkheid om IIB te gaan volgen te hebben overwogen. Meest voorkomende redenen om het niet te doen zijn: 'voorkeur voor huidige studie' en '2 ½ jaar is te lang' (bij Technische Wetenschappen).

IIB-respondenten

Gevraagd is om aan te geven in hoeverre genoemde redenen voor de respondenten persoonlijk van toepassing zijn geweest bij de beslissing om IIB te gaan volgen. Tabel 3.19 geeft de resultaten van deze vraag. Het daaronderstaand overzicht (tabel 3.20) geeft een nadere analyse van de 'scores' op deze redenen naar studieachtergrond van de respondenten.

Tabel 3.18
Redenen om niet IIB te gaan volgen (respondenten uit EUR en THD)

redenen om niet IIB te gaan volgen:	aantal maal genoemd (N=351)	opmerkingen
nooit van de mogelijkheid gehoord	8	
van de mogelijkheid gehoord, maar nooit over nagedacht	57	vaker genoemd door respondenten met vader uit midden/lager kader
heb de mogelijkheid overwogen	168	
wel belangstelling, maar 2½ jaar was te lang	31	30x genoemd door respondenten met technische opleiding
totaal niet geïnteresseerd in management	9	
andere redenen:		
• laag niveau afgestudeerden	11	alleen bij 'economen'
• eerst oude studie afmaken	29	vaker bij respondenten met technische opleiding
• IIB te weinig specialistisch/ oppervlakkig	24	
• voorkeur voor de huidige studie	68	

Tabel 3.19
Redenen om aan IIB bedrijfskunde te gaan studeren (N=123)

	1	2	3	4	5	6	7	gemiddelde score	standaard fout
1. het leek mij een interessante studie								6.10	.11
2. IIB leek mij een goede aanvulling op mijn vorige studie								5.31	.16
3. IIB-diploma geeft goede vooruitzichten op een baan								5.56	.13
4. IIB-studie zou in betrekkelijk korte tijd te voltooien zijn								4.67	.17
5. voorgaande studie vond ik te eenzijdig								4.13	.22
6. IIB is kleinschalig, persoonlijk								3.20	.19
7. ik had weinig zin meer in mijn vorige studie								2.93	.20
8. IIB is relatief sterk voor-geprogrammeerd								2.92	.17
9. de vorige studie gaf weinig uitzicht op een baan								3.27	.22
10. ik was altijd al van plan na mijn kandidaatsexamen met Bedrijfskunde verder te gaan								3.30	.22
11. na mijn vorige studie heb ik geen baan kunnen vinden, met IIB probeer ik mijn kansen te verhogen								1.94	.17

Tabel 3.20
Invloed studieachtergrond op redenen om aan het IIB te gaan studeren

<u>redenen</u>	<u>invloed studieachtergrond</u>
1. interessante studie	Nijenrode: lagere score (4.87)
2. aanvulling op oude studie	geen
3. vooruitzichten op baan	geen
4. korte tijd te voltooien	<ul style="list-style-type: none">• technische wetenschappen: hogere score (5.41)• naarmate langer gestudeerd, score hoger
5. oude studie te eenzijdig	<ul style="list-style-type: none">• economie: hogere score (5.32)• Nijenrode: lagere score (1.25)
6. IIB is kleinschalig	<ul style="list-style-type: none">• economie: hogere score (5.07)
7. weinig zin meer in vorige studie	<ul style="list-style-type: none">• economie: hogere score (3.81)• technische wetenschappen: lagere score (1.77)• Nijenrode: lagere score (1.00)
8. voorgeprogrammeerd	<ul style="list-style-type: none">• geen
9. vorige studie weinig kans op baan	<ul style="list-style-type: none">• technische wetenschappen: hogere score (4.42)• Nijenrode: lagere score (1.50)• langer gestudeerd en/of hogere leeftijd: hogere score
10. altijd van plan IIB te volgen	<ul style="list-style-type: none">• economie: hogere score (4.63)
11. door IIB, kans op baan verhogen	<ul style="list-style-type: none">• technische wetenschappen: hogere score (3.03)• langer gestudeerd en/of hogere leeftijd: hogere score

Vergelijking IIB/AM

De redenen waarom men in de oude structuur wel IIB zou volgen, terwijl men in de nieuwe structuur niet A.M. zou gaan volgen; resp. waarom men niet IIB en wél A.M. zou gaan studeren staan vermeld in tabel 3.21 en 3.22. Er blijkt meer redenen te bestaan om wél A.M. te gaan studeren en niet IIB, dan andersom.

Tabel 3.21
Redenen niet IIB, wél A.M.

redenen niet IIB, wél A.M.:	aantal maal genoemd door:	
	IIB-respondenten	respondenten EUR, THD
. 1e fase te beperkt	11	77
. 4 jaar te kort in eerste fase	4	11
. oude studie (eerste-fase) is voltooid	6	29

Tabel 3.22
Redenen niet A.M., wél IIB

redenen wel IIB, niet A.M.:	aantal maal genoemd door:	
	IIB-respondenten	respondenten EUR, THD
. financieel	14	21
. heb dan reeds een baan	3	6
. 'titel' is geen reden meer/studie is afgerond	6	2
. lang genoeg gestudeerd	11	28

3.5.2 Informatiebronnen, beslissingstijd en beïnvloedende personen

Door IIB-respondenten is aangegeven op welke wijze men het eerst gehoord had van de mogelijkheid om aan het IIB de opleiding Bedrijfskunde te volgen. De meest genoemde bronnen waren (zie bijlage II: F2.19):

- . medestudenten (N=51)

- . folders (N=12)
- . diverse andere (N=60)

De gemiddelde beslissingstijd van de IIB-respondenten bedroeg 1.9 jaar; bij respondenten met oude studie 'economie' bedroeg deze lengte 2.5 jaar.

Betreffende beïnvloedende personen bij het beslissingsproces (vraag F22) hebben de IIB-respondenten gemiddeld de in tabel 3.23 vermelde scores genoteerd (op 7-puntsschaal).

Tabel 3.23
Beïnvloedende personen bij beslissingsproces

personen	gem. score*	standaardfout
medestudenten	3.24	.19
ouders	2.48	.16
vriend(in)/partner	2.41	.17
kennissen	3.02	.18

* score op 7-puntsschaal oplopend van 'geen invloed' naar 'zeer veel invloed'

Hoofdstuk 4 Deelname ramingen

Dit hoofdstuk betreft ramingen van aantallen deelnemers aan de nieuwe Tweede Fase opleiding Algemeen Management en de gevoeligheid hiervan naar omgevingsfactoren (arbeidsmarkt; niveau van afgestudeerden aan Eerste Fase opleidingen) en aspecten van A.M. (inhoudsaccent; titel; collegeldniveau). Allereerst worden in par. 4.1 ramingen gedaan voor deelname aan A.M., zonder aannamen betreffende omgevingsfactoren en met specificatie: inhoudsaccent precies tussen theoretisch en praktisch; wel een titel; collegegeld *f* 1.000 per jaar. Deze ramingen zijn gebaseerd op enerzijds WORSARamingen (1983) en anderzijds ramingen van IIB-instroom bij ongewijzigde universitaire structuur, gecombineerd met resultaten uit de enquête. Vervolgens wordt de gevoeligheid van ramingen geanalyseerd naar omgevingsfactoren en aspecten van A.M. Bedacht dient te worden dat ramingen gebaseerd zijn op volledige bekendheid ('awareness') van de A.M. bij potentiële deelnemers.

4.1 Indicatie van de vraag naar A.M.

A. Ramingen op basis van aantallen afgestudeerden aan potentieel toeleverende Eerste Fase opleidingen (WORSAR)

De potentiële markt voor de opleiding A.M. wordt gevormd door afgestudeerden aan diverse Eerste Fase opleidingen. In het onderzoek zijn studenten benaderd van faculteiten/afdelingen van de EUR, RUL en THD, die gezamenlijk in 1983 26% van de totale instroom van IIB-studenten uitmaakten. WORSAR (1983) geeft ramingen van aantallen afgestudeerden aan Eerste Fase opleidingen per studierichting (WORSAR tabel VII A.2.1) en de verdeling van aantallen studerende per studierichting per instelling (WORSAR XI A.2.1). Tabel 4.1 geeft op basis van deze WORSAR-cijfers ramingen van aantallen afgestudeerden tot 1988 van Eerste Fase opleidingen aan de door ons onderzochte faculteiten/afdelingen.

Wat betreft de nauwkeurigheid van de WORSAR-raming geeft WORSAR aan dat de meest cruciale factor is de verdeling van de studieduur van toekomstig afgestudeerden.

In het ministeriële beleidskader wordt bij het afstuderen aan Eerste Fase opleidingen voornamelijk gedacht aan het vierde en vijfde jaar. WORSAR gaat in haar ramingen uit van het accent op het vijfde en zesde jaar, waarmee de cijfers,

vooral in 1984 en 1985, aan de voorzichtige, lage, kant zijn. Voorts stelt het WORSA dat ramingen van instroom op niveau van studierichting per instelling op 2-jaars basis een gemiddelde afwijking van 18% vertonen; na 6 jaar (1989/1990) loopt het gemiddelde verschil op tot 48%. Het is van belang om op te merken dat de cijfers in tabel 4.1 veel onzekerheden bevatten en niet meer en niet minder kunnen zijn dan een indicatie voor het niveau van aantallen afgestudeerden aan de gespecificeerde Eerste Fase opleidingen.

Tabel 4.1
Ramingen afgestudeerden Eerste Fase opleidingen bij in de steekproeven betrokken faculteiten/afdelingen (WORSA 1983)

faculteit/afdeling	Ramingen afgestudeerden Eerste Fase in:			
	1985	1986	1987	1988
Economie, EUR	78	215	318	383
Rechten, RUL	91	256	383	466
Civiele Techniek, THD	25	67	96	115
Electro Techniek, THD	22	59	84	101
Werktuigbouwkunde, THD	<u>20</u>	<u>54</u>	<u>78</u>	<u>93</u>
	<u>67</u>	<u>180</u>	<u>258</u>	<u>309</u>
Totaal	236	651	959	1158

De vraag voor A.M. kan geraamd worden op basis van de cijfers in tabel 4.1 gecombineerd met enkele resultaten betreffende deelname-intenties uit het veldonderzoek:

1) voorkeuren

Het percentage niet-IIB-respondenten met voorkeur voor het volgen van A.M., zonder specificatie voor 'inhoud', 'titel' en 'colleggeld', direct na afstuderen in de Eerste Fase bedraagt 11.7% (vraag D12, o.b.v. 623 niet-IIB-respondenten). Hoewel deze cijfers niet direct deelname-intenties weergeven, kunnen zij worden beschouwd als indicatoren voor de belangstelling voor een bedrijfskundige dagopleiding A.M.

2) deelname intenties

In paragraaf 3.4 is ingegaan op schattingen van respondenten van de kans op deelname aan A.M. bij verschillende collegegeldniveaus en arbeidsmarktsituatie, gegeven het referentiekader dat gestudeerd wordt onder de Twee-fasen structuur. De deelnamekansen werden aangegeven op de schaal van Juster. Deze schaal wordt veelal gebruikt bij het vaststellen van koopkansen voor (verschillende) producten binnen een bepaalde tijdshorizon. Pickering and Isherwood (1974) wijzen erop dat de relatie tussen gemeten koopkansen en werkelijke aankopen per productcategorie zal verschillen. Een onderschatting van het aantal aankopen op basis van koopkansen werd door deze en andere auteurs geconstateerd voor 'high-ownership' goederen, zoals auto's en meubilair. Deelname aan een opleiding A.M. kan gezien worden als vergelijkbaar met de aankoop van een 'high-ownership' goed, op grond waarvan men kan veronderstellen dat ramingen op basis van de aangegeven deelname-intenties het werkelijk aantal deelnemers (zonder restricties van buitenaf) eerder zal onderschatten dan overschatten. Echter zij opgemerkt dat de individuele schattingen in dit onderzoek afkomstig zijn van respondenten waarvoor de opleiding niet primair is bedoeld en gedaan zijn onder gegeven referentiekaders. Hierdoor wordt de onbetrouwbaarheid van ramingen op basis van de individuele deelnamekans-schattingen vergroot.

Wij zullen ramingen van aantallen deelnemers aan A.M. baseren op de verwachtingswaarde (gemiddelde) van de individuele deelnamekans-schattingen: de gemiddelde individuele deelname-schatting voor een opleiding A.M., met inhoudsaccent precies tussen A en B (theoretisch/praktisch); wél een titel; en collegegeld van f 1.000,- per jaar, bedroeg voor niet-IIB-respondenten 41.7% (zie figuur 3.16). Gegeven de vooronderstellingen onder 1) en 2) kunnen ramingen worden gedaan van minimale en maximale instroom aan A.M. (bij inhoudsaccent A/B; titel; collegegeld f 1.000,- per jaar) onder de in tabel 4.1 gespecificeerde toeleverende faculteiten/afdelingen. Tabel 4.2 geeft de minimale instroom-ramingen (rij 2) bij een ramingspercentage van 11.7% (zie onder 1)) en maximale (rij 3) bij een ramingspercentage van 41.7% (zie onder 2)).

Herkomstgegevens (over de laatste 5 jaren) van IIB-studenten geven aan dat in tabel 4.1 gespecificeerde faculteiten/afdelingen \pm 30% van de instroom van IIB-studenten (exclusief Nijenrode) toeleveren. Veronderstellend dat dit percentage van toepassing zal zijn voor A.M., geven de rijen 4 en 5 in tabel 4.2 resp. de mini-

male en maximale totaal ramingen aan van de instroom van studenten aan A.M.

Tabel 4.2
Minimale en maximale instroomramingen A.M. o.b.v. afgestudeerden
Eerste Fase (WORSa) en individuele deelname-schattingen ('titel'; f 1.000)

	1985	1986	1987	1988
1) totaal (WORSa) tabel 4.1	236	651	959	1158
2) minimum raming instroom A.M. (11.7% van 1))	28	716	112	135
3) maximum raming instroom A.M. (41.7% van 1))	98	271	400	483
4) minimum <u>totaal</u> raming instroom A.M. (100/30 x 2))	93	253	373	450
5) maximum <u>totaal</u> raming instroom A.M. (100/30 x 3))	327	903	1333	1610

B. Ramingen op basis van instroom IIB, bij ongewijzigde universitaire structuur

De nieuwe opleiding A.M. vertoont inhoudelijk grote verwantschap met de huidige post-kandidaatsopleiding aan het IIB. De situatie van deelnemers aan de studies is echter op een aantal punten verschillend, o.m.:

- afgestudeerden aan Eerste Fase opleiding hebben in het algemeen langer gestudeerd dan IIB-deelnemers (financiële situatie is anders);
- afgestudeerden aan Eerste Fase opleiding hebben reeds een studie voltooid en hebben een titel.

Veronderstellend dat verschillen in situatie tussen de potentiële deelnemers aan IIB en A.M. geen invloed heeft op het werkelijke aantal deelnemers kan als raming van instroom aan A.M. (inhoudsaccent A/B, titel, collegeld f 1.000,- per jaar) aangehouden worden: ramingen van instroom IIB-post-kandidaats, bij ongewijzigde universitaire structuur.

De instroom van IIB-studenten groeit sedert 1979 jaarlijks met een vrij constant aantal van 50 studenten.

Gemiddeld 10% van de instroom is afkomstig van de opleiding Nijenrode; deze opleiding zal studenten geen toegang verschaffen voor het volgen van de Tweede Fase opleiding A.M. Tabel 4.3 geeft ramingen van instroom aan IIB (excl. Nijenrode) onder ongewijzigde universitaire structuur, als een benadering voor de instroom aan A.M.

De invloed van de gewijzigde universitaire structuur en daarmee de situatie van potentiële deelnemers aan A.M. (t.o.v. potentiële deelnemers aan de IIB-studie) komt tot uitdrukking in het feit dat:

- 1) 37.4% van de IIB-respondenten, in de situatie van de Twee-fasen structuur, na afstuderen in de Eerste Fase, voorkeur zou hebben voor het volgen van een opleiding A.M. en
- 2) de IIB-respondenten, gemiddeld een individuele deelname-schatting aangaven van 8.16 (81.6%) op de schaal van Juster, voor deelname aan A.M. (inhoudsaccent 'A/B'; 'titel'; collegegeld f 1.000,- per jaar).

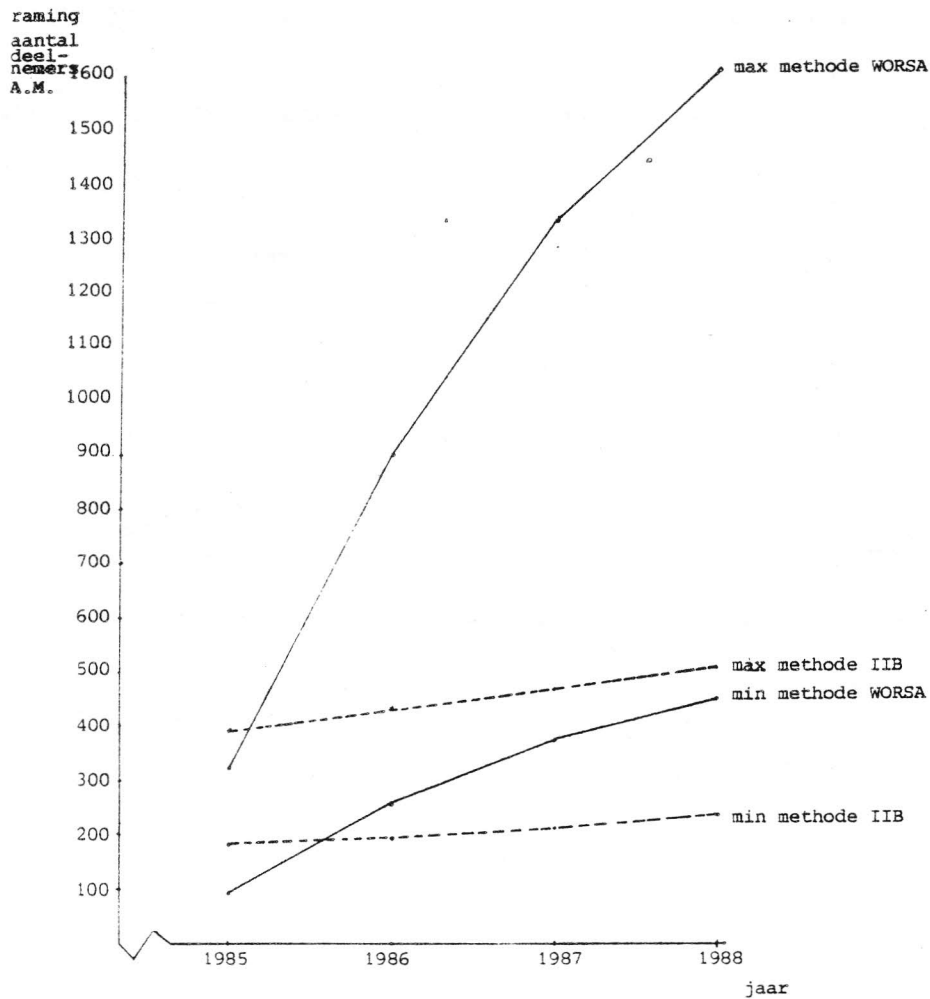
Tabel 4.3 geeft onder aanname van IIB-instroom bij ongewijzigde universitaire structuur en de hierboven onder 1 en 2 vermelde schattingspercentages, afgeleide minimum en maximum ramingen van instroom in A.M.

Tabel 4.3
Minimale en maximale instroom ramingen A.M. o.b.v. ramingen
IIB-instroom bij ongewijzigde universitaire structuur

	1985	1986	1987	1988
1) raming IIB-instroom (excl. Nijenrode)	485	530	575	620
2) raming A.M.-instroom: minimum 37.4% van 1)	181	198	215	232
3) raming A.M.-instroom: maximum 81.6% van 1)	396	432	469	506

Methode A en B laten verschillen zien in minimum en vooral maximum ramingen van instroom in A.M., op basis van ervaringsgegevens van het IIB, WORSA-ramingen en gegevens uit het veldonderzoek. In figuur 4.4 zijn deze ramingen grafisch weergegeven.

Figuur 4.4
Minimum en maximum ramingen van instroom A.M.
(inhoudsaccent A/B; titel; collegegeld f 1.000 per jaar),
gebaseerd op tabellen 4.2 en 4.3.



Aan de ramingen in figuur 4.4 liggen, zoals reeds vermeld, een aantal aannamen ten grondslag, waarvan wij de belangrijkste nogmaals noemen:

1. Er is (bij methode A) uitgegaan van WORSARamingen betreffende aantallen afgestudeerden aan Eerste Fase opleidingen aan faculteiten/afdelingen uit het veldonderzoek. De instroom van A.M. wordt verondersteld voor 30% afkomstig te zijn van deze afdelingen/faculteiten.
2. Maximale instroom van A.M. (bij methode B) wordt verondersteld niet groter te zijn dan de instroom van IIB (excl. Nijenrode), bij ongewijzigde universitaire structuur. Aangenomen is dat de jaarlijkse instroom-groei aan het IIB 45 studenten zou bedragen.
3. Minima ramingen zijn gebaseerd op voorkeursuitingen (vraag D12) van respondenten uit het veldonderzoek, geprojecteerd op de ramingen onder 1 en 2.
4. Maxima ramingen zijn gebaseerd op de verwachtingswaarde van de individuele deelnamekans-schattingen (A.M.: inhoudsaccent A/B; 'titel'; 'collegegeld' f 1.000,-) van respondenten, geprojecteerd op ramingen onder 1 en 2;
5. De ramingen zijn gebaseerd op volledige bekendheid van A.M. bij potentiële deelnemers.

4.2 Gevoeligheid deelnameramingen naar een aantal factoren

In deze paragraaf wordt de aandacht gericht op de gevoeligheid van deelname-ramingen voor twee groepen factoren:

1. omgevingsfactoren: . arbeidsmarkt
. niveau afgestudeerden Eerste Fase
2. aspecten van A.M.: . inhoudsaccent (theoretisch vs. praktisch)
. al dan niet een beschermde titel (ja/nee)
. collegegeldniveau (f 1.000 tot f 12.000 per jaar)

4.3.1 Invloed omgevingsfactoren

a. Arbeidsmarkt

Bij een voor afgestudeerden aan Eerste Fase opleiding gesloten arbeidsmarkt, d.w.z. indien het voor deze afgestudeerden niet mogelijk zou blijken direct na afstuderen een baan te vinden, wordt de voorkeur voor A.M. (vraag D13) vergroot van 11.7% tot 19.7% onder niet-IIB-respondenten en van 37.4% tot 47.1% onder IIB-respondenten. De voorkeursuitingen zijn in figuur 4.4 gebruikt voor ramingen van minimum aantallen deelnemers. Tabel 4.5 geeft een index voor ramingen van aantallen deelnemers aan A.M. bij gesloten arbeidsmarkt.

Bij een voor afgestudeerden aan Eerste Fase opleiding geheel open arbeidsmarkt, d.w.z. indien voor deze afgestudeerden de zekerheid bestaat van een baan direct na het afstuderen, verminderen de gemiddelde individuele deelnamekans-schattingen van 41.7% tot 32.1% voor niet-IIB-respondenten en van 81.6% tot 74.8% voor IIB-respondenten (zie figuur 3.16). De verwachtingswaarde van individuele deelnamekans-schattingen is in figuur 4.4 gebruikt voor ramingen van maximum aantallen deelnemers aan A.M. Tabel 4.5 geeft een index voor ramingen van aantallen deelnemers aan A.M. (inhoudsaccent 'A/B'; 'titel' en 'collegegeld' f1.000 per jaar) bij een geheel open arbeidsmarkt.

Tabel 4.5
Bijstellingsindices voor ramingen bij
gesloten, resp. open arbeidsmarkt

ramingen	basisraming	index open arbeidsmarkt	index gesloten arbeidsmarkt
methode A (WORSA)	100	77	168
methode B (IIB)	100	92	126

b. Niveau van afgestudeerden Eerste Fase

Als reden om eventueel wel A.M. te gaan volgen, maar niet de post-kandidaats-opleiding aan het IIB, gaven 77 respondenten op: 'Eerste Fase opleidingen zijn te beperkt'. Desalniettemin is geen invloed geconstateerd van de hieraan gerelateerde omgevingsfactor 'niveau van afgestudeerden Eerste Fase' op noch voorkeursuitingen na afstuderen noch individuele deelnamekans-schattingen. Bijstelling van minimum en maximum ramingen is daarom voor deze factor niet aan de orde.

4.3.2 Invloed aspecten A.M.

In het voorgaande zijn ramingen gedaan voor aantallen deelnemers aan A.M. met specificatie:

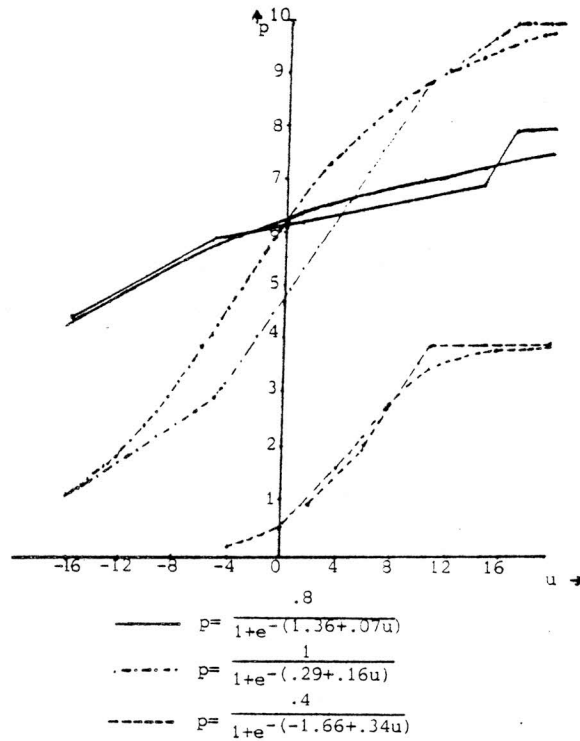
- inhoudsaccent (i): A/B (theoretisch/praktisch)
- titel (t): ja
- collegegeld (c): f 1.000 per jaar.

Zoals uit Hoofdstuk 3 blijkt heeft de specificatie van A.M. naar deze aspecten invloed op de voorkeuren en deelname-intenties voor A.M. Figuur 3.16 geeft reeds de directe invloed van het aspect 'collegegeld' op de gemiddelde individuele deelnamekans-schatting. Voor de aspecten 'inhoudsaccent' en 'al dan niet een beschermde titel' is niet op directe wijze de invloed op individuele deelnamekans-schatting gemeten. Wij kunnen deze invloed echter bepalen met behulp van de resultaten uit de conjunct-meetanalyses, via de relatie tussen nutswaarden en individuele deelnamekans-schattingen voor de vier collegegeldniveaus, zoals voorgesteld aan de respondenten in vraag 15A.

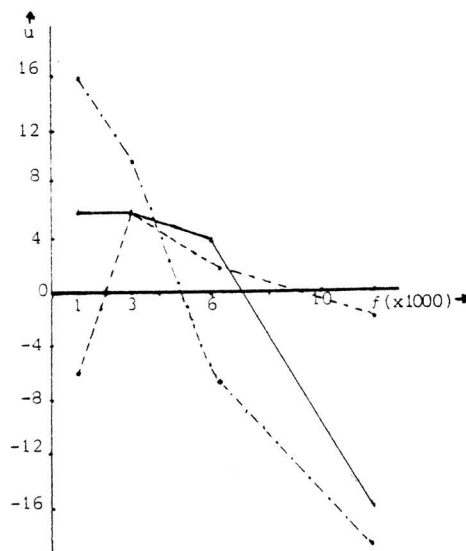
Ter bepaling van de relatie tussen nutswaarden en individuele deelnamekans-schattingen zijn 4 coördinaten ter beschikking alsmede de maximale deelnamekans (M). Op basis van deze gegevens is een relatie tussen nutswaarden en deelnamekans per respondent gequantificeerd volgens een S-vormige curve, logistic equation curve van de vorm:
$$p = \frac{M}{1 + e^{-(a+bU)}} \cdot$$

Figuur 4.6 toont de U-P verbanden en de bijbehorende geschatte S-vormige curve van een drietal respondenten.

Figuur 4.6:
 verband tussen nutswaarde (U) en deelnamekans (P) met bijbehorende
 geschatte logistic-equation curve voor een drietal respondenten



Figuur 4.7:
 relatie tussen collegegeldniveau en nutswaarde
 (interpolatie) voor dezelfde respondenten als in figuur 4.6



Gegeven de gequantificeerde relaties tussen nutswaarden en deelnamekans-schattingen kan voor elke combinatie A.M. gespecificeerd naar inhoudsaccent (i); titel (t) en collegegeld (c) per respondent de bijbehorende individuele deelnamekans-schatting worden bepaald. Middels interpolatie kan vervolgens de nutswaarde en daarmee de deelnamekans-schatting worden bepaald voor elk collegegeldniveau tussen f 1.000,- en f 12.000,- (zie figuur 4.7).

Tabel 4.8 geeft een overzicht van de relatieve gemiddelden van de berekende individuele deelnamekans-schattingen van zowel niet-IIB- als IIB-respondenten voor 48 mogelijke combinaties betreffende A.M. De cijfers in de cellen zijn niet op te vatten als ramingen van aantallen deelnemers aan een bepaalde A.M. combinatie, echter zijn geïndexeerd op deelnamekans-schattingen van A.M. met inhoud A/B; wél titel en f 1.000,- per jaar (=100). Zo is o.m. uit tabel A te lezen dat een ongeveer gelijk aantal deelnemers te verwachten is aan een opleiding A.M. met: inhoudsaccent B; titel en f 8.000 (55.9) en aan A.M. met: inhoudsaccent A; geen titel en f 5.000 (53.5), ongeacht het absolute niveau van het aantal deelnemers.

Tabel 4.8

geïndexeerde verwachtingswaarde deelnamekans-schattingen bij verschillende specificatie van A.M. (A.M.: inhoud A/B, titel, f 1.000 = 100)

A: N=449, niet-IIB-respondenten

collegegeld-niveau	inhoudsaccent A		inhoudsaccent B	
	wél titel	geen titel	wél titel	geen titel
f 1.000	95.6	85.3	104.3	94.6
f 2.000	91.8	80.1	101.3	90.2
f 3.000	85.9	73.6	96.5	84.5
f 4.000	76.3	64.1	88.3	75.5
f 5.000	65.5	53.5	77.9	64.9
f 6.000	54.9	44.3	66.8	54.3
f 7.000	49.7	40.0	61.4	49.5
f 8.000	45.1	35.6	55.9	44.6
f 9.000	40.5	31.8	50.8	40.2
f 10.000	36.1	28.3	46.2	36.4
f 11.000	32.3	25.3	42.4	60.0
f 12.000	29.1	22.8	38.6	29.9

Vervolg tabel 4.8

B: N=111, IIB-respondenten

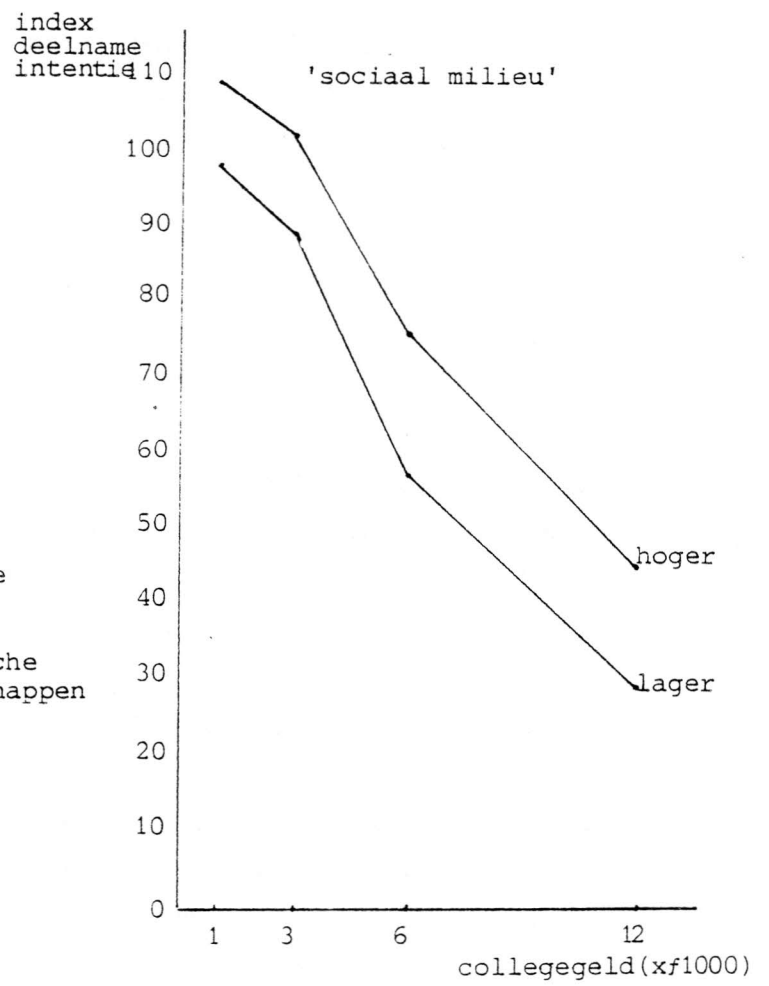
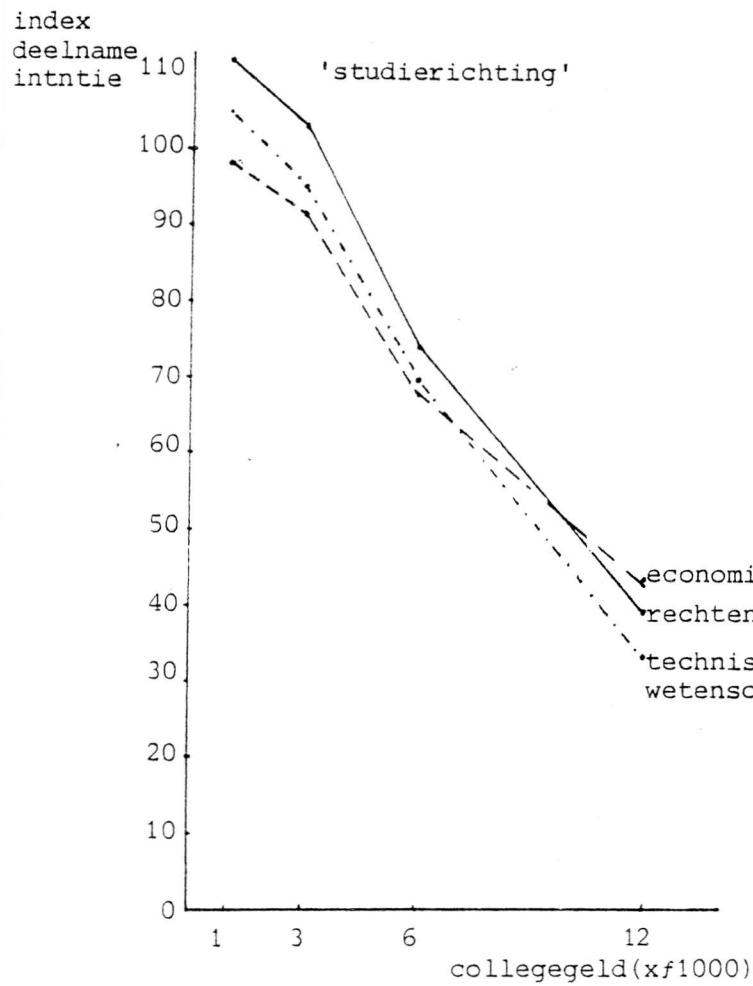
collegegeld-niveau	inhoudsaccent A wel titel	inhoudsaccent A geen titel	inhoudsaccent B wel titel	inhoudsaccent B geen titel
f 1.000	96.3	83.9	103.7	93.2
f 2.000	91.8	78.9	101.4	89.9
f 3.000	85.7	72.6	96.2	84.8
f 4.000	76.4	63.4	90.0	76.3
f 5.000	65.9	54.1	80.4	66.4
f 6.000	55.8	45.7	70.0	57.1
f 7.000	50.6	41.1	64.6	51.8
f 8.000	45.4	36.6	58.9	46.5
f 9.000	40.3	32.6	53.3	41.2
f 10.000	36.0	28.9	47.7	36.6
f 11.000	31.8	25.4	42.7	32.4
f 12.000	27.8	22.6	38.3	28.9

Het is mogelijk om soortgelijke cijfers te berekenen per subgroep van studenten. Tabel 4.9 geeft indices van deelname-intenties bij verschillende combinaties van A.M. uitgesplitst naar studierichting en sociaal-milieu. Figuur 4.10 laat de gevoeligheid van het prijsaspect zien bij verschillende deelgroepen van respondenten. Het blijkt o.m. dat studenten uit 'lagere' sociale milieus relatief prijsgevoeliger zijn rond een collegegeld van f 6.000,-

Tabel 4.9
geïndexeerde deelnamekansschatting bij combinaties van A.M.,
naar 'studierichting' en 'sociaal milieu' (A.M.: inhoud A/B;
titel; f 1.000 = 100)
N=449, niet IIB-respondenten

combinatie	studierichting			sociaal milieu	
	economie rechten	techn.wetenschappen		hoger	midden/lager
Accent A;titel;f 1.000	84.8	105.1	98.9	100.8	92.7
Accent A;titel;f 3.000	76.9	95.4	87.5	91.0	81.2
Accent A;titel;f 6.000	51.9	63.1	50.8	62.7	48.4
Accent A;titel;f 12.000	31.8	29.9	25.5	42.7	37.2
Accent A;geen titel;f 1.000	76.1	90.7	91.8	86.9	84.2
Accent A;geen titel;f 3.000	66.8	77.9	76.6	76.6	70.6
Accent A;geen titel;f 6.000	43.7	46.7	42.9	49.2	44.6
Accent A;geen titel;f 12.000	27.7	18.5	21.5	40.2	19.0
Accent B;titel;f 1.000	97.3	112.2	104.9	109.5	98.1
Accent B;titel;f 3.000	91.6	103.8	95.1	102.9	89.1
Accent B;titel;f 6.000	67.9	74.7	59.7	75.5	57.6
Accent B;titel;f 12.000	43.5	39.1	33.4	44.8	29.6
Accent B;geen titel;f 1.000	89.7	98.9	94.8	96.2	91.0
Accent B;geen titel;f 3.000	83.4	87.5	83.1	88.9	80.7
Accent B;geen titel;f 6.000	58.9	56.8	60.3	60.3	48.6
Accent B;geen titel;f 12.000	37.5	25.6	34.2	34.2	23.9

Figuur 4.10
gevoeligheid deelname-intenties van A.M. (inhoud B;titel) naar
collegegeld-niveau onder subgroepen van respondenten m.b.t.
'studierichting' en 'sociaal milieu' (geïndexeerd: A.M.)
(inhoud A/B; titel; f 1.000) = 100)



Hoofdstuk 5 Conclusies en Aanbevelingen

In dit hoofdstuk wordt, op basis van resultaten en analyses in de hoofdstukken 3 en 4, ingegaan op hoofdconclusies en de beleidsrelevantie daarvan in de vorm van aanbevelingen voor het opzetten van de nieuwe opleiding.

Conclusies

1. Belangstelling

Er is tamelijk veel belangstelling om zich na het afstuderen te specialiseren op het terrein van het management: 24% van de respondenten denkt dit 'zeker wel' of 'waarschijnlijk wel' te gaan doen (alleen gevraagd aan niet-IIB'ers).

Gevraagd naar de mate van belangstelling voor de geschetste opleiding AM geeft 31% van de respondenten een score van 6 of 7 op een 7-punts schaal (lopend van 'helemaal geen belangstelling' tot 'zeer veel belangstelling').

Gekonfronteerd met de verschillende alternatieven die men heeft na het afsluiten van de eerste fase-studie (o.a. direct gaan werken, onderzoekersopleiding, leraaropleiding, etc.), sprak (van de niet-IIB-respondenten) 12% een voorkeur uit voor de opleiding AM*. Opmerkelijk is dat bijna een even groot percentage (10%) een voorkeur uitsprak voor een MBA-studie in het buitenland. Daarnaast kan worden vermeld dat niet minder dan 15% voorkeur had voor direct werken + avondkursus op het gebied van de bedrijfskunde.

De deelnemers aan AM bestaan uit twee groepen. In de eerste plaats degenen die AM als eerste keus hebben, waarbij deze keus niet wordt gestuurd door arbeidsmarktoverwegingen. Integendeel: het blijkt dat degenen die veel belangstelling voor AM hebben, hun kans op een baan (direct na de eerste fase) hoger inschatten dan degenen met minder belangstelling voor AM.

De tweede categorie deelnemers aan AM wordt gevormd door degenen die voorkeur hebben voor direct werken, maar geen baan kunnen vinden. Door dit verschijnsel kan de keuze voor AM toenemen van de eerdergenoemde 12% naar 19% van de eerste fase-afstudeerders.

Bij de IIB-respondenten is de voorkeur voor AM aanmerkelijk groter: 37% heeft AM als meest geprefereerde alternatief na het afstuderen. Door een slechte arbeidsmarkt kan bij deze respondenten het percentage AM-kiezers zelfs oplopen tot 47%.

2. AM en andere management-opleidingen

T.o.v. avondopleidingen management in Nederland wordt AM interessanter gevonden, een betere aanvulling op de eerdere studie, een beter middel om de kans op

* TH-studenten hebben een relatief grote voorkeur voor direct werken. Bedrijfs-economen hebben een relatief grote voorkeur voor AM.

een baan te verbeteren (en de salarisvooruitzichten), hoger gewaardeerd in het bedrijfsleven, sterker praktijkgericht en niet moeilijker te voltooien.

De vergelijking met buitenlandse opleidingen (LBS, INSEAD, HARVARD) kon wegens de onbekendheid slechts door een deel van de respondenten worden gemaakt. AM komt uit deze vergelijking als: iets minder interessant, een even goede aanvulling op de eerdere studie, een even goed middel om de kans op een baan te vergroten, minder moeilijk te voltooien, iets minder gewaardeerd in het bedrijfsleven, meer praktijkgericht, iets minder belangrijk voor latere functies en minder uit het oogpunt van verbetering van salarisvooruitzichten.

3. Specifieke aspecten van AM

Bij het onderzoek is specifiek ingegaan op een drietal aspecten van de opleiding: inhoudsaccent, het wel of niet verlenen van een titel en de hoogte van het collegegeld.

Met betrekking tot het inhoudsaccent is er voorkeur (62%) voor nadruk op praktische gereedschappen, directe inzetbaarheid- concrete managementfuncties en een instrumenteel/operationeel gerichte opleiding. (In tegenstelling tot het geformuleerde alternatief met nadruk op visies, management in algemene zin en een meer generalistisch gerichte opleiding).

In grote meerderheid heeft men voorkeur voor wel een titel. Uiteraard wil de meerderheid het collegegeld zo laag mogelijk houden, zij het dat 5% voorkeur heeft voor een hoog collegegeld (uit overwegingen van exclusiviteit).

Van genoemde drie aspecten is collegegeld verreweg het belangrijkste. Een collegegeldverhoging van f 1.000,-- naar f 6.000,-- per jaar doet het aantal deelnemers verminderen met 36%. Bij een verhoging tot f 12.000,-- vermindert de deelname zelfs met 63%. Ter vergelijking: een ander inhoudsaccent vermindert de deelname met 8%, het achterwege laten van een titel veroorzaakt een daling van 9%.

Overigens blijkt de deelname van respondenten uit hogere maatschappelijke milieus minder gevoelig te zijn voor een hoger collegegeld dan de deelname van respondenten uit lagere sociale milieus.

4. Deelnameramingen

Het is onmogelijk zeer betrouwbare ramingen te maken van de deelname aan een opleiding die nu nog niet bestaat. Toch is een poging gedaan, waarbij gebruik gemaakt is van WORSAS-schattingen van de output van alle in aanmerking komende

eerste fase-opleidingen (niet alleen de vijf in het onderzoek betrokken studierichtingen) en van de in de enquête geuite voorkeuren en (subjektieve) deelnamekansen. Afhankelijk van de gehanteerde uitgangspunten komt men dan tot een inschatting van aantallen personen die willen deelnemen in 1985 (wanneer de eerste 'output' van de Eerste Fase verwacht wordt) dat varieert van 93 tot 327. Voor 1988 (wanneer de output van de eerste fase op volle sterke is) varieert dit aantal van 450 tot 1610.

Hoewel men voor de bovengrens van deze schattingen zijn twijfels kan hebben, lijkt de ondergrens vrij 'hard' te zijn. Wel moet bij de interpretatie van deze getallen worden bedacht dat ze gebaseerd zijn op een volledige bekendheid ('awareness') van de nieuwe opleiding bij de deelnemers. (In de enquête werd deze 'awareness' automatisch gekreëerd.)

5. Relaties met IIB: beslissingsproces bij keuze van een management-opleiding

Van universitaire management-opleidingen in Nederland bleek die van de IIB bij de respondenten veruit het bekendst te zijn: 86% (alleen niet-IIB-respondenten). Ter vergelijking: Nijenrode scoorde 70%, Twente 39%, Eindhoven 31% en Groningen 15%.

Qua profiel verwacht men dat AM veel overeenkomst zal vertonen met de huidige post-kandidaatsopleiding. Men vindt dat er meer aanleiding is om in de nieuwe studiekonstellatie AM te gaan studeren, dan er in de oude situatie aanleiding was om IIB te gaan doen (veelal met het argument: de eerste fase-studie is te beperkt). Gevraagd naar redenen om aan het IIB te gaan studeren werden door de desbetreffende respondenten als belangrijkste redenen aangemerkt: interessante studie, goede aanvulling, goede vooruitzichten op een baan en: in korte tijd te voltooien. Van degenen die het IIB kozen, is 68% daarover al langer dan een jaar van tevoren gaan nadenken (54% zelfs langer dan 2 jaar). Medestudenten blijken de belangrijkste bron van informatie over de IIB te zijn geweest en ook de belangrijkste beïnvloeders bij de keuze.

Aanbevelingen

1. Er blijkt een grote potentiële belangstelling voor de opleiding AM te bestaan. Er is dan ook alle reden de voorbereidingen met voortvarendheid te continueren.
2. Wegens de te verwachten grote belangstelling moet in een vroeg stadium aandacht worden geschonken aan de grootte van de gewenste instroom en eventueel te hanteren selectiecriteria.

3. Met een hoog collegegeld dient men zeer voorzichtig te zijn. Weliswaar remt dit de toeloop sterk af, maar er is een ongewenst neveneffect van een selectie ten gunste van studenten uit hogere maatschappelijke milieus. Dit klemt te meer daar de belangstelling voor management-opleidingen (en AM) bij studenten uit 'lagere' maatschappelijke milieus in het algemeen relatief geringer is.
4. Het is gewenst aan de nieuwe opleiding een titel te verbinden.
5. Bij de nadere bepaling van de inhoud van AM dient de gesignaleerde voorkeur voor: praktische gereedschappen, directe inzetbaarheid, concrete managementfuncties en een instrumenteel/operationeel gerichte opleiding te worden overwogen. Gegeven de profilering t.o.v. de Eerste Fase opleiding bedrijfskunde bestaat juist de neiging de Tweede Fase opleiding meer generalistisch te maken. In ieder geval dient deze opleiding het nodige praktische instrumentarium te bevatten.
6. Aangezien er een tamelijk groot aantal respondenten is dat een buitenlandse MBA prefereert boven AM (maar die waarschijnlijk in werkelijkheid deze keus niet zullen effectueren om financiële redenen) en AM als minder wordt gezien dan buitenlandse MBA's op het punt van waardering bij het bedrijfsleven en salarisvooruitzichten, is er alle reden een zodanige positionering te kiezen voor AM, dat zowel in de ogen van het bedrijfsleven als bij de studenten AM als minstens even goed wordt gepercipieerd. Middelen hiertoe zijn o.a. hoge kwaliteitseisen (ook bij instroom) van studenten en staf, uitwisseling met andere business schools, een als kwalitatief hoogstaand bekend onderzoeksprogramma, voertaal (Engels?), etc.
7. Veel aandacht moet worden besteed aan de communicatie over de opleiding naar buiten (toekomstige studenten, bedrijfsleven, etc.). Gegeven de gekonstateerde lange beslissingsperiode bij studenten moet op korte termijn een definitieve naam + titel worden vastgesteld, zodat vanaf het begin een duidelijk 'merkbeeld' wordt gekreëerd. Informatie naar huidige eerste fase-studenten dient uiterlijk september 1984 te starten. Bij deze publiciteit moet gebruik worden gemaakt van de grote bekendheid en de gunstige beoordeling van de huidige IIB-post-kandidaatsopleiding. Hierdoor kan worden aangesloten op de blijkbaar aanwezige goodwill in het zo belangrijke informele studentencircuit.
8. Gesignaleerd dient te worden de grote belangstelling voor een bedrijfskundige opleiding naast een baan. In de toekomst kan dit mogelijkheden bieden voor een part-time opleiding AM, die het grote voordeel heeft van de aanwezigheid van werkervaring bij studenten.

9. Het aan deze aanbevelingen ten grondslag liggende onderzoek is uitgevoerd onder de direkte doelgroep: studenten. Uiteindelijk zal het succes van de opleiding worden bepaald door de acceptatie en waardering van de afgestudeerden in het bedrijfsleven. Het is daarom van groot belang vertegenwoordigers van het bedrijfsleven bij de voorbereidingen te betrekken. Ook kan worden overwogen ter ondersteuning van verdere beslissingen een systematisch onderzoek (d.m.v. interviews) te houden in het bedrijfsleven. Dit met name om meer licht te werpen op de problematiek van de gewenste inhoud van de opleiding, de positionering van de Tweede Fase t.o.v. de Eerste Fase, etc.

LITERATUUR

Engel, Blackwell, 1982, Consumer Behavior, The Dryden Press, New York, p. 33.

Juster, 1966, Consumer buying intentions and purchase probability: an experiment in survey design, Journal of the American Statistical Association, 61, p. 658.

Klahr, 1969, A Monte Carlo Investigation of the Statistical Significance of Kruskal's Nonmetric Scaling Procedure, Psychometrika, vol. 34, no. 3, pp. 319-330.

Kruskal, 1965, Analysis of Factorial Experiments by Estimating Monotone Transformation of the Data, Journal of the Royal Statistical Society, Series B, 27, pp. 251-263.

Pickering, Isherwood, 1974, Purchase probabilities and consumer durable buying behavior, Journal of the Market Research Society, vol. 16, no. 3, pp. 203-225.

v. Raay, 1978, Het gebruik van de conjuncte meettechniek, Jaarboek NVM, pp. 187-208.

Wetenschappelijk Onderwijs Raming Studenten Aantallen voor de periode 1983-2000 (WORS, 1983). door: Advies Groep Planning, Taakgroep Studentenramingen.

BIJLAGEN

Onderwerp: Enquête over de Tweede Fase opleiding Algemeen Management.

Geachte respondent,

Zoals u wellicht weet wordt er momenteel gewerkt aan de voorbereiding van een z.g. Tweede Fase opleiding Algemeen Management. Deze opleiding zal worden verzorgd door de nieuwe (Inter-)Faculteit Bedrijfskunde van de Erasmus Universiteit Rotterdam, welke ontstaat na de integratie van het huidige Interuniversitaire Instituut Bedrijfskunde (IIB) te Delft met de Erasmus Universiteit Rotterdam (Deze nieuwe faculteit zal naast de Tweede Fase opleiding, waarover deze enquête gaat, tevens een z.g. Eerste Fase opleiding Bedrijfskunde gaan verzorgen). De Tweede Fase opleiding zal starten in 1985 en zal gegeven worden in Rotterdam (Woudenstein-complex).

De nieuwe opleiding duurt twee jaren en is bestemd voor afgestudeerden van Eerste Fase opleidingen, d.w.z. personen die in het kader van de nieuwe Tweefasen Structuur een doctoraal examen hebben afgelegd* in bijvoorbeeld rechten, technische wetenschappen, economie, sociologie, wiskunde of diverse andere studierichtingen.

Voor het opzetten van deze post-doctorale opleiding is het belangrijk een idee te hebben van de belangstelling van de zijde van studenten en hun wensen en voorkeuren te kennen met betrekking tot een aantal aspecten van de nieuwe studie. Een probleem hierbij is dat de doelgroep van de Tweede Fase opleiding, afgestudeerden aan een Eerste Fase opleiding in een studierichting zoals bijvoorbeeld de uwe, nog niet beschikbaar is. Daarom wordt dit onderzoek uitgevoerd onder studenten die deze doelgroep het best benaderen: studenten tussen het kandidaats- en het doctoralexamen van een aantal in aanmerking komende studierichtingen, te weten: economie, rechten en technische wetenschappen.

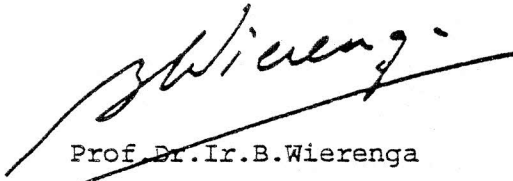
* voor degenen die in de oude (d.w.z. niet Tweefasen) structuur studeren, blijft tot 1984 de mogelijkheid om aan de thans bestaande post-kandidaats opleiding Bedrijfskunde aan het IIB te beginnen; voor toelating tot de nieuwe Tweede Fase opleiding is het doctoraaldiploma vereist.

U behoort tot een van de bovengenoemde groepen en wij stellen het zeer op prijs indien u aan het onderzoek wilt meewerken door bijgevoegde vragenlijst in te vullen en aan ons terug te sturen. Het invullen van de vragenlijst zal ongeveer een half uur in beslag nemen. Ook indien u geen enkele belangstelling hebt voor management en zeker weet dat u zich nooit op dit terrein zal gaan specialiseren, verzoeken wij u om toch de vragenlijst in te vullen. In dat geval kunt u volstaan met het invullen van enkele onderdelen van de vragenlijst.

Dit onderzoek wordt ondersteund door het Bestuur van uw Faculteit/Afdeling, dat ook heeft meegewerkt aan het verzenden van deze enquête naar in aanmerking komende studenten. De verwerking van de vragenlijst zal uiteraard volstrekt anoniem geschieden. Het onderzoek wordt uitgevoerd door de Sectie Marketing van de Interfaculteit Bedrijfskunde te Delft. Op onderstaande telefoonnummers kunt u desgewenst nadere inlichtingen over het onderzoek verkrijgen.

Gaarne ontvangen wij de ingevulde vragenlijst terug vóór 23 September 1983. U kunt gebruik maken van bijgevoegde retourenvelop (geen postzegel nodig). Ik dank u bijvoorbaat zeer hartelijk voor uw medewerking.

Namens de onderzoeksgroep,



Prof. Dr. Ir. B. Wierenga
Hoogleraar Marketing IIB

Inlichtingen over het onderzoek:

Drs. E. Waarts, tel. 015-569254, tst. 458

Prof. B. Wierenga, tel. 015-569254, tst. 354

Vragenlijst over de Tweede Fase opleiding Algemeen Management aan de (Inter-)
 Faculteit Bedrijfskunde van de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Deze vragenlijst bestaat uit een aantal onderdelen. Het is van belang dat u,
 tenzij anders aangegeven, deze onderdelen alle invult. Bijgevoegd is een set
 kaartjes, waarvan de bedoeling elders in de vragenlijst wordt vermeld.

A: BETREFFENDE UW STUDIESITUATIE

		gemiddelde	st.fout
1.	In welk jaar bent u aan uw huidige studie begonnen?	1978.2	.10
2.	In welk jaar hebt u uw propaedeutische studie voltooid?	1980.0	.075
3.	In welk jaar hebt u uw kandidaatsstudie voltooid? (NIET VOOR RUL)	1981.2	.07
4.	In welk jaar denkt u af te studeren?	1984.6	.044
5.	Bent u full-time student of hebt u naast uw studie een werkkring? [*]		
		%	
		76.5	473 full-time student
		23.5	145 werkkring ernaast
6.	Wat is uw studie-richting? ^{**}	%	
		36.0	224 Economie
		27.4	171 Rechten
		16.5	103 Civiele Techniek
		9.5	59 Electro Techniek
		10.6	66 Werktuigbouwkunde

* bij deze en alle volgende vragen waar meerdere antwoordmogelijkheden zijn
 genoemd: tenzij anders aangegeven s.v.p. één kruisje zetten, bij hetgeen
 van toepassing is.

** door technische oorzaken is het mogelijk dat ook IIB-studenten deze vragen-
 lijst ontvangen hebben. Wilt u ingeval u IIB-student bent de vragenlijst
 oningevuld (o.v.v. 'IIB-student') aan ons retourneren?

6a. (alleen voor studenten Economie)

Wat is uw doctoraal-studierichting?

	%	
58.0	130	bedrijfs economie
13.8	31	algemene economie
3.1	7	ontwikkelingsprogramm.
2.7	6	ruimtelijke economie
4.9	11	staatkundig economisch
7.1	16	sociologisch economisch
9.8	22	fiscaal economisch
	224	

7. Bent u van plan zich na uw afstuderen te gaan specialiseren op het terrein van management?

	%	
6.4	40	zeker wel
17.8	111	waarschijnlijk wel
34.6	215	misschien wel/ misschien niet
23.0	143	waarschijnlijk niet
17.8	111	zeker niet

Indien u geen enkele belangstelling hebt voor management en zeker weet dat u zich nooit op dit terrein zal gaan specialiseren, dan kunt u verder volstaan met het invullen van onderdeel G op pagina 12 en 13 van de vragenlijst.

B: REFERENTIEKADER VOOR HET INVULLEN VAN DE VRAGENLIJST

Hoewel de nieuwe Tweede Fase opleiding Algemeen Management ook gevolgd kan worden door afgestudeerden in de 'oude' structuur, is deze opleiding toch speciaal bedoeld voor afgestudeerden van Eerste Fase opleidingen binnen de Tweefasen Structuur. Om de situatie zo realistisch mogelijk te maken wordt u verzocht bij het invullen van de vragenlijst zich voor te stellen dat u binnen afzienbare tijd afstudeert, binnen de Tweefasen Structuur, in de Eerste Fase van dezelfde studierichting die u thans studeert. Neem aan dat alle overige omstandigheden met betrekking tot u persoonlijk (leeftijd, studieduur, afstudeerspecialisatie, financiële omstandigheden, e.d.) en met betrekking tot de omgeving (economische omstandigheden, arbeidsmarkt) overeenkomen met de actuele, thans (1983) geldende situatie.

Over het karakter van Eerste Fase opleidingen binnen de Tweefasen Structuur en de waarde van het doctoraal/ingenieursdiploma dat na vier jaar kan worden behaald bestaan verschillende visies, waarvan wij er hier twee noemen:

- i Vergeleken met de oude structuur is het programma alleen wat strakker, efficiënter gemaakt. Op de arbeidsmarkt is het einddiploma praktisch evenveel waard als een doctoraaldiploma behaald binnen de oude structuur.
- ii Door de kortere studieduur en strakkere programmering heeft een student veel minder mogelijkheden om zich vaktechnisch en persoonlijk te ontplooien. Dit betekent dat bezitters van een einddiploma nieuwe stijl minder vakbekwaam en minder gerijpt de maatschappij binnengaan. Op de arbeidsmarkt betekent dit dat zo'n diploma aanmerkelijk lager zal worden gewaardeerd dan een einddiploma behaald binnen de oude structuur.

Op dit moment is het onmogelijk te zeggen welke visie de juiste zal blijken te zijn. U wordt verzocht bij verdere invulling van de vragenlijst uit te gaan van de tweede visie, n.l. dat het niveau van afgestudeerden binnen de nieuwe structuur aanmerkelijk lager zal zijn dan binnen de oude structuur.

scenario 1:visie i: n=206

scenario 2:visie ii:n=216 (NIET VOOR RUL)

- 8. Welk van bovengenoemde visies denkt u overigens dat voor uw eigen studierichting het meest van toepassing is?

(NIET VOOR RUL)

23.9	83	i
76.1	265	ii

C: DE NIEUWE TWEDE FASE OPLEIDING ALGEMEEN MANAGEMENT

Korte omschrijving van de uitgangspunten van de nieuwe opleiding:

De opleiding is bestemd voor afgestudeerden van een Eerste Fase studie, d.w.z. personen die een doctoraalexamen hebben afgelegd in bijvoorbeeld rechten, technische wetenschappen, economie, sociologie, psychologie, wiskunde of diverse andere studierichtingen. De studie leidt op voor het uitoefenen van managementfuncties bij bedrijven, non-profit organisaties en overheid. De studie is sterk interdisciplinair en probleemgericht. Het programma zal o.a. omvatten:

- grondslagen van een aantal relevante basisdisciplines, zoals economie, sociale wetenschappen, technologie, kwantitatieve methoden (het pakket hiervan verschilt al naar gelang de vooropleiding).
- kernvakken m.b.t. de verschillende functionele gebieden van management (b.v. financiering, administratie, marketing, productie, sociaal management) en ondersteunende vakken zoals informatie management, operations research, enz..
- probleemgebieden (waarbij benaderingen uit diverse disciplinaire gebieden worden geïntegreerd): verwerving en verwerking van informatie, interne besturing van organisaties, maatschappijanalyse/interorganisatieprocessen, organisatiestrategie/businesspolicy.
- een afrondend project, waarbij gewerkt wordt aan een actueel managementprobleem binnen een organisatie.

De opleiding duurt twee jaren en is vergelijkbaar met opleidingen aan buitenlandse "business schools" (vooral in de Verenigde Staten) waaraan een z.g. MBA-degree (Master of Business Administration) is verbonden.

9. Wilt u op onderstaande schaal aangeven in hoeverre u na afstuderen in de Eerste Fase van uw studierichting, belangstelling zou hebben voor het volgen van een Tweede Fase opleiding Algemeen Management, zoals zojuist omschreven?

		2.1	3.1	4.2	5.1	6.0	7.5	9.5								
gem. 4.4	helemaal geen	<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 2px 10px;">10</td> <td style="padding: 2px 10px;">63</td> <td style="padding: 2px 10px;">83</td> <td style="padding: 2px 10px;">73</td> <td style="padding: 2px 10px;">111</td> <td style="padding: 2px 10px;">95</td> <td style="padding: 2px 10px;">46</td> </tr> </table>						10	63	83	73	111	95	46	zeer veel	
10	63	83	73	111	95	46										
st.fout .074	belangstelling							belangstelling								

10. Wat zijn volgens u de meest aantrekkelijke aspecten van de beschreven opleiding? (graag minimaal twee noemen!)

- . INTERDISCIPLINARITEIT (N=206)
- . PROBLEEMGERICHT/OPLOSSEND (N=160)
- . OP PRACTIJK GERICHT (N=193)
- . ALL-ROUND/VEELZIJDIG (N=109)

11. Wat zijn volgens u de minst aantrekkelijke aspecten van deze opleiding? (ook hier graag minimaal twee noemen!)

- . GRONDSLAGEN (N=89)
- . KERNAVAKKEN (N=105)
- . PROBLEEMGEBIEDEN (N=38)
- . PROJECT (N=13)

D: ALTERNATIEVEN:

Afgestudeerden aan Eerste Fase opleidingen kunnen in principe kiezen uit een aantal alternatieven:

- a) men kan direct gaan werken en eventueel in de avonden aanvullende cursussen volgen op het terrein van bedrijfskunde. Er zijn diverse instituten die dergelijke cursussen aanbieden, bijvoorbeeld de Kamers van Koophandel, I.S.W., L.O.I., PBNA. Ook de Open Universiteit gaat een bedrijfskundig programma aanbieden.
- b) men kan een z.g. onderzoeker/ontwerper opleiding volgen van één jaar op het eigen vakgebied, binnen de afstudeerinstelling van de Eerste Fase.
- c) men kan een andere beroepsopleiding volgen dan bedrijfskunde, binnen de eigen afstudeerinstelling. Bijvoorbeeld voor economen is er de mogelijkheid van een accountancyopleiding (drie-jarige parttime opleiding, gedeeltelijk in de praktijk), voor technische richtingen wordt gedacht aan een opleiding tot veiligheidsdeskundige (full-time opleiding van één jaar).
- d) men kan een verdere opleiding volgen buiten de universiteit/hogeschool. Bijvoorbeeld voor juristen zijn er opleidingen in de advocatuur en bij de rechterlijke macht.
- e) men kan een aanvullende lerarenopleiding volgen (zes maanden, binnen de afstudeerinstelling).
- f) men kan een MBA-opleiding volgen aan buitenlandse universiteiten.

12. Wilt u hieronder aangeven naar welk van de alternatieven uw voorkeur zou uitgaan? (Let wel, u studeert binnen de Tweefasen Structuur)

U kunt desgewenst een mogelijkheid toevoegen. Slechts één hokje aankruisen!

%		
12.0	58	direct werken
18.9	91	direct werken met avondcursus op gebied van bedrijfskunde
14.3	69	onderzoeker/ontwerper opleiding
11.8	57	andere universitaire opleiding
8.5	41	andere voortgezette beroepsopleiding buiten de universiteit/hogeschool
.8	4	lerarenopleiding
13.5	65	MBA in het buitenland
15.1	73	Tweede Fase Algemeen Management
4.8	23	anders, n.l.

13. (alleen voor degenen die bij vraag 12 een van de eerste twee hokjes hebben aangekruist!).

Veronderstel dat de eerste twee alternatieven niet tot de mogelijkheden behoren omdat u niet direct een baan kunt vinden. Geef aan naar welke van de overblijvende alternatieven uw voorkeur dan zou uitgaan.

%		
14.9	21	onderzoeker/ontwerper opleiding
13.5	19	andere universitaire beroepsopleiding
12.1	17	andere voortgezette beroepsopleiding buiten de universiteit/hogeschool
5.7	8	lerarenopleiding
9.9	14	MBA in het buitenland
35.5	50	Tweede Fase opleiding Algemeen Management
8.5	12	anders, n.l.

E: ASPECTEN VAN DE NIEUWE OPLEIDING

Voor de nieuwe Tweede Fase opleiding Algemeen Management moeten nog een aantal beslissingen genomen worden:

a) met betrekking tot de inhoud van het programma. Deze zal voor een deel bestaan uit meer conceptuele, op theorieën gerichte onderdelen en voor een deel op meer instrumentele, op praktische kennis gerichte elementen. De preciese verhouding van de verschillende onderdelen is nog niet vastgelegd. Hieronder worden twee verschillende inhoudsaccenten onderscheiden:

INHOUDSACCENT A

- . meer gericht op een visie en concepten omtrent het functioneren van management
- . meer gericht op het uitoefenen van latere managementfuncties in een organisatie
- . leidt meer op voor het in algemene zin functioneren als manager
- . meer generalistisch gericht

INHOUDSACCENT B

- . meer gericht op het aandragen van practische gereedschappen voor het functioneren van management
- . meer gericht op directe inzetbaarheid
- . leidt meer op voor concrete managementfuncties
- . meer instrumenteel/operationeel gericht

Uiteraard betreft het hier contrasten in accenten. Zowel inhoudsaccent A als inhoudsaccent B passen binnen de eerder genoemde uitgangspunten van de opleiding.

b) betreffende een beschermde titel. Overwogen wordt om aan het met goed gevolg hebben afgesloten van de Tweede Fase opleiding Algemeen Management een wettelijk beschermde titel te verbinden, in aanvulling op een reeds verworven titel uit de Eerste Fase opleiding. Te denken valt aan een letteraanduiding achter de naam, bijvoorbeeld:

Drs./Ir./Mr. A.Jansen, MTO (Management Top Opleiding)

c) betreffende het collegegeld. Overwogen wordt om voor de Tweede Fase Beroepsopleidingen (dus ook voor Algemeen Management) een collegegeld te vragen. Er wordt gedacht aan een bedrag tussen f1000 en f12.000 per jaar. Uiteraard heeft een student naast het collegegeld nog de kosten van levensonderhoud. Er wordt van uit gegaan dat een student het benodigde geld tegen billijke voorwaarden voor wat betreft rente en terugbetaling kan lenen van een particuliere instelling. Er wordt verondersteld dat voor Tweede Fase opleidingen geen mogelijkheden zullen bestaan voor een rijksstudietoelage.

Om de gedachten te bepalen wordt gedacht aan vier verschillende niveaus van het jaarlijks collegegeld:

- f1.000 per jaar (ongeveer huidig niveau)
- f3.000 per jaar
- f6.000 per jaar
- f12.000 per jaar

Op grond van deze drie criteria: inhoudsaccenten, wel of niet een wettelijk beschermde titel en de hoogte van het jaarlijks collegegeld, zijn 16 verschillende combinaties te maken, die elk een bepaalde vormgeving van de Tweede Fase opleiding Algemeen Management karakteriseren. Een voorbeeld van zo'n combinatie is:

Inhoudsaccent	A
Titel	ja
Collegegeld	f6000

14. Bijgevoegd zijn 16 kaartjes, waarbij op elk kaartje een van de 16 combinaties vermeld staat. Legt u de kaartjes met deze zijde naar boven. Wilt u de kaartjes nu zo ordenen, zodat de volgorde van de kaartjes overeenstemt met uw voorkeur voor de verschillende combinaties die er op vermeld staan? D.w.z. het kaartje met de combinatie waarvoor u de meeste voorkeur zou hebben legt u bovenaan en van de combinatie waarvoor u de minste voorkeur zou hebben legt u het kaartje onderaan. Wil u daarna hieronder aangeven wat de door u geprefereerde volgorde is, door de volgorde te noteren van de nummers die achterop de kaartjes staan vermeld? (s.v.p. de kaartjes eerst schudden!)

MODUS:

inhoud/titel/collegegeld

1	De <u>meeste</u> voorkeur voor de combinatie (met kaartnummer:)	<u>B,ja</u> ,1000
2		<u>B,nee</u> ,1000
3		<u>B,ja</u> ,3000
4		<u>B,nee</u> ,3000
5		<u>A,ja</u> ,1000
6		<u>A,nee</u> ,1000
7		<u>A,ja</u> ,3000
8		<u>A,nee</u> ,3000
9		<u>B,ja</u> ,6000
10		<u>B,nee</u> ,6000
11		<u>A,ja</u> ,6000
12		<u>A,nee</u> ,6000
13		<u>B,ja</u> ,12000
14		<u>B,nee</u> ,12000
15		<u>A,ja</u> ,12000
16	De <u>minste</u> voorkeur voor de combinatie (met kaartnummer:)	<u>A,nee</u> ,12000

15. Wilt u voor de combinatie waarvoor u de meeste, resp. de minste voorkeur hebt aangegeven, hieronder noteren hoe groot u de kans acht dat u aan een dergelijke opleiding zou deelnemen, rekening houdend met alle door u relevant geachte factoren (o.a. de kans op een baan na de Eerste Fase). U kunt voor het aangeven van de kans gebruik maken van de antwoordmogelijkheden, vermeld in de BIJLAGE.

meest geprefereerde combinatie	kans op deelname: <u>5.69</u> .109 (code tussen 0 en 10)	gem. st.fou
minst geprefereerde combinatie	kans op deelname: <u>.84</u> .061 (code tussen 0 en 10)	

15a. Wilt u nu nog eens voor de onderstaande vier combinaties aangeven hoe groot u de kans acht dat u aan een dergelijke opleiding zou deelnemen? Dit betreft combinaties waarbij het inhoudsaccent precies tussen A en B ligt (aangegeven met A/B). U kunt weer gebruik maken van de codes vermeld in de BIJLAGE.

gem. st.fout

Inhoudsaccent	A/B
Titel	ja
Collegegeld	f1000

kans op deelname: 5.39 .109

Inhoudsaccent	A/B
Titel	ja
Collegegeld	F3000

kans op deelname: 4.50 .106

Inhoudsaccent	A/B
Titel	ja
Collegegeld	F6000

kans op deelname: 2.78 .09

Inhoudsaccent	A/B
Titel	ja
Collegegeld	F12000

kans op deelname: 1.35 .08

15b. Wilt u nog eens voor dezelfde vier combinaties aangeven hoe groot u de kans acht dat u aan een dergelijke opleiding zou deelnemen, indien u zeker weet dat u na afstuderen in de Eerste Fase direct een baan kunt vinden?

gem. st.fout

Inhoudsaccent	A/B
Titel	ja
Collegegeld	f1000

kans op deelname: 4.16 .123

Inhoudsaccent	A/B
Titel	ja
Collegegeld	F3000

kans op deelname: 3.51 .216

Inhoudsaccent	A/B
Titel	ja
Collegegeld	F6000

kans op deelname: 1.85 .096

Inhoudsaccent	A/B
Titel	ja
Collegegeld	F12000

kans op deelname: 1.09 .142

16. Had u voor deze enquête wel eens gehoord van universitaire opleidingen Bedrijfskunde? (meerdere hokjes aankruisen is mogelijk!)

		van toepassing
1.8	11	nooit eerder van gehoord
86.1	416	ik kende het IIB te Delft
39.3	190	ik kende de afdeling Bedrijfskunde van de TH-Twente
30.8	149	ik kende de afdeling Bedrijfskunde van de TH-Eindhoven
15.3	74	ik kende de studie Bedrijfskunde aan de RU-Groningen
69.8	337	ik kende de studie Bedrijfskunde aan Nijenrode
55.1	266	familielid of kennis studeert of studeerde Bedrijfskunde

17. We komen hier nogeens terug op de alternatieven die u hebt als u zich na een Eerste Fase studie zou willen specialiseren op het terrein van management. In de kolommen van onderstaand schema vindt u een aantal opleidingen genoemd. In de rijen vindt u een aantal beweringen. Het is de bedoeling dat u het schema rij na rij naloopt en per bewering in de betreffende cel een '+' noteert indien u de bewering van toepassing vindt op de betreffende opleiding; een '-' zet indien u vindt dat de bewering niet of minder van toepassing is op de betreffende opleiding. Ook indien u slechts een vaag idee hebt over de opleiding verzoeken wij u om toch een uitspraak te doen. Indien u van een bepaalde opleiding nog nooit hebt gehoord of indien u geen enkel idee hebt over een bewering m.b.t. een bepaalde opleiding dan kunt u in de betreffende cel een '0' plaatsen.

% '+' (N=475)	huidige post-kandidaats-opleiding IIB	Tweede Fase Alg. Man. Accent A	Tweede Fase Alg. Man. Accent B	avondopleidingen, instituten in Ned.	MBA London Business School	MBA-INSEAD France	MBA-Harvard U.S.A.
Interaessante studie	77.6	67.4	80.8	40.9	57.5	40.3	64.5
goede aanvulling op andere studie	74.6	75.2	81.7	53.8	54.3	42.5	61.9
grotere kans op baan	61.5	62.3	80.6	49.8	61.6	49.2	72.1
relatief eenvoudig te voltooien	44.3	35.1	34.9	34.5	10.2	5.5	8.7
hoog gewaardeerd in bedrijfsleven	47.8	35.1	59.7	27.0	54.1	40.6	68.1
sterk praktisch gericht	40.4	10.6	85.9	42.8	26.6	21.3	33.4
vooral belangrijk voor latere groei in functies	72.8	66.7	50.4	38.6	49.0	39.3	56.2
aanzienlijke verbetering salarisvooruitzichten	25.9	33.1	38.2	20.5	37.0	29.8	46.7

18. U had ook in uw huidige studie na het kandidaatsexamen de post-kandidaatsopleiding Bedrijfskunde aan het IIB te Delft kunnen gaan volgen. Kruis aan welke punten voor u van toepassing waren om dit niet te gaan doen (meerdere kruisjes mogelijk).

(NIET VOOR RUL)

v.t

8	ik had nooit van de mogelijkheid gehoord
57	ik was met de mogelijkheid bekend, maar heb er nooit over nagedacht
168	ik heb de mogelijkheid overwogen
31	ik had wel belangstelling, maar vond een studie van 2½ jaar te lang
4	ik heb enige tijd aan het IIB gestudeerd
9	ik ben totaal niet geïnteresseerd in managementvraagstukken
	andere redenen, nl.

- 68 VOORKEUR HUIDIGE STUDIE
- 29 EERST OUDE STUDIE AFMAKEN
- 24 IIB TE WEINIG SPECIALISTISCH
- 11 IIB LAAG NIVEAU

18a. Zijn er naar uw mening redenen om, studerende binnen de Tweefasen Structuur, na de Eerste Fase afgesloten te hebben, wel de Tweede Fase opleiding Algemeen Management te gaan volgen, terwijl u in de oude structuur, na het behalen van het kandidaatsdiploma, niet de huidige post-kandidaats opleiding Bedrijfskunde zou gaan volgen? Zo ja, welke?

(NIET VOOR RUL)

- EERSTE FASE TE BEPERKT (N=77)
- 4 JAAR IS TE KORT/STUDENT TE JONG (N=11)
- OUDE STUDIE IS AFGEROND (N=29)

18b. Zijn er naar uw mening redenen om, studerende binnen de Tweefasen Structuur, na de Eerste Fase afgesloten te hebben, niet de Tweede Fase opleiding Algemeen Management te gaan volgen, terwijl u in de oude structuur, na het behalen van het kandidaatsdiploma, wel de huidige post-kandidaats opleiding Bedrijfskunde zou gaan volgen? Zo ja, welke?

(NIET VOOR RUL)

- FINANCIIEEL (N=21)
- INDIEN REEDS EEN BAAN (N=6)
- LANG GENOEG GESTUDEERD (N=28)

Voor het invullen van de rest van de vragenlijst wordt u verzocht het onder B geschetste referentiekader te verlaten en u te baseren op uw huidige studie-situatie, als student in de doctoraalfase van de oude structuur.

G: OVERIGE GEGEVENS:

Zouden wij, t.b.v. analyse, enkele gegevens van u mogen hebben?

19. Wat is uw geboortjaar? 1957.7 .196
 Wat is uw geboorteplaats? urb.graad.30.4....., provincie: Z-H....
 Wat is uw huidige woonplaats? urb.graad.31.5....., provincie: Z-H....
 Hoeveel kilometers van Rotterdam? 29.6..km.

	%		
20. Burgerlijke staat:	73.2	453	ongetrouwd, niet samenwonend
	11.5	71	ongetrouwd, samenwonend
	15.0	93	getrouwd
	0.0	2	gescheiden
aantal kinderen:			565 geen
			21 1
			21 2
			10 3

21. Indien u een partner hebt, werkt deze en zo ja, full-time of parttime?

62.1	348	geen partner
17.0	95	partner werkt full-time
6.8	38	partner werkt part-time
13.6	76	partner heeft geen baan

22. Wat is de hoogte van uw huidige studieschuld?

57.6	354	f0,0
12.7	78	tussen f0 en f5000
6.4	39	tussen f5000 en f10000
8.8	54	tussen f10000 en f15000
4.1	25	tussen f15000 en f20000
10.4	64	meer dan f20000

23. Hoe groot acht u de kans dat u direct na uw afstuderen een baan zult kunnen vinden? (u kunt voor het aangeven van de kans weer gebruik maken van de BIJLAGE).

kans op baan: 7.27 .089
 (code tussen 0 en 10)

24. Is uw vader het grootste deel van zijn leven in loondienst geweest of zelfstandige geweest?

	%	N	
76.9	464		loondienst
23.1	139		zelfstandig

25. Is uw vader het grootste gedeelte van zijn leven werkzaam geweest bij:

16.9	102	Overheid
3.3	20	Overheidsbedrijven (PTT, NS, e.d.)
4.0	24	Semi-overheid, bonden, stichtingen, e.
1.0	6	Wetenschappelijk onderwijs en onderzoek
5.8	35	overig onderwijs
32.7	197	industriële ondernemingen
13.6	82	banken, verzekering, handel
21.9	132	anders, nl.

26. Behoor(t) (de) uw vader tot:

47.6	272	het hoger kader
31.7	181	het middenkader
6.7	38	het lager kader
11.7	67	het uitvoerend personeel

H: ANDERE ASPECTEN

27. In deze enquête is een groot aantal aspecten van de Tweede Fase opleiding Algemeen Management aan de orde geweest. Toch kan het zijn dat enkele, voor u belangrijke, zaken niet zijn genoemd. Als dat zo is, wilt u deze dan noemen?

.....
.....
.....

28. Zijn er bepaalde aspecten aan de geschetste Tweede Fase opleiding Algemeen Management die voor u minder aantrekkelijk zijn en die mogelijkerwijs zouden kunnen worden veranderd?

.....
.....
.....

29. Hebt u nog algemene opmerkingen over deze enquête?

30. Voor de nieuwe opleiding is de definitieve naam nog niet vastgesteld. Hebt u een suggestie?

.....
.....
.....

31. Hebt u een suggestie voor een eventueel aan de opleiding te verbinden titel?

.....
.....
.....

Wij danken u zeer hartelijk voor uw medewerking aan deze enquête. Gaarne bezoeken wij u de vragenlijst in bijgevoegde retourenvelop (geen postzegel nodig!) aan ons terug te zenden vóór 23 september 1983.

namens de onderzoekers,

B.Wierenga

E.Waarts

Delft, september 1983

BIJLAGE : antwoordmogelijkheden voor het aangeven van gevraagde kansen
bij de vragen 15, 16a, 16b en 27. (schaal van Juster).

antwoordcategorieën:

code:

Zeker, praktisch zeker	(99 van de 100)	10
Bijna zeker	(9 van de 10)	9
Zeer waarschijnlijk	(8 van de 10)	8
Waarschijnlijk	(7 van de 10)	7
Goede kans	(6 van de 10)	6
Tamelijk goede kans	(5 van de 10)	5
Redelijke kans	(4 van de 10)	4
Enige kans	(3 van de 10)	3
Kleine kans	(2 van de 10)	2
Zeer kleine kans	(1 van de 100)	1
Geen kans, vrijwel geen kans	(0 van de 100)	0



interuniversitaire interfaculteit bedrijfskunde - delft
graduate school of management - delft - the netherlands

ONDERZOEK TWEEDE FASE OPLEIDING ALGEMEEN MANAGEMENT

Onderwerp: Enquête over Tweede Fase opleiding Algemeen Management.

Geachte respondent,

Zoals u wellicht weet wordt er momenteel gewerkt aan de voorbereiding van een z.g. Tweede Fase opleiding Algemeen Management. Deze opleiding zal worden verzorgd door de nieuwe (Inter-)Faculteit Bedrijfskunde van de Erasmus Universiteit Rotterdam, welke ontstaat na de integratie van het huidige Interuniversitaire Instituut Bedrijfskunde (IIB) te Delft met de Erasmus Universiteit. (Deze nieuwe faculteit zal naast de Tweede Fase opleiding, waarover deze enquête gaat, tevens een z.g. Eerste Fase opleiding Bedrijfskunde gaan verzorgen). De Tweede Fase opleiding zal starten in 1985 en zal gegeven worden in Rotterdam (Woudenstein-complex).

De nieuwe opleiding duurt twee jaren en is bestemd voor afgestudeerden van Eerste Fase opleidingen, d.w.z. personen die in het kader van de nieuwe Tweefasen Structuur een doctoraal examen hebben afgelegd^x in bijvoorbeeld rechten, technische wetenschappen, economie, sociologie, wiskunde of diverse andere studierichtingen.

Voor het opzetten van deze post-doctorale opleiding is het belangrijk een idee te hebben van de belangstelling van de zijde van studenten en hun wensen en voorkeuren te kennen met betrekking tot een aantal aspecten van de nieuwe studie. Een probleem hierbij is dat de doelgroep van de Tweede Fase opleiding, afgestudeerden van een Eerste Fase opleiding, nog niet beschikbaar is. Daarom wordt deze enquête voorgelegd aan studenten die zich tussen het kandidaats- en doctoraalexamen bevinden in één van de toeleverende studierichtingen (economie, technische wetenschappen, rechten) en aan studenten die in 1983 zijn begonnen aan de adaptatiefase van de IIB-studie.

^x voor degenen die in de oude (d.w.z. niet Tweefasen) structuur studeren, blijft tot 1984 de mogelijkheid om aan de thans bestaande post-kandidaats opleiding te Bedrijfskunde aan het IIB te beginnen; voor toelating tot de nieuwe Tweede Fase opleiding is het doctoraaldiploma vereist.

U behoort tot de laatstgenoemde categorie en wij stellen het zeer op prijs indien u aan het onderzoek wilt meewerken door bijgevoegde vragenlijst in te vullen en aan ons terug te sturen. Het invullen van de vragenlijst zal ongeveer een half uur in beslag nemen. De verwerking van de vragenlijsten zal uiteraard volstrekt anoniem geschieden. Het onderzoek wordt uitgevoerd door de Sectie Marketing van de Interfaculteit Bedrijfskunde te Delft. Op onderstaande telefoonnummers kunt u desgewenst nadere inlichtingen over het onderzoek verkrijgen.

Gaarne ontvangen wij de ingevulde vragenlijst terug vóór 30 September 1983. U kunt gebruik maken van bijgevoegde retourenvelop (geen postzegel nodig!). Ik dank u bijvoorbaat zeer hartelijk voor uw medewerking.

Namens de onderzoeksgroep,



Prof. Dr. Ir. B. Wierenga

Inlichtingen over het onderzoek:

Drs. E. Waarts, tel. 015-569254, tst. 458

Prof. B. Wierenga, tel. 015-569254, tst. 354

Vragenlijst over de Tweede Fase opleiding Algemeen Management aan de (Inter-) Faculteit Bedrijfskunde van de Erasmus Universiteit Rotterdam

Deze vragenlijst bestaat uit een aantal onderdelen. Het is van belang dat u deze onderdelen alle invult. Bijgevoegd is een set kaartjes, waarvan de bedoeling elders in de vragenlijst wordt vermeld.

A: BETREFFENDE UW STUDIESITUATIE

1. Welke kandidaatsstudie, resp. doctoraalstudie hebt u gevolgd voordat u in Delft Bedrijfskunde bent gaan studeren?

%	n	
22.0	27	Economie
12.2	15	Rechten
4.9	6	Civiele Techniek
2.4	3	Electro Techniek
.8	1	Werktuigbouwkunde
57.8	71	andere, n.l.
100%	123

2. Aan welke instelling hebt u deze studie gevolgd?

25.2	31	Erasmus Universiteit
20.3	25	TH-Delft
13.0	16	R.U.Leiden
13.8	17	R.U.Utrecht
4.9	6	V.U.Amsterdam
4.1	5	G.U.Amsterdam
13.0	16	Nijenrode
5.7	7	andere, n.l.
	

* bij deze en alle andere vragen waar meerdere antwoordmogelijkheden zijn genoemd: tenzij anders aangegeven s.v.p. één kruisje zetten, bij hetgeen van toepassing is.

3. Hebt u deze studie afgesloten met een kandidaats- of doctoraal(ingenieurs)examen wanneer?

%	n		jaar:	gem.
71.5	88	afgesloten met kandidaatsexamen,	19	} 82.4
8.1	10	zal kandidaatsexamen nog afleggen,	19	
18.7	23	afgesloten met doctoraalexamen,	19	
98.4%	121			

4. Indien u uw voorgaande studie hebt beëindigd of nog zal beëindigen met een kandidaatsexamen, bent u dan van plan deze studie alsnog af te sluiten met het doctoraalexamen?

26.2	32	niet van plan alsnog doctoraalexamen af te leggen
25.4	31	niet van plan alsnog doctoraalexamen af te leggen, wél indien adaptatie IIB niet lukt
23.8	29	wel van plan doctoraalexamen alsnog af te leggen
19.7	24	niet van toepassing (doctoraalexamen is reeds afgelegd)

5. In welk jaar hebt u van uw voorgaande studie de pro-paedeutische studie afgerond? jaar: 19.79.5

6. In welk jaar bent u aan die studie begonnen? jaar: 19.78.1

7. Hebt u tussen uw vorige studie en uw komst naar het IIB een full-time baan gehad?

81.3	100	geen baan gehad
4.1	5	baan gehad, korter dan een half jaar
7.3	9	baan gehad, tussen een half jaar en twee jaar
1.6	2	baan gehad, tussen twee en vijf jaar
4.1	5	baan gehad, langer dan vijf jaar

B: REFERENTIEKADER VOOR HET INVULLEN VAN DE VRAGENLIJST

Over enige tijd verdwijnt de huidige post-kandidaats opleiding Bedrijfskunde van het IIB en gaat in het kader van de Tweefasen Structuur de nieuwe Tweede Fase opleiding Algemeen Management van start. Deze Tweede Fase opleiding is speciaal bedoeld voor afgestudeerden van Eerste Fase opleidingen binnen de Tweefasen Structuur. Om de situatie zo realistisch mogelijk te maken wordt u verzocht bij het invullen van de vragenlijst zich voor te stellen dat u in de omstandigheid verkeert dat u binnen afzienbare tijd afstudeert in de Eerste Fase van dezelfde studierichting, waarin u studeerde voordat u naar het IIB kwam. Neem aan dat alle overige omstandigheden met betrekking tot u persoonlijk (leeftijd, studieduur, afstudeerspecialisatie, financiële omstandigheden, e.d.) en met betrekking tot de omgeving (economische omstandigheden, arbeidsmarkt) overeenkomen met de actuele, thans (1983) geldende situatie.

Over het karakter van Eerste Fase opleidingen binnen de Tweefasen Structuur en de waarde van het doctoraal/ingenieursdiploma dat na vier jaar kan worden behaald bestaan verschillende visies, waarvan wij er hier twee noemen:

- i. Vergelijken met de oude structuur is het programma alleen wat strakker, efficiënter gemaakt. Op de arbeidsmarkt is het eindexamen praktisch evenveel waard als een doctoraaldiploma behaald binnen de oude structuur.
- ii. Door de kortere studieduur en strakkere programmering heeft een student veel minder mogelijkheden om zich vaktechnisch en persoonlijk te ontplooiën. Dit betekent dat bezitters van een eindexamen nieuwe stijl minder vakbekwaam en minder gerijpt de maatschappij binnengaan. Op de arbeidsmarkt betekent dit dat zo'n diploma aanmerkelijk lager zal worden gewaardeerd dan een eindexamen behaald binnen de oude structuur.

Op dit moment is het onmogelijk te zeggen welke visie de juiste zal blijken te zijn. U wordt verzocht bij verdere invulling van de vragenlijst uit te gaan van de eerste visie, n.l. dat het niveau van afgestudeerden binnen de oude structuur en de nieuwe structuur praktisch gelijk zal zijn.

9. Welk van bovengenoemde visies denkt u overigens dat voor de studierichting waarin u studeerde voordat u naar het IIB kwam, het meest van toepassing is?

SCENARIO: VISIE i n=63

30.9

38

visie i

SCENARIO: VISIE ii n=60

65.9

81

visie ii

C: DE NIEUWE TWEEDE FASE OPLEIDING ALGEMEEN MANAGEMENT

Korte omschrijving van de uitgangspunten van de nieuwe opleiding:

De opleiding is bestemd voor afgestudeerden van een Eerste Fase studie, d.w.z. personen die een doctoraalexamen hebben afgelegd in bijvoorbeeld rechten, technische wetenschappen, economie, sociologie, psychologie, wiskunde of diverse andere studierichtingen. De studie leidt op voor het uitoefenen van managementfuncties bij bedrijven, non-profit organisaties en overheid. De studie is sterk interdisciplinair en probleemgericht. Het programma zal o.a. omvatten:

- grondslagen van een aantal relevante basisdisciplines, zoals economie, sociale wetenschappen, technologie, kwantitatieve methoden (het pakket hiervan verschilt al naar gelang de vooropleiding).
- kernvakken m.b.t. de verschillende functionele gebieden van management (b.v. financiering, administratie, marketing, productie, sociaal management) en ondersteunende vakken zoals informatie management, operations research, enz..
- probleemgebieden (waarbij benaderingen uit diverse disciplinaire gebieden worden geïntegreerd): verwerving en verwerking van informatie, interne besturing van organisaties, maatschappijanalyse/interorganisatieprocessen, organisatiestrategie/businesspolicy.
- een afrondend project, waarbij gewerkt wordt aan een actueel managementprobleem binnen een organisatie.

De opleiding duurt twee jaren en is vergelijkbaar met opleidingen aan buitenlandse "business schools" (vooral in de Verenigde Staten) waaraan een z.g. MBA-degree (Master of Business Administration) is verbonden.

9. Wilt u op onderstaande schaal aangeven in hoeverre u na het afstuderen in de Eerste Fase van uw studierichting, belangstelling zou hebben voor het volgen van een Tweede Fase opleiding Algemeen Management, zoals zojuist omschreven?

	.8	4.1	4.9	7.3	11.4	29.3	42.3	%	
gem. 5.813	1	5	6	9	14	36	52		zeer veel
st.fout .131	helemaal geen belangstelling								belangstelling

10. Wat zijn volgens u de meest aantrekkelijke aspecten van de beschreven opleiding?
(graag minimaal twee noemen!)

- PROBLEEMGERICHT:OPLOSSEND (N=93)
- PRACTIJKGERICHT (N=17)
- INTERDISCIPLINARITEIT (N=10)

11. Wat zijn volgens u de minst aantrekkelijke aspecten van deze opleiding?
(ook hier graag minimaal twee noemen!)

- KERNVAKKEN (N=80)
- GRONDSLAGEN (N=27)
-

D: ALTERNATIEVEN:

Afgestudeerden aan Eerste Fase opleidingen kunnen in principe kiezen uit een aantal alternatieven:

- a) men kan direct gaan werken en eventueel in de avonden aanvullende cursussen volgen op het terrein van bedrijfskunde. Er zijn diverse instituten die dergelijke cursussen aanbieden, bijvoorbeeld de Kamers van Koophandel, I.S.W., L.O.I., PBNA. Ook de Open Universiteit gaat een bedrijfskundig programma aanbieden.
- b) men kan een z.g. onderzoeker/ontwerper opleiding volgen van één jaar op het eigen vakgebied, binnen de afstudeerinstelling van de Eerste Fase.
- c) men kan een andere beroepsopleiding volgen dan bedrijfskunde, binnen de eigen afstudeerinstelling. Bijvoorbeeld voor economen is er de mogelijkheid van een accountancyopleiding (drie-jarige parttime opleiding, gedeeltelijk in de praktijk), voor technische richtingen wordt gedacht aan een opleiding tot veiligheidsdeskundige (full-time opleiding van één jaar).
- d) men kan een verdere opleiding volgen buiten de universiteit/hogeschool. Bijvoorbeeld voor juristen zijn er opleidingen in de advocatuur en bij de rechterlijke macht.
- e) men kan een aanvullende lerarenopleiding volgen (zes maanden, binnen de afstudeerinstelling).
- f) men kan een MBA-opleiding volgen aan een buitenlandse universiteit.

12. Wilt u hieronder aangeven naar welk van de alternatieven uw voorkeur zou uitgaan? (Let wel, u studeert binnen de Tweefasen Structuur)

U kunt desgewenst een mogelijkheid toevoegen. Slechts één hokje aankruisen!

	%	n	
9.9.8	12		direct werken
12.2	15		direct werken met avondcursus op gebied van bedrijfskunde
4.1	5		onderzoeker/ontwerper opleiding
4.9	6		andere universitaire beroepsopleiding
1.6	2		andere voortgezette beroepsopleiding buiten de universiteit/hogeschool
.8	1		lerarenopleiding
26.0	32		MBA in het buitenland
37.4	46		Tweede Fase Algemeen Management
3.3	4		anders, n.l.

13. (alleen voor degenen die bij vraag 12 een van de eerste twee hokjes hebben aangekruist!)

Veronderstel dat de eerste twee alternatieven niet tot de mogelijkheden behoren omdat u niet direct een baan kunt vinden. Geef aan naar welke van de overblijvende alternatieven uw voorkeur dan zou uitgaan.

	%	n	
2.4	3		onderzoeker/ontwerperopleiding
1.6	2		andere universitaire beroepsopleiding
2.4	3		andere voortgezette beroepsopleiding buiten de universiteit/hogeschool
3.3	4		lerarenopleiding
2.4	3		MBA in het buitenland
9.8	12		Tweede Fase opleiding Algemeen Management
0	0		anders, n.l.

E: ASPECTEN VAN DE NIEUWE OPLEIDING

Voor de nieuwe Tweede Fase opleiding Algemeen Management moeten nog een aantal beslissingen genomen worden:

- a) met betrekking tot de inhoud van het programma. Deze zal voor een deel bestaan uit meer conceptuele, op theorieën gerichte onderdelen en voor een deel op meer instrumentele, op praktische kennis gerichte elementen. De preciese verhouding van de verschillende onderdelen is nog niet vastgelegd. Hieronder worden twee verschillende inhoudsaccenten onderscheiden:

INHOUDSACCENT A

- . meer gericht op een visie en concepten omtrent het functioneren van management
- . meer gericht op het uitoefenen van latere managementfuncties in een organisatie
- . leidt meer op voor het in algemene zin functioneren als manager
- . meer generalistisch gericht

INHOUDSACCENT B

- . meer gericht op het aandragen van practische gereedschappen voor het functioneren van management
- . meer gericht op directe inzetbaarheid
- . leidt meer op voor concrete managementfuncties
- . meer instrumenteel/operationeel gericht

Uiteraard betreft het hier contrasten in accenten. Zowel inhoudsaccent A als inhoudsaccent B passen binnen de eerder genoemde uitgangspunten van de opleiding.

- b) betreffende een beschermde titel. Overwogen wordt om aan het met goed gevolg hebben afgesloten van de Tweede Fase opleiding Algemeen Management een wettelijk beschermde titel te verbinden, in aanvulling op een reeds verworven titel uit de Eerste Fase opleiding. Te denken valt aan een letteraanduiding achter de naam, bijvoorbeeld:

c) betreffende het collegegeld. Overwogen wordt om voor de Tweede Fase Beroepsopleidingen (dus ook voor Algemeen Management) een collegegeld te vragen. Er wordt gedacht aan een bedrag tussen f1000 en f12.000 per jaar. Uiteraard heeft een student naast het collegegeld nog de kosten van levensonderhoud. Er wordt van uit gegaan dat een student het benodigde geld tegen billijke voorwaarden voor wat betreft rente en terugbetaling kan lenen van een particuliere instelling. Er wordt verondersteld dat voor Tweede Fase opleidingen geen mogelijkheden zullen bestaan voor een rijksstudietoelage.

Om de gedachten te bepalen wordt gedacht aan vier verschillende niveaus van het jaarlijks collegegeld:

f1.000 per jaar (ongeveer huidig niveau)
f3.000 per jaar
f6.000 per jaar
f12.000 per jaar

Op grond van deze drie criteria: inhoudsaccenten, wel of niet een wettelijk beschermde titel en de hoogte van het jaarlijks collegegeld, zijn 16 verschillende combinaties te maken, die elk een bepaalde vormgeving van de Tweede Fase opleiding Algemeen Management karakteriseren. Een voorbeeld van zo'n combinatie is:

Inhoudsaccent	A
Titel	ja
Collegegeld	f6000

14. Bijgevoegd zijn 16 kaartjes, waarbij op elk kaartje een van de 16 combinaties vermeld staat. Legt u de kaartjes met deze zijde naar boven. Wilt u de kaartjes nu zo ordenen, zodat de volgorde van de kaartjes overeenstemt met uw voorkeur voor de verschillende combinaties die er op vermeld staan? D.w.z. het kaartje met de combinatie waarvoor u de meeste voorkeur zou hebben legt u bovenaan en van de combinatie waarvoor u de minste voorkeur zou hebben legt u het kaartje onderaan. Wil u daarna hieronder aangeven wat de door u geprefereerde volgorde is, door de volgorde te noteren van de nummers die achterop de kaartjes staan vermeld? (s.v.p. de kaartjes eerst schudden!)

- 1 De meeste voorkeur voor de combinatie met kaartnummer: B, ja, 1000
- 2 B, ja, 3000
- 3 B, ja, 3000
- 4 B, nee, 3000
- 5 A, ja, 1000
- 6 A, nee, 1000
- 7 A, ja, 3000
- 8 A, nee 3000
- 9 B, ja, 6000
- 10 A, ja, 6000
- 11 A, ja, 6000
- 12 A, nee, 6000
- 13 B, ja, 12000
- 14 B, nee, 12000
- 15 A, ja, 12000
- 16 De minste voorkeur voor de combinatie met kaartnummer: A, nee, 12000

15. Wilt u voor de combinatie waarvoor u de meeste, resp. de minste voorkeur hebt aangegeven, hieronder noteren hoe groot u de kans acht dat u aan een dergelijke opleiding zou deelnemen, rekening houdend met alle door u relevant geachte factoren (o.a. de kans op een baan na de Eerste Fase). U kunt voor het aangeven van de kans gebruik maken van de antwoordmogelijkheden, vermeld in de BIJLAGE.

			gem. st.fout
meest geprefereerde combinatie	kans op deelname: <u>8.05</u> (code tussen 0 en 10)	.146
minst geprefereerde combinatie	kans op deelname: <u>1.64</u> (code tussen 0 en 10)	.207

16a. Wilt u nu nog eens voor de onderstaande vier combinaties aangeven hoe groot u de kans acht dat u aan een dergelijke opleiding zou deelnemen? Dit betreft combinaties waarbij het inhoudsaccent precies tussen A en B ligt (aangegeven met A/B). U kunt weer gebruik maken van de codes vermeld in de BIJLAGE.

gem. st.fout

Inhoudsaccent	A/B
Titel	ja
Collegegeld	F1000

kans op deelname: 8.18 .154

Inhoudsaccent	A/B
Titel	ja
Collegegeld	F3000

kans op deelname: 6.99 .185

Inhoudsaccent	A/B
Titel	ja
Collegegeld	F6000

kans op deelname: 4.57 .240

Inhoudsaccent	A/B
Titel	ja
Collegegeld	F12000

kans op deelname: 2.48 .241

16b. Wilt u nog eens voor dezelfde vier combinaties aangeven hoe groot u de kans acht dat u aan een dergelijke opleiding zou deelnemen, indien u zeker weet dat u na afstuderen in de Eerste Fase direct een baan kunt vinden?

gem. st.fout

Inhoudsaccent	A/B
Titel	ja
Collegegeld	F1000

kans op deelname: 6.84 .220

Inhoudsaccent	A/B
Titel	ja
Collegegeld	F3000

kans op deelname: 5.53 .260

Inhoudsaccent	A/B
Titel	ja
Collegegeld	F6000

kans op deelname: 3.40 .269

Inhoudsaccent	A/B
Titel	ja
Collegegeld	F12000

kans op deelname: 1.79 .231

F1: VERSCHILLENDE BEDRIJFSKUNDIGE STUDIES

17. We komen hier nogeens terug op de alternatieven die u hebt als u zich na een Eerste Fase studie zou willen specialiseren op het terrein van management. In de kolommen van onderstaand schema vindt u een aantal opleidingen genoemd. In de rijen vindt u een aantal beweringen. Het is de bedoeling dat u het schema rij na rij naloopt en per bewering in de betreffende cel een '+' noteert indien u de bewering van toepassing vindt op de betreffende opleiding; een '-' zet indien u vindt dat de bewering niet of minder van toepassing is op de betreffende opleiding. Ook indien u slechts een vaag idee hebt over de opleiding verzoeken wij u om toch een uitspraak te doen. Indien u van een bepaalde opleiding nog nooit hebt gehoord of indien u geen enkel idee hebt over een bewering m.b.t. een bepaalde opleiding dan kunt u in de betreffende cel een '0' plaatsen.

% '+' (N=121)	huidige post-kandidaats-opleiding IIB	Tweede Fase Alg. Man. Accent A	Tweede Fase Alg. Man. Accent B	avondopleidingen,insti-tuten in Ned.	MBA London Business School	MBA-INSEAD France	MBA-Harvard U.S.A.
Interessante studie	98.4	76.7	88.3	31.7	75.2	52.1	82.5
goede aanvulling op andere studie	91.7	78.5	83.3	57.0	69.4	55.8	76.0
grotere kans op baan	91.7	74.8	86.7	51.7	72.7	66.1	89.3
relatief eenvoudig te voltooien	53.3	43.0	51.2	48.8	15.0	10.7	16.5
hoog gewaardeerd in bedrijfsleven	86.8	42.9	70.0	20.7	68.6	57.5	86.0
sterk praktisch gericht	52.9	10.7	90.0	52.1	32.5	33.9	53.3
vooral belangrijk voor latere groei in functies	74.4	78.2	55.4	42.5	63.6	53.7	69.4
aanzienlijke verbetering salarisvooruitzichten	49.2	52.9	55.4	26.4	50.4	44.6	62.2

18a. Zijn er naar uw mening redenen om, studerende binnen de Tweefasen Structuur, na de Eerste Fase afgesloten te hebben, wel de Tweede Fase opleiding Algemeen Management te gaan volgen, terwijl u in de oude structuur, na het behalen van het kandidaatsdiploma, niet de huidige post-kandidaats opleiding Bedrijfskunde zou gaan volgen? Zo ja, welke?

EERSTE FASE IS TE BEPERKT (N=52)

18b. Zijn er naar uw mening redenen om, studerende binnen de Tweefasen Structuur, na de Eerste Fase afgesloten te hebben, niet de Tweede Fase opleiding Algemeen Management te gaan volgen, terwijl u in de oude structuur, na het behalen van het kandidaatsdiploma, wel de huidige post-kandidaats opleiding Bedrijfskunde zou gaan volgen? Zo ja, welke?

FINANCIEEL (N=54)

 REEDS EEN BAAN (N=7)

Voor het invullen van het resterende gedeelte van de vragenlijst wordt u verzocht het onder B geschetste referentiekader te verlaten en u te baseren op uw huidige studiesituatie, als student aan de Interfaculteit Bedrijfskunde Delft.

F2: BESLISSING TOT STUDEREN AAN HET IIB

19. Op welke wijze hebt u voor het eerst gehoord van de mogelijkheid om aan het IIB de opleiding Bedrijfskunde te volgen?

	%	n	
9.8		12	folders IIB
1.6		2	voorlichtingsbijeenkomst van het IIB
3.3		4	docenten in de voorgaande studie
5.7		7	studentendecanen
41.5		51	medestudenten die ook aan het IIB gingen studeren
4.1		5	familie
.8		1	arbeidsbureau
31.7		39	anders, n.l.....
		

20. Wanneer bent u voor het eerst gaan denken over de mogelijkheid de opleiding aan het IIB te gaan volgen?

	%	N	
26.0		32	één jaar geleden of korter
30.1		37	één tot twee jaar geleden
23.6		29	twee tot drie jaar geleden
20.3		25	langer dan drie jaar geleden

G: OVERIGE GEGEVENS:

Zouden wij, t.b.v. analyse, enkele gegevens van u mogen hebben?

gem. st.fout

23. Wat is uw geboortejaar? 1957.8 .61
- Wat is uw geboorteplaats? urb.graad 31.3....., provincie: Z-H.....
- Wat is uw huidige woonplaats? urb.graad 32.2....., provincie: Z-H.....
- Hoeveel kilometers is de huidige woonplaats van Rotterdam verwijderd? gem. 35.4...km. st. fout 3.74

24. Burgerlijke staat:
- | | | |
|------|----|----------------------------|
| 66.7 | 82 | ongehuwd, niet samenwonend |
| 20.3 | 25 | ongehuwd, samenwonend |
| 8.9 | 11 | gehuwd |
| 4.1 | 5 | gescheiden |
- aantal kinderen: -- één: n=4
twee: n=1
drie: n=1

25. Indien u een partner hebt, werkt deze en zo ja, full-time of parttime?

48.8	60	geen partner
19.5	24	partner werkt full-time
4.9	6	partner werkt part-time
22.0	27	partner heeft geen baan

26. Wat is de hoogte van uw huidige studieschuld?

1	52.8	65	f0,0
2	15.4	19	tussen f0 en f5000
3	11.4	14	tussen f5000 en f10000
4	5.7	7	tussen f10000 en f15000
5	4.9	6	tussen f15000 en f20000
6	5.7	7	meer dan f20000

gem. 2.07 (\pm f4.000)
st.fout .14

27. Hoe groot acht u de kans dat u direct na uw afstuderen aan het IIB een baan zult kunnen vinden? (u kunt voor het aangeven van de kans weer gebruik maken van de BIJLAGE).

gem. st.fout

kans op baan: 7.08 .125

28. Is uw vader het grootste deel van zijn leven in loondienst geweest of zelfstandige geweest?

	%	n	
	69.9	86	loondienst
	27.6	34	zelfstandig

29. Is uw vader het grootste gedeelte van zijn leven werkzaam geweest bij:

	%	n	
	17.9	22	Overheid
	4.1	5	Overheidsbedrijven (PTT, NS, e.d.)
	6.5	8	Semi-overheid, bonden, stichtingen, e.
	3.3	4	Wetenschappelijk onderwijs en onderzoek
	1.6	2	overig onderwijs
	27.6	34	industriële ondernemingen
	18.7	23	banken, verzekering, handel
	2.4	3	anders, nl.

30. Behoor(t) (de) uw vader tot:

52.8	65	het hoger kader
33.3	41	het middenkader
3.3	4	het lager kader
4.1	5	het uitvoerend personeel

H: ANDERE ASPECTEN

31. In deze enquête is een groot aantal aspecten van de Tweede Fase opleiding Algemeen Management aan de orde geweest. Toch kan het zijn dat enkele, voor u belangrijke, zaken niet zijn genoemd. Als dat zo is, wilt u deze dan noemen?

.....

32. Zijn er bepaalde aspecten aan de geschetste Tweede Fase opleiding Algemeen Management die voor u minder aantrekkelijk zijn en die mogelijkterwijs zouden kunnen worden veranderd?

.....

33. Hebt u nog algemene opmerkingen over deze enquête?

34. Voor de nieuwe opleiding is de definitieve naam nog niet vastgesteld. Hebt u een suggestie?

.....
.....
.....

35. Hebt u een suggestie voor een eventueel aan de opleiding te verbinden titel?

.....
.....
.....

Wij danken u zeer hartelijk voor uw medewerking aan deze enquête. Gaarne bezoeken wij u de vragenlijst in bijgevoegde retourenvelop (geen postzegel nodig!) aan ons terug te zenden vóór 30 september 1983.

namens de onderzoekers,

B.Wierenga

E.Waarts

Delft, september 1983

BIJLAGE : antwoordmogelijkheden voor het aangeven van gevraagde kansen
bij de vragen 15, 16a, 16b en 27.

<u>antwoordcategorieën:</u>		code:
Zeker, praktisch zeker	(99 van de 100)	10
Bijna zeker	(9 van de 10)	9
Zeer waarschijnlijk	(8 van de 10)	8
Waarschijnlijk	(7 van de 10)	7
Goede kans	(6 van de 10)	6
Tamelijk goede kans	(5 van de 10)	5
Redelijke kans	(4 van de 10)	4
Enige kans	(3 van de 10)	3
Kleine kans	(2 van de 10)	2
Zeer kleine kans	(1 van de 100)	1
Geen kans, vrijwel geen kans	(0 van de 100)	0

Bijlage 3 Samenstelling Stuurgroep

Het Faculteitbestuur van het IIB heeft in vergadering besloten:

- prof.dr. C. Brevoord
- prof.ir. H. Bosch (decaan IIB)
- drs. Ph. van Engeldorp Gastelaars
- drs. E. de Leede
- drs. T. Masselink
- mw. L. van Welzen

als leden te benoemen van de stuurgroep 'enquête tweede fase'.

